

TODUR ANGELI

ÇİÇEKLÄR AÇTI ZAMAN

TODUR ANGELI

ÇİÇEKLÄR
AÇTII ZAMAN

Kişinev • 2008

ÖNSÖZ

Todur Angelinin politikacı, diplomat, jurnalist olduunu Moldovada, başka memleketlerdä çok yakından bilerlär. Moldovanın Türkiye Büyükelçisi olarak, iki devlet için çok yaratıcı iş yaptı. Moldova halkını Türkiyedä sevdirdi, türk halkını Büyükelçi sevdi. Türkiyeyi baştan başa gezip, çok dost kazandı. Babam, abilerim (batularım) gibi, bän dä ozaman sayın Todur Beylän tanıştım, onu sevdim.

Türkiyedän dönür dönmöz, Todur Bey kitap (kiyat) yazmaa başladı. Kısa zamanda onun kalemindän çıktı: „Osmanların tarihi (istoriyası), „Modern Türkiye. Suleyman Demirel”, „Gagauzların avtonomiyası”, „Gagauzların istoriyası”. Sayın Todur Bey gagauz dilinä çevirdi A.S. Puşkinin masallarını, Mihay Emineskunun „Luçafêr” („Çoban yıldızı”) poemasını.

Ama çok gözäl şiir yazdını bilmäzdik. Şindi okuyucuların var kısmeti bu kusuru hemen silsinnär, „Çiçeklär açtı zaman” kitabı (kiyadı) okumaa başlayarak. Gözäl lirik, vatansevcisi, cümbüş şiirlär, aforizmalar, atasözlär okuyucuların hatırında kalacak. Kuşkusuz, bu kitabın yaşaması uzun olacaktır, Gagauz halkın kültürünü zenginleştirecek.

Buna inanın.

Sinan Bora

GAGAUZ MİLLİ ARHİVİ

4503-86

«CENTRUL DE CERCETĂRI
ȘTIINȚIFICE AL GAGAUZIEI»

НИЦ ГАГАУЗИИ
ИМ. М.В. МАРУНЬВИЧ

1. YAŞAMAK BENİM CANIMDA

Oguz Kagan dastanı

O gerçek olayları annadan
Türklerin en evelki dastanı.
Azyada türkleri birleştiren
Mete han için yazılan dastan.

Dedelerimizin dedeleri
Eski Oguz soyundan çekiler,
Çoktanka zamannardan beeri
Gagauzlar da buldu kendinä er.

VII-ci üzyılın ortasında
VIII-cinin ilkinci yarısında
Tula derenin kenarlarında
Oguzlar yaşamış türk adında.

Oguz iki parçadan:
Ok bizimcä „soy” demäk,
„Z” sözün çokluunu gösterer –
Araştırmalar bunu verer.

Dastana görä:
Evelki zamannarda,
Pek uzak bir dolayda
Oguz Kaganın oolu duumuş,
O gözellerin gözeliymiş:

Üzü-gök, aazı-ateşli,
Ballı-sarı gözleri,
Kömür kara-saçları,
Gaytan-kara kaşları.

Anasının ilk südünü emmiş,
Sora çii et imiş, şarap içmiş.
Kırk gün içindä uşak büüyêr,
Örümää, oynamaa başléêr.

Ayakları-öküz ayaa gibi,
Beli-canavar beli gibi,
Omuzları-samur omuzu gibi,
Güüsü-ayı güüsü gibi.

Teni baştan ayaadak tüülü,
At sürülerini güdärmiş,
Atlı avlanmaa gidärmiş,
Gün gündän taa iit olmuş.

Oguzların yaşadıı erdä bir daa varmış,
Oradan oldukça çok derä akarmış.
Burada uçan türlü-türlü kuş çokmuş,
Bu daada bir büyük canavar varmış.

Canavar halkı yıllarça ezärmiş,
At sürülerini, insanı iyärmiş.

Oguz Kagan girgin bir adammiş,
Bu canavarı öldürmää kararlamış.

Yay, ok, kılıç, süngü, kalkan (şit) alıp,
Günün birindä avlanmaa gider.
Daada Oguz Kagan bir karaca tutêr,
Onu süüt dalınnan bir aaca baalêêr.

Ertesi günü, dan aararkän, daaya çıkêr,
Görer, ani canavar karacayı alıp, kaçêr.
Oguz Kagan ozaman çabuk bir ayı tutêr,
Onu altın kuşaannan aaca baalayıp,gider.

Genä sabaa olêr.Dan aararkan genä geler,
Görer, ani canavar ayıyı da alıp, gitmiş.
Bu sefer aacın ardında kendisi saklanêr,
Çok geçmedän, canavar peydalanmış.

Canavar kafasınnan Kaganın kalkanına urêr,
Kagan da onun kafasını süngüylän saplêêr.
Onu birdän öldürer,
Kılıçlan başını keser,
Kelleyi alıp, çocuk gider.

Taa bir kerä Oguz Kagan daayä geler,
Görer, nasıl duan canavarın barsaklarını iyer.

Yaylan, oklan duvanı öldürer,
Kafasını kesip, çocuk gider...

Kagan günün birindä
Allaha duva edärkän,
Osaat göktän şafk iner-
Gözäl kız peydalanêr.

Oguz Kagan Gözelä evlener.
Açan vakıt gidip-geçer,
Üç oolu dünneyä geler,
Adlarını **Gün, Ay, Yıldız** koyêr.

Oguz Kagan bir kerä avlanarkan,
Her tarafa o pek islää bakarkan,
Bir göl ortasındaki fidan içindä
Taa bir gözäl kız görmüş.

Onunna da Kagan evlener,
Açan vakıt geçip gider,
Bu evlilikdän da üç çocuk duuêr,
Adları **Gök, Deniz, Daa(bayır)** olêr.

Bundan sora çok vakıt geçmeer,
Kagan insana bir sofrı kurêr.

Toplanan halkına
O bölä deer:

„Bän sizä oldum Kagan,
Atalım yayılan kalkan,
Nişan olsun bizä bu yan,
Boz canavar olsun uran,
Demir kargı olsun orman (bizimcä daa),
Av erindä ürüsün kulan (zoolog.)”

Oguz Kagan oollarını çarmış,
Onnara yalpak seslän demiş:
„Canım avlanmaa ister,
Ama kuvet etişmeer.

Benim yerimä ava siz çıkın,
Kendinizi islää hazırlayın,
Gün, Ay, Yıldız! Siz gün duusuna gidin!
Gök, Daa, Deniz! Siz dä batıya gidin!”

Çocuklar bobasının dediklerini yapêr,
Gün, Ay, Yıldız yolda bir altın yay bulêrlar,
Onu getirip, bobasına vererlär.
Oguz Kagan yayı üçä böler.

Onnarı oollarına vermiş,
Üzlerinä bakarak, demiş:

„Oolarım, yay sizin olsun,
Okoları gökâ kadar atın!”

Gök, Daa, Deniz yolda üç gümüş ok bulêrlar,
Onnari getirip, bobasına vererlâr.
Oguz Kagan okoları üçâ pay eder.
„Okolar sizin olsun, deer,
Sevgiyân onnara bakêr:
- Siz dâ ok gibi olun”, - deer.

Sora Kagan büyük bir kurultay toplêr,
Saa yanda Bozokoları (Gün, Ay, Yıldız) oturêr,
Sol yanda Üçoklar (Gök, Daa, Deniz) erleşer.
Kırk gün halk doya-doya iyer hem içer.

Kagan yurdunu oollarına pay etmiş.
Onnara adam candan bölâ demiş:
„Oolarım! Bân artık yaşlıyım,
Pek çok düüşmelâr bân gördüm.

Çok süngü, ok attım,
Atlan da çok gezdim,
Duşmannarı bân aalattım,
Dostlarımı pek güldürdüm,

Allaha borcumu ödedim,
Şindi yurdumu sizä vererim”.

Vakit oldukça hızlı geçmiş,
Her bir oolun dört oolu duumuş,
Hepsi irmi dört kankardaş olmuş,
Okadar da soy (boy) onnar kurmuş,
Bayrakları, damgaları varmış.

Gagauz dedelerin dedeleri
Bu boyların birisindän çekiler.
Onun adı olur olsun **Kayı,**
Angısı **Bozoklara** girer.

Oguzlar, Orta Azya kökenni halk olarak,
En geç VII-ci üzyıl ortasından
VIII-ci üzyılın birinci yarısında
Tula (Togla) derenin boylarında
Yaşamış türklerä verilän ad olan.

IX-cu üzyılın birinci yarısında
Oguzların bir parçası gelmiş
Sırderä boylarına. Orada
Onnar Sırderä oguzları olmuş.

Buralarda onnarın devleti varmış,
Baş kasabası Yenikent olmuş.
XI-ci üzyılın ilk yarısında
Oguzların 20–30 bin çadırılık bir bölümü
Kara denizin poyrazına gelmiş.

Onnara Vizantiya kaynakları UZ demiş,
Rus kaynaklarında uzlar Torki ad almış.
Bu Oguz kolu 1065-tä Tunayı geçer,
Uzlar gagauzların haliz temeli olêr.

Of! Sevgili halkım

Bir büyük türk halkı olarak,
Kendini toparlayarak,
Uzun yıllar boyunca
Dert çektin boyunca.

Oguz halkı soyumuz –
İçi dop-dolu uz-uz.
Peçeneg, kıpçak ta var –
Burdan filizi çıkar.

Taa onuncu asirdä
Uzak Orta Azyada
Oguzlar da bölünmüş,
Bir kısmı uz-uz olmuş.

Güç bir yola kervan çıkmış,
Derä tepä çok zor aşmış.
Volga çok geridä kalmış,
Sora da Tunaya varmış.

Bu 1065-tä olmuş,
Binnärlän uz can vermiş:
Su onnarı denizä atmış.
Kalanı Balkanda erleşmiş.

Peçeneg, uz, kıpçak halkı
Sormadan kimin var hakı,
Varır varmaz Balkannara,
Başlamışlar kavgalara.

Sert kılıçtan geçireräk
Biri-birlerini, bıçak –
Bıçak urarak hererä,
İnsanı sokmuş beterä.

Peçeneg, kıpçak halkı daalêr.
Balkannarda uzlar korunêr.
Bu üç kök, bir filiz olarak,
Yeni bir kaavi aac yaradêr,
Adını o Gagauz alêr,
Eceli sä gücenik olêr.

Ah! Sevgili halkım!
Bin üçüz kırk altıda
Büünkü Dobrucada
Dedemiz-adı Balık
Kurmuş bir padişalık.
O ölä gagauz devletiymiş –
Onun ömürü etmişî aşmış.

Dört buçuk asir boyunca,
Zaman zamanı alınca,
Büümüş gagauz soyu,
Uzanmış onun boyu.

1806-da rus-türk cengi başlêêr,
Rus askeri taa üstün cıkêr,
Bucak onun elinä geçer.
„Buraya gagauz gelsin”, – țar deer.

Rusun eli oldukça bolmuş,
Gagauza o toprak vermiş.
Vermiş, ama halkımız yarılmış.
Büük bir kısmını Balkanda kalmış.

Ah! Sevgili halkım!
Üz yıl Rusyanın içindä
O kendi mezar taşında
Barabar tuz-ekmek idin,
Üzünü hiç kirletmedin.
Yuvanı yapıp sän yaşadın,
Başını kavgaya sokmadın.
Başını tuttun dik,
İlää yaptın ililik.

1918-tä Ruslar çekildi –
Rumınnar geldi.
Gagauzlar kaldı üüsüz.
Bütün Bucak ta susuz.
Bilmedin, ne demää hatır,
Damda kaç kaldı beygir.
Faşistlär kaldıracaktı seni,
Ruslar ezmeseydi kafasını.

1944-tä Rumınnar çekildi -
Ruslar cabuk geldi.

Aaçlık ta çektin sän,
Çok yorgundu insan.
Ama zaman geçtikä,
Devlet kuvetlenincä,
Sardı umut duygu içini,
Herkez buldu kismetini.
Açıldı okullar,
Üürendi uşaklar.
Raat yaşamak geldi bollukta -
Koyun, traktor, çoban da kırdä.

Sovetlerin yoktu eşi,
Herbirinin vardı işi.
Ahmakların beterinä
Yaşamak gitti tersinä.
Birdän Sovetlär Birlii daaldı,
Gagauzlar da üüsüz kaldı.
Genä sert lüzgär esti,
Geldi zamanın derdi.
İnsan tuz-ekmek için,
Çok lafetmedän neçin,
Uzak yollara düştü
Bir serin avşam üstü.

Oh, benim sevgili halkım!
 Sän sadece tek bir canım!
 Damarlarımda akan kanım,
 Onbeşyllik sonsuz kahırım.
 Kara günnär geçirersin,
 Allah sana kuvet versin,
 Mutlu zaman da gelecek,
 İnsan evinä dönecek.
 Taazä soluk alarak,
 El-elä dä gideräk,
 Adım adım yaparak,
 Bu güçlüktän çıkacék.
 Yeni açmış bir gül olacék,
 Yeni dost dünnedä bulacék.
 Oh, benim sevgili halkım!
 Geçmiştä daalmadın sän,
 Yok, daalmayarsın sän,
 Yok, daalmayacan sän!
 Sana bendän sade iilik,
 Bizim insan olsun birlik!
 Neredä birlik,
 Orada bolluk!

GAGAUZ MİLLİ ARHİVİ

No 4503 86

«CENTRUL DE CERCEȚĂRI
 ȘTIINȚIFICE AL GAGAUZIEI»

17

НИЦ ГАГАУЗИИ
 ИМ. М.В. МАРУНОВИЧ

Dostlar beni ansın

*(Aşık Veyseli anarkan
sofra türküsü)*

Sel gibi gelip, geçti yıllar,
Vakit bitti, çatı sarılér.
Bän dä giderim, adım kalér -
Dostlar, dostlar beni ansın.

Sert laf ta sizä söledim,
Sizä bän canımı açtım.
Beni afedin, dostlarım,
Dostlar, dostlar beni ansın.

Dostluk iki baştan olur,
Gelän-geçän beni sorur,
Toprak bana ilin gelsin -
Dostlar, dostlar beni ansın.

Yaz geçecek, güz gelecek,
Dünnää durmadan dönecek.
Açan turnalar inecek -
Dostlar, dostlar beni anacak.

Aylan deniz düün yapar,
İçki dä sel gibi akar.
Çalsın sofra türküleri,
Evlensin gagauz gençleri –
Dostlar, dostlar beni ansın.

Şarabı filcan, filcan için,
Doldurun, sora genä için,
Onu da için dibinä kadar –
Hatırlayın beni, can dostlar.

Lüzgär kuduz gibi esär,
Sıcaklar insanı öldürär,
Guguşlar saçakta öpüşär –
Dostlar, dostlar beni anar.

Kara kıtlık zamanında,
Büük bereket vakıdında,
Tencerä kaynarkan da –
Dostlar, dostlar beni ansın.

Kızlar çöşmeyä suyä gidir,
Bu körpä kızlar çiçeklenir,
Daalar derdini annadar –
Dostlar, dostlar beni anar.

Eski can dost duşman olmaz,
Bizdän gidän geeri gelmäz,
Haber bizä vermäz onnar –
Dostlar, dostlar beni anar.

Gözümü tezdä açamam,
Sizi dä artık görämäm.
O, kederli zaman,zaman!
Sonu gelecek nezaman?

Dostlar, dostlar beni ansın,
Dostlar, dostlar beni ansın.

Anamı anarkan

Mayın ikinci pazar günü –
Analarımızın yortusu.
Pek çok dolaylarda o kutlanêr,
Onnara tatlı sözlär söleneer.

Bu yıl da anam canımda,
Söledii lafları aklımda.
Ona saygı, sevgi bân duyêrim,
Hatıra belasını çekerim.

Oh! Sevgili anam, anam!
Erken raametli oldun sän:
Elliye taa hiç doldurmamıştın,
Bizi doyunca sevämemiştin.

Aylar, yıllar tez geçecek,
Zaman su gibi akacak.
Hatırımda ömürçä kalacaksın.
Oh! Anam, anam, günâa bendän gitsin!

Büük günahkeriz hepimiz –
Seni koruyamadık biz.
Bekim sert söz sana söledim,
İstediini bân yapamadım.
Afet sän beni, afet, anam!

Ama yalan hiç sölämedim,
Oolun olarak, candan sevdim.
Sana çok şükür ederim,
Ani dünneyä geldim.

Çok yıllar gelip geçti ozamandan,
Sana taa zordu, açlık oldu açan.
Ne vardı elindä bizä verdin,
Kendin, anam, çok kerä aç kaldın.

Aalemin ekmeenä göz dikmedin,
Güçlüktä sän insana el verdin.
Sän pişirdiin taazä ekmek kokusu -
Şindi dä bana-Eni Yıl yortusu.

Ne kadar da çok vakit geçsä,
Tunadan durmadan su aksa,
Senin siman gözlerim önündä,
Gözäl üzün, ellerin-canımda.

Ana sevgisi bir bük yangındır,
O koor olmaz, hiç tä tükenmäz.
Ana sevgi suyu-bitmäz derädir,
Evlatlarına o hiç çok gelmäz.

Hererdä hem herzaman,
Anam, seni anacam bän.
Bän diz üstü çökerim,
Benim raametli anam!
(2007)

Aylä, ama ne aylä!

*(Sayın Mete Boraya
baaşlêêrim)*

Bu zamannar dolayın birindä,
Ankaranın bir gözäl erindä,
Yaşêêr bir büyük aylä.
Aylä, ama ne aylä!

Aylenin başı-Mete Paşa,
Çok yaşa sän, kardeşim, çok yaşa!
Türkiyedä önemni bir kişi,
Mete Bey çok ii bilän işi.

Okumak için yıllarca çok çalıştı,
Okullarda Mete Bey dirsek çürüttü.
Bir derstän o çıkardı,
Öbürünä gidärdi.

Yıllarca Mete kafa patlattı,
Bir büyük injener adam çıktı.
Dedii oldu dedik,
Başı her zaman uz-dik.

Yıllarca büyük zoru olmuştu,
Her zaman çıkar yol o bulmuştu.
Kimär kerä sade ekmek iyardı,
Çay erinä o su içärdi.

Mete Bey Vatanını çok severäk,
Usta ona candan izmet ederäk,
Dolayın her tarafında kaldı izi,
Mete Büyük Paşa sevindirdi bizi.

Türkiyä Mete Beyä dar gelmiş,
Rusyayı „elä alayım”, demiş.
Büük oolu Selim işä girmiş,
Moskova kapuları açılmış.

Fatih savaşı kazanan demäktir,
Bölä ortanca oolun adıdır.
Moldovada Fatih Bey gözäl iş yaptı,
– „Romanyayı ele geçireyim”, – dedi.

Evelki zamanda Mimar Sinan vardı,
Türk istoriyasına damga vurmuştu.
Sinan Bora, küçük olarak,
Ama çok büyük iş yaparak,
Kendini sevindirdi Moldovada,
Kızların gözleri kaldı salt onda.

Günnär, yıllar geçip çabuk gider,
Sinanın damgası büyük olêr.
Çiçeklener körpä kızlar,
Bekleer Sinan Beyi onnar.

Bu ayledän örnek alınır,
Dostları ona candan pek sevinir.
Ömürünüz uzun olsun!
Sizi dä Allaa korusun!

Göktä sevgilimä varayım

(türkü)

Bu gecä düşümdä gördüm seni,
Maavi göktän vermedin elini.
Bulutlara gidän yolu bilmäm,
Ama bän sevgilimdän vazgeçmäm.

- Sevgi hiç, hiç bitmüz -
- Onun sonu olmaz.
- Sevgi hiç, hiç bitmüz -
- Onun sonu olmaz.

Herzaman benim canımdaysın,
Şükür, ani sän göktä varsın!
Her gün güsümdä parlayan sevda
Hiç bir çıkış bulamêr birerdä!

- Sevgi hiç, hiç bitmüz -
- Onun sonu olmaz.
- Sevgi hiç, hiç bitmüz -
- Onun sonu olmaz.

Ah, ah, bän nicä bir kuş olayım -
Göktä sevgilimä tez uçayım!
Sölä, Allahım, sölä bana -
Çabuk, çabuk götür beni ona!

- Sevgi hiç, hiç bitmüz -
- Onun sonu olmaz.
- Sevgi hiç, hiç bitmüz -
- Onun sonu olmaz..

Unudamam bän seni

(Halk folkloruna görä)

Ah, Mani, ne kömüren saçların var!

Genç saçların sendän –

Taraması bendän.

Unudamam bän seni,

Unudamam bän seni!

Ah, ne incecik kaşların var!

Kıvracık kaşların sendän –

Aynada bakması bendän.

Unudamam bän seni,

Unudamam bän seni!

Ne dilber yanakların var.

Gül yanakların sendän –

Pudra sürmesi bendän.

Unudamam bän seni,

Unudamam bän seni!

Ne tatlı dudakların var!

Kirez dudakların sendän –

Delicä öpmesi bendän.

Unudamam bän seni,

Unudamam bän seni!

Ne bereketli memelerin var!

Dudak diimemiş memelerin sendän –

Çılgınca bir meme sıkması bendän.

Unudamam bän seni,

Unudamam bän seni!

Ne uzun bacakların var.
Bacakların sendän,
Kaldırması bendän!
Ayrılamam bän sendän,
Ayrılamam bän sendän!
Gel, gir koynuma, şekerim,
İkimiz emin edelim:
Birliktä ömür boyunca,
Sevgi içelim doyunca.
Oh, benim sevgilim,
Oh, benim sevgilim!

*Gül bülbülâ üz açmaz –
Bülbül sabaa kadar uyumaz*

İlkyaz geldi –
Gül açıldı,
Bülbül inledi,
Gülü kıskandı.
Kırmızı bülbülâ – sevgi,
Ak gül ona – umut, bilgi.

Gül bülbülâ üz açmamış,
Küsmüş olan ötücü kuş.
Birisini seslänememiş,
Gülün üstünâ o konmuş.

Diken güüdesinâ batmış,
Sıcak kanı hızlı akmış.
Gülün dibinâ dökülän
Kan ana köktän gelän
Damarlarına yayılmış,
Gül kuşun kanını içmiş.

Sözlerim özün özü şu:
Sevginin ilacı sevgi,
Acı sabırın sonu tatlı.
İki çañ bir olunca,
Sevgi ilaç istemâz.

*Gül, Laalä, Nergis,
Karanfil lafa oturmuş*

Çiçeklerin padişaaakası bän,
Büüdüm er insana gül-gülistan.
Üz türlü - türlü soydanım,
Sevdaların simvoluyum.
Duruşum, oturuşum dik,
Dallarım pek sarkık-sarkık.
Beni sevän başka çiçek sevmäz,
Dikensiz, sertsiz gül dä hiç olmaz.
Gözäl çiçek dümedä çok,
Gül-gülistan kadar yok, yok, -
Demiş gül.

Çiçekleri filcan biçimindä
Laalä başını çevirip gülä,
Bir ilkyaz çiçeklär yortusunda
Tatlı-kurnaz seslän demiş şölä:
Ben dä üz türlü-türlü soydanım,
Kıza var „Laalä yanak” bir üzüm.
İlkyazın bän başçada açêrim,
Utacak bir kız gibisi bän,
Al şaraba benzeyan bän.
Laalesiz başça gözäl olur mu? -
Sormuş laalä.

Lafa başlayan karanfil demiş:
Ne günnerä kaldık biz!
Pek çok üünersiniz siz:
İkiniz dä duttan düşän emiş.

Kızın yanaana takılan bänim,
 Çocukların başına belayım.
 Benim karanfilim pembä açtı,
 Çiçek genç sevgileri dolaştı.
 A falcı falını bölä açtı:
 Karanfilin rengi kırmızı –
 O nicä bir dünnä yıldızı.
 Gözelin-gözeli çiçek bänim! –
 Demiş karanfil.

Bıyık altından güleräk,
 Hepsinä kiskanç bakarak,
 Nergis birdän sözä katılmış,
 Tatlı bir dillän nergis demiş:
 Benim keyfimi siz bozdunuz,
 Yalancı çıktınız üçünüz.
 Dilber kızın gözü sade bänim,
 Sekizüz türlü, türlü soydanım,
 İncecik bir sap üstünda boynum,
 Açık renkli altın yapraklarım.
 Narkissos bir delikanlı varmış,
 Su kenarına su içmää gelmiş,
 İilincä o, kendisini görmüş,
 Kendi güzelliini pek sevmiş,
 Sarmaşsın kendinä istemiş,
 Ama birdän-birä suya düşmüş.

Onun öldüü erdä çiçek açêr,
Benim adımı çiçek taşıyêr.
Bana denk gelân hiç yok –
Gözelin-gözeli bänim!
Demiş nergis (narçiss).

Sözlerin özün özü şu:

Gözelliin-gözellii var,
Ama gözellik kusursuz olmêêr.
Neredä gözâl, kavga da orada.
Açık erdä tepecik kendini bayır sanêr.

Derdim açık

Açık hava gibi açık derdim,
Bunu sän dä bilersin,sevgilim!
Derdimin derdi-benim can sevgim,
Ruhumu, canımı sana verdim!

Sevgin sızıp, karıştı kanıma,
Ansızın düştü benim canıma.
Yanêrım mum gibi baştan başa,
Şükür gözäl incä kara kaşa!

Sendän sevgimä hiç gelmeyän sevda,
Gecä-gündüz tutêr beni kahrıda.
Sänsin canımın bir parçası,
Bil ki, üzüm dolu göz yaşı!

Bän sana birdän-birä göz diktim,
Bu her gelän günün en büyük derdim.
Can sever gözeli-bunu sän bil,
Bil ki, bu sade göz sevgisi diil...

Dökülecek daalarda yapraklar,
Bozulacak Bucakta baalarlar,
Bana bülbülün konduu dal nişan,
Bän sendän atılmam hiç birzaman.

Dert çekän insan cıkar yol aarêêr,
Bir dertliin halımı dertli biler.
Ne gecäm-gecä,ne gündüzüm-gündüz,
Sensiz oldukça çoktan kaldım üüsüz!

Gençlerä sevgi için gecä kısa,
Sevginin kapısı açık herkezä.
Bil ki, kısmet çimen olmaz,
Bastın erdä dä o çıkmaz.

Almanın yarısı sän, yarısı bän,
Tez inan sän bana, sevgilim, inan!
Boşuna geçmesin zaman,
Mutlu baksın bizä insan.

Sevgilim, çoktan geldim kapuna,
Gül atsana pençeredän bana.
İlk sevgi bir auç göküzü,
Ah, bu sevdanın kör gözü!

Ne istärsän yapırım hatırına,
Gecä-gündüz bekçi olurum sana.
Bucakta gözäl kız çok,
Ama senin kadar yok.

Nicä körpä filiz bir kızsın,
Seni brakmam, sän benimsin!
Gözelin-gözeliysin sän,
Sevda aldı beni bendän.
Sän, sän benimsin,
Bän dä seninim.

Gel, otur iki dizimä,
Bakayın biyaz üzünä.
Sesleneyim bülbül sesinä,
Gireyim bän kara gözünä!

Açınca ilkyaz gülleri,
Şen ötsün düün türküleri.
Gel, sevgilim, yanıma,
Eş olayım bän sana!

Bütün ömür boyunca
Sevişelim doyunca!
Sevgidän kaçamaz kimsey,
Sevgisiz olamaz kimsey!

Sözlerimin özü şu:

Zorlan sevgi olmaz.
Sevmeyan insan tek başına kalêr.
Sevginin yolunu insan bulêr.
İnsanın en büyük zenginnii-saalık hem sevda.

Ayırılmak

Çok vakit ikimiz barabardık,
Biri-birimizi candan sevdik.
Kısa ayırış zamanı geldi:
Askerä gitmää izin verildi.

Göz yaşların şırıl-şırıl akêr,
Herbir damnası canımı yakêr.
Derdimä dert ekletmä,
Can yarama tuz dökmä!

Bil ani, aalamaa da, gülmää
Dä sana pek çoktan yakışêr.
Benzeer ikisi taazä ekmää,
Çiçek gibi ürään açılêr.

Aalama, şekerim, aalama,
Gelirsin sän benim yanıma!
Hiç ipratma kendini,
Sev beni, beklä beni.

İki yıl sel gibi geçecek,
Görüşmä zamanı gelecek.
Benim sevgilim! –
Hep sendä aklım.

Günü günä ekleerim,
Seni görmää isterim.
Göz yaşını sevgi dindirir,
Bunu herbir çocuk ta bilir.

Kömür gözlerin,
Pek tatlı tenin,
İncecik belin,
Hepsi dä senin.

Onnar da olur benim,
Ölä diil mi, sevgilim?
Ama bil, günün birindä –
Son ayrılmak ilerdä.

Bucak serenadası

Te ilkyaz genä geldi,
Canım pek çok gerildi.
Yaşamak sansı yenedän duudu,
Ortalık hererdä eşillendi.

Senin için geldi ilkyaz,
Açtı karanfil, zambak.
Kirez oldu süt biyaz,
Açılıp yaprak, yaprak.

Çiçeklär gür-gür açêr,
Kuşlar da uçêr, uçêr...
Bulutlar yalpak bakêr,
Gençlerin kanı kaynêr...

Bucak kızları ateşli –
Güüsleri dä bereketli,
Al-gül yanakları,
İncecik belleri.

Geldim bän senin yeşil kapuna,
Gül atsana pençeredän bana,
Sevgini duysun canımın içi,
Sevgin olsun canımın ilacı.

Sev, sev sän beni!
Seveyim seni...

Sän açılan bir gülsün,
Dünnenin gözelisin.
Türkü çalêrım sana,
Göster üzünü bana.
Sev, sev sän beni!
Seveyim seni...

Kuş sesi gelir dudaklarından,
Kan damnêêr, damnêêr yanaklarından.
Sevgim canıma girdi,
Aklım kafadan çıktı.
Sev, sev sän beni!
Seveyim seni...

Seni gördüm düşümdä,
Çıplaktın sän yatakta.
Vay, benim başım! –
Dolu göz yaşım...

Bakêrım sana günnärcä,
Hiç doymêêr canım sevincä.
Seviş yapêr kızlan
Sevän bir genç oylan.

Bucak kızları ateşli,
Elleri dâ becerikli.
Sev, sev sän beni!
Seveyim seni...

Sevgimi getirdim sana,
Pençeredän at gül bana.
Gel bana, gel bana,
Yatalım yan-yana.

Sev,sev sän beni!
Seveyin seni.
Sev, sev sän beni!
Seveyim seni...

Sevginin kaptusu açık

Akılı akıldan üstün
Olan brak annatsın bütün
Dünneyä, ani herbir düş
Gerçektä çikêr boştan boş.

Ama sän inan başka sözä:
Sevgi kavuşur yalpak gözä.
Sevdanın kaptusu açık sana,
Gecä-gündüz candan inan ona.

Sevginin yolu güç,
Kimär kerä korkunç.
Sonu baldan tatlı,
Canında kalmalı.

Sevgi bir büyük yangındır,
İnsanı o çıldırır.
Sevgi kül olmaz,
Hiç tä tükenmäz.

Ama sade temiz sevda
Olur sonsuz ömüründä.
Ozaman varlığını duyursun,
Haliz mutlu da sän olursun.

Baykal gölü

Gölün suyu-temiz,
Üzeri-dalgasız,
Sansın bir büyük ayna,
Bakêr yalpak bana.

Yukardan bir kızgın güneş
Dalgalara saçêr ateş.
Kuşkuya düşân ürek
Olur mu okadar pak?

Önünä diz çökürüm

Diz çöküp, pek yalvarayım,
Brak beni, seni seveyim!
Ömür boyu yandım sevgidän,
Seni istedim, vazgeçmedän.

Dışarda hava gül-gülü
Bekleer ötücü bülbülü.
Sana pak gül suyu olayım,
Senin kucaanda bän öleyim.

Altın ateştä,
Erkek sevgidä
Pek belli olur,
İzini brakır.

Zamanın kanatlarında uçup,
Zor gider benim acı kederim,
Sadecä pek çabuk seni görüp,
Raatlanır birazcık benim içim.

Sevgimi aararkän göktä...

Sevgimi çok aaradım göktä,
Onu heptän kaybettim erdä.
Ömürüm benim geçti boşuna,
Sevgi içämedim kana-kana.

Hiç dayanamadım sabura –
Ak ceerimä açtım büyük yara.
Havada kaldı çiçek kokusu,
Benim içimdä sä sevda korkusu.

Sevginin gözü pek kör,
Sevgiyä bir gül eter.
Atsana bana o gülü,
Atsana bana o gülü.

İstanbul gecesi

Bu may ayın sonunda
Ay uyumuş sularda.
Dalgalar olmuş gümüş yatak,
Onnar kaçêr fısıldayarak.

Gözelliin benim güüsümdä,
Temiz yalpaklın canımda.
Sendä var türlü-türlü renk,
Dünnedä sana hiç yok denk!

Severim İstanbulu,
Nicä bir turfan gülü.
Cennettir may ilkyazı,
Denizin maavi Buazı.

Kış avşamı

Her yıl kraçuna karşı
Kızların var çok işi.
Çocuklar gezer kolada,
Kalmêêr hiç bir ev küüdä.

Dışarda lapa-lapa kaar yaayêr,
Çocuklar bereket olsun isteer,
Bela gelmesin halkın başına,
Bakmadan birisinin yaşına.

Biyaz kaarcaazlar düştükçä düşer,
Kurak toprak ta bol-bol su içer.
Buna pek çok seviner çiftçi,
Hayvannarın da var sevinci.

Tez olmuş gecä yarısı,
Gelmiş hepsinin uykusu.
Raat-raat uyu, halkım!
Sân-biricik canım.

İlkiyaz

Kış istär-istemöz gitti,
Bitki kaar heptän eridi.
Çıktı gök maavisi,
Eşerdi herersi.

Günnär oldukça uzandı,
Uşaklara sevgi verdi.
Kuşlar öter yeşil dallarda,
Filizlär çikêr çotuklarda.

Geldi çok beklenän ilkiyaz,
Çiçeklär açtı pembä, biyaz.
Tarlada ekinnär cannandı,
Sevginin geldi ilk vakıdı.

Yeşil tarla

Gök gürültüsü dindi,
Bulutlar kaçıp gitti.
Boranı alıp, götürdü lüzgâr,
Havada kızgın güneş genâ var.

Yaz yaamuru vakidında yaadı,
Topraan hoş kokusunu getirdi.
Gök üzü maavi-maavi oldu,
Biz tuttuk tarlanın yolunu.

Toprak uykudan kalkmış –
Herersi pek eşermiş.
İnsanın soluu temiz,
Sevineriz hepsimiz.

Booday dalga-dalga çalkanêr,
Gündöndü bizâ selâm verer.
Kır pek yeşil,geniş-geniş,
Orda tez kaybeler bakış.

Yaz yaamuru

Yaz yaamuru yavaş yaayêr –
Hoş toprak kokusu gelir.
Bu bir bolluk yaamuru –
Teknä dolu hamuru.

Hışirdêêr aaçların yaprakları
Susamış meyva başçasında.
Baş döndürer ot kokuları
Eşermiş gözâl çayırlarda.

Yaamur şenneder çiçekleri,
Verip onnara sularını.
Çifçi yaamuru meteder,
Bol-bol bereket o bekleer.

Sevgi baayı

Sevgilimin baayına girdim,
Kuru çibıklarını kestim.
Yeşil filizlerini siirettim,
Üzümünü saburlu bekledim.

Vakıdında ilacını verdim,
Baayı nicä uşaa islää baktım,
Versin baa bol üzüm,
Doysun imää gözüm.

Zaman geçtikçä,
Yarım büüdükçä,
Al gül açtı yanaanda,
Bülbül öttü üstündä.

Gül kokusu gibi uçêr içim,
Güzü sevişmä zamanı seçtim.
El elä büüsün sevgimiz,
Kısmetli olamam sensiz.

Senin bekçin olurum

Canımda bir gül olsan,
Sadecä bendä açsan,
Senin bekçin olurum,
Senin için ölürüm.

Ruhumda bir ateş olsan,
Sade benim için yansan,
Yangınıni sevirim delicä,
Bütün ömürüm boyunca.

Ruhumda bir lüzgär olsan,
Sade bana dooru essän,
Sana dermenci olurum,
Yalpak sevgimi büüdürüm.

Bakêrim sana günnärcä,
Hiç doymêêr canım sevincä.
Baksana, baksana, sän bana,
Temiz sevgi getirdim sana!

Canımın içinä bakma, dostum

Gözlerimä keskin-keskin bakma,
Beni taş-demir olduumu sanma!
Canımın içinä sän bakma,
Can acımı bilmää savaşma!

Hiç biri acı duygumu duymaz,
Sevgi duygumu aalem annamaz.
Brakın siz beni bän olayım,
İnsana açıkça bakayım.

Hiç birinä sormadan ömür
Geçip, gider. İş bölä, dostum.
Allaa alanı geeri vermäz,
Bizdän gidennär geeri gelmäz.

Kıskanç eşim

Üzümä sän bakma, sakın!
Olursun canıma yakın.
Eşim benim genç
Hem dä pek kıskanç.

Bela gelir başıma,
Vay, vay, benim yaşıma!
Para vermäz o bana,
Ne yaparım bän ona?

Tutunacak dal eşim –
Bölädir benim işim.
Derdimi sade o bilir.
Göz yaşlarımı o silir.

Üzümä sän bakma, sakın!
Olursun canıma yakın.
Sevgim hiç dar olmasın,
Eşim beni brakmasın.

Gurbettä derdä tutuldum

(türkü)

İş aararkan düştüm yollara,
Bunu sorun uçan kuşlara.
Rusyayı gezdim dolay-dolay,
Türkiyedä da olmadı kolay.

Bän, bän diilim gurbettä –
Gurbet benim içimdä!

Gurbettä bir hal geldi başıma,
Yabancılık bakmadı yaşıma.
Kuşlar şen öter göklerde,
Benim ürääm sä kahırda.

Bän, bän diilim gurbettä –
Gurbet benim içimdä!

Tutuldum bän bir büyük derdä:
Eşsiz kaldım gurbet erlerdä,
Bobasız kaldı uşaklar evdä.
Sölä, turnam, ne olër Bucakta?

Bän, bän diilim gurbettä –
Gurbet benim içimdä!

Yalnızlık tükenmüz bir derttir,
Beni hasta yapan gurbettir.
Sölä, turnam, ne olér Bucakta?
Sölä, turnam, ne olér Bucakta?

Bän, bän diilim gurbettä –
Gurbet benim içimdä!

Derä, tepä sän dolaştın

*(Türkmenistan Ankara Büükelçisinä Nurmhammet
Hananova baaşlêrim)*

Yaşın sade elli beş,
Ürään ateştän ateş.
Derä-tepä sän dolaştın,
Dostlarına emin kaldın.

Başın senin derdä girmesin,
Lüda seni delicä sevsin.
İnan bana-dert aaladır,
Sevgi bizi birleştirir.

Allaa sizä kolaylık versin,
Yolunuzu da açık etsin.
Kuvan bal alacak çiçää biler,
Türkmen büükelçisi dost ii seçer.

Seni sevän dost çok,
Bizim kadar hiç yok.
Çok yıl yaşa,
Türkmen Paşa!

Годы мудрости, годы любви

(Ему же посвящается)

Прошел наш друг лишь часть пути,
Все у него еще впереди.
Выпьем же за часть его пути,
Хотя все еще и впереди.

Одна пятерка – детская радость,
Две пятерки – особая мудрость.
Выпьем, друзья, также и за разум,
Не обойдемся и без хороших дум.

Если же горе придет в наш дом,
Будем мы со своим народом.
Выпьем же за тех, кто за столом,
На добро мы ответим добром!

Раз в году расцветают розы,
Пусть наш друг не знает слезы.
Его семья – цветник тюльпанов,
Выпьем, друзья, и за их потомков.

Душа Людмилы любви полна,
Ему навстречу идет она.
Выпьем же за любовь и ласки,
Чтобы они были без маски!

В цветах опять придет весна,
Радостей принесет она.
Застонет влюбленный соловей,
Выпьем же за здоровье друзей!

Время молодит деянья былые,
Главное же в жизни – дела земные.
Хотят они, друзья, Ваши
Видеть тебя Туркменбаши.

(Анкара, 2000 г.)

Ömürçä sevginin mumu süünmüz

(halk folkloruna görä)

İndim çöşmä başına,
Yazı yazdım taşına:
Dünnää gözeli sänsin,
Bunu, kız, sän biläsin.

Senin belin – körpä dal,
Dudakların tatlı bal,
Dilber yanakların kızarmış,
Bereketli güüsün pişmiş.

Güneş gülümseer saçakta,
Anan çiiiz diker eşiktä.
Git tä sölä sän ona,
Olsun bana kayınna.

Korkma, gel, sevgilim, gel!
Sevdama sän uzat el.
Sevgi kapunu arala,
Kopun canımı sän baala.

Sevda derin pınardır,
Onun suyu tatlıdır.
Sevginin mumu süünmüz,
Sevda dertleri bitmüz.

Sevda yolu

Sevda yolunu tuttum yıllarca,
Taa sevgilimi bân bulunca.
Aararkan yârimi göktä,
Ansızdan buldum Bucakta.

Çiçek kokusu odayı sardı,
Göktä yıldızlar heptän karıştı:
Bu kızın gözellii beterinä.
Bunu söleerim sevina-sevinä.

Beni bendän çaldı bu kız,
Belaya girdi başımız.
Sevdanın yolunu bulduk biz,
Sevgi nedir duyduk ikimiz.

Bân bu pek mutlu gündä
Bir düün yaptım Bucakta.
İçkilär sel gibi aktı,
Daullar susmadan çaldı.

Dokuz ay taşıdı koynusunda
Oolumu sevgili eşim.O da
Sevdi anasını gün gündän taa çok.
Bizim kadar kismetli dünnedä yok.

Dooru yoldan gittim

Erken çıktım yola,
Baktım saaya-sola,
Ama gittim dooru yoldan,
Pişman olmadım soradan.

Adam yıllarca çalabilir,
Çok kerä o aldadabilir,
Ama sonu kötü olur,
Kendini kapanda bulur.

Ozaman kimi aalar,
Kimisi kıs-kıs gülär.
Unudurlar seni üç gün geçmedään,
İyirsin sän biraz ekmek pişmedään.

Gerçek yol sonunda kısmetli,
Yanış yol incä ipä baalı,
Koparsa, gelir bela başına,
Bakmaz o senin kara kaşına.

Dünneyi ölçtüm adım-adım

Dünneyi ölçtüm adım adım,
Hiç birerdä çıkmadı adım.
Denizi, karayı bän gezdim,
Onnar günnärcä oldu benim.

Dünnenin ucu uzundur,
Onu annamaa çok zordur:
İsi dä, kötüsü da vardır,
Ucu, ortası belli diildir.

Dünnedä yol için astım kanat,
Ama gördüm çok kapalı tokat.
Dünnä durmadaan döner, döner –
Durmadaan gelir kötü haber.

İi iş unudulur, kötü-unutulmaz,
Yalancının yalanı da tükenmâz.
„Yalancının evi yanmış –
Kimsey ona inanmamış”, –
Dedelerimiz demiş.

Çoyu söz verer,
Sözündä durmêêr.
Akıllı bir kerä aldanır,
Yalancı adamı inanır.

Kötülää kötülük yapmadım,
Herzaman temiz kaldı adım.
İilik iki baştan olmalıdır,
Onnar yaşamak kurallarıdır.

...Temiz su deredä akêr,
Kirli su göldä bet kokêr.
İnsanın eli süt gibi pak olsun,
Üzü herzaman kaar gibi ak olsun.

Vatan için düşünmelär

Anamın südünü emärkän,
Gözlerimi ilk kez açarkan,
Duydum Vatanın tatlı sesini,
Buldum onun evelki izini.
İzinin tozuna sürdüm üzümü,
Birdän-birä geniş açtım gözümü.

Zaman geçtikçä,
Bän dä büüdükçä,
Düşünmeyä tez daldım,
Kim olduumu annadım.

XIX-cu üzyılın başında,
Bucak denilän dolayda
Dedelerimiz Vatan tutmuş,
O gagauzlara yurt olmuş.

Gagauz yurduna
Gagauz Eri denir,
Oldu o bizä ana,
Can kaldı o bana.

Vatanımızın her karış
Topracı terlän islanmış.
Dolay ateşi duyulsun,
Sän dä onu dayma düşün.

Sän bastın toprak içindä yatan
Binnärcä ölüleri dä düşün.
Orası da oldu bizä Vatan –
Bunu çok islää biläsin sän!

Vatana sevgi bir bakış
Kurtarır bizi beladan.
Bunu yapmaa sän dä çalış,
Vakıdı gelecek açan.

Vatan demää pek kolaydır,
Vatansevän olmaa zordur,
Vatanımı kurtaran aslandır,
Vatanımı kaybedän şaşırır.

Vatansevän aaç kalmaz,
Üzünü o kirletmäz.
Biz bu Vatansız
Kimä benzäriz?

Ama amanın aması var:
Kimi Vatan için öldü,
Kimi da sade söz söledi...
Gagauz halkım,
Hep sendä aklım!

Vatan-anan

Vatan-anan,
Devlet-boban.
Bunu unutma,oglan!
Ana topraana dayan!

Bucaan gözeiliini sev,kızım!
Bu sevgi hepimizin bizim.
Elini uzat Vatanına –
Geçmâz bu yardım hiç boşuna.

Siz ikiniz dâ benim canım,
Bucak benim dâ tek Vatanım.
Vatanını kaybedân, o bilir,
İnsan için Vatan ne demâktir.

Vatana borcunuz var,
Bundan aramayın kâr.
Herzaman onun izindeyiz,
Candan ona sevgi göstereriz.

Vatan her işân üstün,
Bunu bilin siz her gün!
Vatana siz alışın,
Onun için çalışın!

Oh, benim sevgili Vatanım –
Sânsin sadece tek bir canım!
Damarlarımda akan kanım,
Zaman-zaman çıkan kahırım.

Kasım gelincä

Kasım kışın başlangıcı sayılır,
Noyabrinin sekizindä başlêr.
Mayın altısına kadar sürer,
Bu gün bizdä Hederlez kutlanêr.
Hederlez – hayvannarın günü demäk.

Kasım istär-istemöz gelincä,
Suuk soluunu bizä getirincä,
Kuşlar sıcak erlerä uçêr,
Çıplak tarlalar donmaa başlêr.

Bulutlar kaçarak gider,
Bulutlar kaçarak döner.
Ay sa erdän hiç görünmöz olêr,
Uçuşan kaarları aydinnadêr.

Süündü birdän günün yıldızları,
Dondu insanın pençereleri.
Bän yola hazırladım açan,
Kapladı topıraa kara duman.

Bakışlarım benim dalgın, darsık,
Yaz günneri kışa dönmüş artık.
Acı seslän eser bir lüzgär,
Hasta gibi çırpınêr kuşlar.

Darsımdan türkölär aalêr,
Gün-gündän bulutlar kabarêr.
Ay heptän uyumuş bulutlarda,
Ama yapraa dökülmemiş sevda.

Bakınêrım aynanın karşısında –
Bir kuşcaazın gözleri pençeredä.
Olmalı, benim gibi düşüner
Sıcak günnär taa tez gelsin isteer.

Yıpratma kendini, kuşcaaz!
Vakıdında gelecek yaz.
Kasım zamanı-büük düün toyu,
Sevgiylän darsık canım dolu.

Kahırlı bir çocuk

Bir çocuk dokuz yaşında
Oturmuş eşik başında.
Düşünceli görüner,
Bir noktaya o bakêr.

Üzü-kahırlı,
Gözleri-yaşlı.
Var büyük bakış acısı,
Pek kuşkulu bakışı.

Saçları kırılmamış,
Rubası yıkanmamış.
Ne gündüzü gündüzdür,
Ne gecesi gecâdir.

Arada – sırada dolaşêr sokaklarda,
Küçük kızkardeşi salt altı yaşında,
Yardımcı olêr kızcaaz babusuna,
Kimâr kerâ kalêr kendi başına.

Çocuk okumaa çok sever,
Ama okula gitmeer.
Bilmeer, ne yapacaanı,
Nereyâ gideceeni.

Çoyun anaları kalêr evdä,
Onun sa bobası da uzakta.
Gurbet onnara bir dikenmiş,
Uşaklar dert saabisi olmuş.

Çocuk düşüncesini hiç açmêêr,
Anasını, bobasını bekleer.
Onun derdinä onnar ilaç olur,
Derdinin ilacını dertli bulur.

2007-dä kurak

Ne kara günnär geçirdi Bucak –
Altmış yıl görülmemiş bir kurak!
Havanın sıcaklı çıktı kırk birä,
Yandı düpe-düz dolay bu beterä.

Yazın kuru sıcak aylarca sürdü,
Çimendän sansın geçti kızgın ütü.
Duymadı topraan kokusunu çiftçi,
Zavallı bu yıl çikamaz birinci.

Kuraklık berbat etti her yanı,
Kızgın sıcaksa yaktı insanı.
Hastalar kendinä er bulamadı,
Bulutlara güneş hiç saklanmadı.

Yandı ekinnär, pişti üzümnä,
Kurudu derelär hem çöşmelär.
Susuz patladı bereketli toprak,
Çoktan o yaz yaamuru bekleyeräk.

Sözlerimin özü şudur:
Toprak hepimizi doyurêr.
Çiftçi yazın yaamur,
Kışın kaar bekleer.
Yaamur zamanında yaasin,
Çiftçinin tarlasına düşsün.

Yalancı bulut

Dişarda bulantıcı bir sıcak,
Tarla oldu kuraktan kurak.
Senmää başladı ekinnär,
Heptän da yandı bostannar.

Maavidän maavi gök üzü,
Nem damnatacak yok gözü.
Birdän-birä hava bulutlandı,
O yıl ölä garip bir yaz oldu.

Hava sabaylen açıktı,
Üülendän sora kapandı.
Geler, gelir kara bulut –
Sade, sade onda umut.

İşidiler yaamur duası –
Budur halkın istemesi.
Havanın gözü yaşlaner,
Çiftçi yaamuru pek bekleer.

Yaamur boşanacak üzereydi,
Kurak Bucaa da o düşeceydi.
Ama kara bulut kaçıp, gitti,
Topraa bir damna yaamur dökmedi.

Yolunu tuttu poyraza,
Suyunu döktü denizä.
Açan bulut geeri döndü,
Susamış erä o üündü:

Bu gün büük ilik yaptım –
Denizä çok su döktüm.
Kuru toprak ona küsmüş –
Onu bir yalancı yapmış.

Ömür-bir uzun soluk

Yaşamak-bir uzun soluk,
Bunu bilmeer sade çocuk.
Ömür-bir dilim taazä ekmek –
Bunu mamu biler islää pek.

Ömür-bir yudum acı-tatlı su,
Nesä, yok onun hiç bir kusuru.
Yaşamam su gibi aktı,
Zaman bendän hızlı kaçtı.

Su testisi su yolunda kırılér,
İnsan da ömüründä çok yanılér.
Bän dä bunnarı başımdan geçirdim –
Ama iiliktä taa çok kaldı izim.

Para kavgası yapmadım,
Ekmek aalemdän çalmadım,
Ekmää dilim-dilim kestim,
Onu aylemä verdim.

Ömür-bir demet kır çiçää,
Bunu hepsi biler islää.
Çiçään var dik tikenı dä,
Oturdum üstünä bän dä.

Ne çiçek olduumu hepsi biler,
Ömür beni demet-demet baalêr.
Çiçek hastalı geçirmedim,
Hiç birisini da satmadım.

Deliycesinä sevdim dä,
Yalpak-yalpak sevildim dä.
Birisi çiçek gibi taazä kalmaz,
Gözäl kokulu gül dikensiz olmaz.

Ömür-sırtımı yakan güneş,
Sevgi benim için bir ateş.
Çatı ha sarıldı, ha sarılacak,
Sevgim halkın sandında kalacak.

Aman, ne demäk sevgi, bana sorma,
Aman, ne demäk sevgi, bana sorma.
Yaşamak çabucak geçip gider,
Sevginin sevgi olması kalêr.

İlk öpüş

Birdän durdu bir çılgın lüzgär,
Başçada çiçek kokusu var.
Oldu sessiz, durgun bir gecä,
Yol açıldı büük sevincä.

Gecä kaldık salt ikimiz,
Olduk onun bekçisi biz.
Senin yaşın, kız, on altı,
Benim yaşım sa on edi.

İki taazä, genç ten
Ateşlendi şen-şen.
Seni öptüm delicä –
Ruhum benim kalınca.

Aaladın sän hüngür-hüngür,
Bu dedin: büük kısmettir.
Kızın sevgi göz yaşı diner,
Açan başka bir öpüş geler.

Dudak dudaa genä geldik,
Ne demäk sevgi annadık.
Kızın yanakları parladı,
Mutlu ay da bizä dost oldu.

Öpüşü taşıdım bän evä,
Kızı delicä sevä-sevä.
Kuşkulu-kuşkulu uyudum –
Korktum silinmesim öpüşüm.

Seni düşünürüm, yavklum

Başçada alma kokusu hoş,
Benim canım-heptän boştan boş.
Herersi büs-bütün durgun –
Erä düşer alma olgun.

Ay şafk eder parlak,
Dinnener bir tıynak.
Saabisi onun kurbaalar,
„Kva” tütküsünü çalêr onnar.

Bu büük Süüt pazar günündä
Geçän hafta zamanında
Olduu gibi da uyku
Baktı bana pek küskü.

Ayın şafkında da
Kaldın sän canımda.
Seni bän düşünürüm,
Senin için yaşêêrim.

Sevda

Sevda-güçlü sevgi demäktir,
Onu çekmeyän insan yoktur.
Sevgi-yavaş açan kırmızı gül –
İnsanın canında ötän bülbül.

Taa bir uşaktım açan,
Sevdaya tutuldum bän.
Kız canıma umut vermedi,
Umudumu o köktän kesti.

Şafklı umutlar süündü,
Yarım bendän ayırıldı,
Kaçtı kap-kara gözü,
Yaşlandı yastım üzü.

Can çıkmadaan umut kesilmäz,
Sevgidän umut vazgeçilmäz..
Açan sevda başa geler,
Akıl baştan heptän çıkêr.

Eski sevgi

Eski sevgi unudulur mu?
Kara deniz susuz olur mu?
Ona da,buna da inanılmaz!
Sevgidâ da şaka hiç olmaz!
Eski dostluk ta unutulmaz!

Birâr filcan şarap içelim,
Geçmiş zamanı biz analım.
Sevgi denizâ dalalım,
Kısmet yolunu bulalım.

Bucaa uç-uca ekledik,
Bir sofrada ekmek idik.
Birâr filcan şarap içelim,
Geçmiş zamanı analım.

Deniz ayırdı ikimizi,
Ama ecel buldu bizi.
Sevgin sevgimâ bakêr,
Büük kısmet bizi bekleer.

Odun budaktan yarılêr,
Kızlar dudaktan seviler.
Birâr filcân şarap içelim,
Geçmiş zamanı analım.

Aynaya bakınca

Merdivenin her tarafı ayna,
İstär-istemäz bakêrsın ona.
Kimisi aynaya bakınca,
Halizdän seviner doyunca.

Yumsan da gözlerini,
Başkası görer seni:
Olêrsın herkesin aynası –
Olâdir onun yaşaması.

Bir kızın fistanı biyaz,
Sanki artık geldi ilkyaz.
Baktım bän kızın üzünä,
Sevdası çarptı gözümä.

Üzündä bir avuç güneş –
Körpä yaşı sade on beş.
Kızcaaz taazä bir laalä –
Haber gezer dildän dilä.
Ayna kıza geler dar –
Bundan bana büyük kâr.

Erkekliim dolma biber gibi

(Aziz Nesinâ görâ)

– Çok ii görünersiniz, bay efendi.
 – İyim, ama gözlerim zayıflandı:
 Ne uzaa, ne dâ yakını seçerim,
 Çoktan var yaşlı için gözlüklerim.
 Yaş oldu altmış beş,
 Canım sa taa ateş.

– Başka iş nasıl, erkek işi?
 – Şükür, dip-diri durêr başı.
 Bilmeer, ne demäk yastık –
 Zamanında çıkêr dik,
 Selâm verer dört yana,
 Sormadan o hiç bana.

– Çok ii görünersiniz, bay efendi.
 – Şükür, iiyim, ama kalmadı hiç diş.
 Eeee, yaş oldu artık yetmiş –
 Aazımda sade takma diş.
 – Nasıl gider öteki iş?
 – Çok şükür, eskisi gibi girgin,
 Açan o görer bir gözâl kadın.

– Çok ii görünersiniz, bay efendi.
 – İyim, ama doktor saarsınız dedi.
 Kulaklarım aar işider,
 Yaşım yetmiş beşi geçer.

- Eeee, öteki iştan ne haber?
- Canavar-canavar da kalér:
Taa pek hızlanér yaşlandıkça,
Körpä kızları o görüncä.

Birisi „Nasıl erkek işin?”
Sorarsa, siz, erkeklär, bilin:
Seksän yaşında bölä sözdän kaçın,
Yok sa başını belaya sokarsın.

Bu uydurma sözlerin maanası şudur:
Erkek kalér herbir yaşta erkek.
Göz görer, yetmişä dä can çeker pek,
Ama her meyvanın zamanı var.
Kadının güzelliği geler dar –
Ama bundan ona hiç yok kâr.

Turnalar uçu-tü-sevinçli haber getirdi

(Kız-turna sözleşmesi)

Artık güzdü.
 Hava bozulacak üzerä:
 Turnalar sürü-sürü uçer,
 Üülen tarafına gider.
 Göz açmışlar iki kat havada -
 Kötü iş yapmasın kartal yolda.

Sevda çekän kız:

Turnam, turnacım, raat-raat sän uç -
 Umut kapusu olmasın güç.
 Tez yetiş erinä, uçarak,
 Yolla bana bir haber sıcak.
 - Son umudum sänsin,
 Son umudum sänsin!

Öncü turna:

Kıza umut vereräk,
 Havada da uçarak,
 Turna demiş:
 Gagam, bacaklarım benim uzun,
 Geniş kanatlarım taa da uzun.
 Kahırlanma, bulunur yärin,
 Tezdä dönür senin sevgilin.
 Bölä kalmaz, sonu elbet hoş olur,
 Gurbetteki yärin sana kavuşur.
 - Sevgi ölmäz, ölmäz!
 Sevginin ilacı - sevgi!

Sevda çekän kız:

Yuvana olurum bir bekçi,
Sana da her türlü izmetçi.
Bulsana yärimi,bulsana,
Getirsänä sän onu bana.
– Son umudum sänsin,
– Son umudun sänsin!

Öncü turna:

Buldum bän onu, zor buldum.
O gelecek: var umudum,
Beklä sän bir kızgın öpüş,
Hazırla bir tatlı gülüş.
– Sevginin ateşi süünmüz,
Gidän sevgi geeri dönmüz.

Delikanni:

Sana giderim bän pek çabuk.
İnan: bana etişmeer soluk.
Sevirim seni ilk kez gibi.
Sevgimizin hiç olmaz dibi!
– Hadi gel bana, gel, sevgilim!
Biz guguş gibi sevişelim!
– Ömür kısa,
Geçip gider.
Hadi gel!
Hadi gel!

Gençlär ikisi birdän:

İnin, sevgili kuşlar, inin
Dä Çadır podişinä konun!
Musaafirimiz siz olun,
Musaafirimz siz olun!

Öncü turna:

Turnalar havada döner,
Gençlerä dä seläm verer.
Siz uzun ömür boyunca
Biri-birinizi sevin doyunca! –
Demiş öncü kuş.

Düündä:

Düüncülär maavi gökâ bakmış,
Onnarın canı pek acımış.
Açan turnalar görünmemiş,
Gençlerin gözleri yaşlanmış.

Beni bendän aldın, dilber

İncecik bir şafk demeti
Getirdi bana kısmeti.
Yavaşçık açtı üzünü,
Gösterdi sevda gözünü.
Ateş alıp, yandım sevgidän,
Beni bendän aldın sän birdän.

Boyun bir çınar gibi,
Dudakların bal gibi,
Kaşların kömür gibi –
Sevginin yoktur dibi.
Sänsin bana yol gösterän,
Beni bendän aldın heptän.

Her sabaa suya gidärkän,
Sudan sän geeri dönärkän,
Yolunda bän toz olurum,

Seni hererdä bulurum.
Sänsin bana soluk, güneş verän,
Aldın beni bendän düşünmedän.

Taazä gül gibi kalktın uykudan,
Bunu sade bän beklärdim çoktan.
Seni yaksın beni yakan ateş,
Sevgin olsun ateştän bir ateş.
Deli etti beni sevdan,
Çalıp, aldı beni bendän.

Açılan gülündän testä-testä
İşlettim sevgiyi, sän dä, bän dä
Onu içä-içä her-her gecä,
Sevgimiz arttı zaman geçincä.
Aklımı başımdan aldın, dilber,
Can sevgim sevgini pek çok ister.

Bän varkan, varsın sän dä,
Bän yokkan, yoksun sän dä...

Kederli Moldova

On altı yıl boyunca
Keder çeker doyunca.
Duşmannarın beterinä
Yarıldın sän iki erä.

Nistru birdän-birä oldu sınır,
İnsan duydu ne demäk büyük kahr.
Analık damarların kesildi –
Kara bir pis duman seni sardı.

Allaa belasını versin,
Bölä kötülük yapannara,
Taa çabuk o zaman gelsin –
Kısmet getirsin insannara.

Can çıkmadan, umut hiç kesilmäz,
Düünsüz ev olur, umutsuz-olmaz.
Halk dua eder gecä-gündüz,
Gelelim genä bir erä biz.

Gül-gülistan

Gülistan-gül başçası demäk.
Bir sevilän çiçek olarak,
Orta Azyada ilkin büümüş –
Bunu evel Herodot yazmış.

Gül kokalarkan başçada,
Seni duyêrim canımda:
Herzaman taazâ gülsün,
Benim için bülbülsün.

Ah, gülistan, ah, gülistan!
Seni kavrayacam açan,
Bir yudumda içeçäm sevgini,
Bilin, hiç kimsey durdurmaz beni.

Sevgimi zaman arttırêr kat-kat,
Makar bir mutlu bakış bana at.
Sevgimâ canında er bulsana,
Benim tek-tek yârim sän olsana.

Tez gel, yârim, gel bana,
Kurban olayım sana.
Bizdän kaçan ömür çabuk gider –
Dudakların öpülmemiş kalêr.

Erä döşettim yıldızları,
Açtım sana maavi gökleri.
Gel bana, gel, güzelim,
Gerdana gül dizelim!

Daalar-devletin temeli

Daalar devletin bir temeli,
Halkın her zaman iki eli,
İnsana oldu kuşak,
Onun varlığına sən bak.

Daalarda dünneeyin çiçekleri,
Türlü-tütlü də renkli aaçları,
Käämil ötücü kuşları,
Çok çalışkan hayvannarı.

Daalar-devletin ensesi,
Her dalında-bir kus sesi,
Klimatın düzenlemesi,
Halka yakacak olması.

Daalar aylenin tek evladı,
Onsuz imeklerin yok dadı,
Onsuz evin olmaz kanadı –
Uşakların okuma kiyadı.

İnsanın evlerini süsleer daalar,
Hastaları ilaçlayan otu var,
Bizi dä, kuşu da besleer,
Lääzım sa, o kaşık olêr.

Aaçlık erdä kıtlık olmaz,
Hayvannar da otsuz kalmaz.
Daalara elimizi uzadalım,
Ona hepsimiz yardımcı olalım,
Yaamura onun büük faydası olsun,
Fırında her zaman ekmek bulunsun.

Toprak-ana, çiftçi-boba

Toprak soluk alêr,
Çiftçiyi o bekleer.
Toprak insanın anası,
Çiftçi sä onun bobası.
Çift-iranca boyundruk demäk,
Zanaatı onun-toprak sürmäk.

Çiftçi çalışêr herkeret –
Toprak verer bol bereket.
Topraktan kimsä baamsız olmêêr,
Herşey herzaman ondan geler,
Herşey herzaman ona döner,
İnsan sonunda toprak olêr.

Çiftçi işân çekmeer elini,
Saatlarca kaldırmêêr belini.
On iki ay işleer çiftçi,
Kimin sä görünmeer kıçı.

Güzün çiftçilär eker booday,
Hayvan beslemää olmêêr kolay.
Tarlayı eker tenä-tenä,
Yaamuru bekler çiftçi genä.
Kuru olursa tarlası,
Göklerdä onun duası.
Yaamur bol olursa,güler üzü,
Ekinä seviner onun gözü.

Toprak-sevgili anamız,
Çiftçi-saygılı bobamız.
Tarlayı işleyän raat-raat ekmek iyer,
Ona toprak, insan candan şükür eder.

Lüläka

Lüläka başçada açtı –
İlkyazı artık getirdi.
Evropalı olan çiçek
Aziyayı yaptı gercik.

Düp-düz kenarlı,
Eşil yapraklı,
Çok tütlü-türlü renkli,
Salkımı gösterişli.

İlkyaz çiçään çok hoş kokusu,
Maavi, pembä, biyaz boyası
Sevindirer insanın üreeni,
Birdän birä alêr bendän beni.

„Delikannı, saalicaklan git sän”, –
Dedi lüläka, bana bakmadan,
Seni çoktan bekleer yärin,
Olsun o sana bir gelin.

Bülbülüm benim, bülbülüm

Bülbülüm, sevgili bülbülüm,
Gözâl sesli olan kuşum!
Angı tarafa uçersın,
Nedän sän beni brakérsın? –
Demiş gül.

Herzaman hatır güttüm sana,
Sän arkanı çevirdin bana,
Canımı sana baaladım,
Yollarında çok aaladım.

Sän dön, dön geeri,
Bän gitmäm bireri,
Derdimä dert ekletmä,
Beni sän çok bekletmä.

Aşırılâa gidersin,
Bişey lâázım biläsin:
Gürbetin gülü acı,
Orda hepsi yalancı.

Bülbül acı-acı öter,
Kuş yeni bir sevda aarêr.
O dolayın dikenini pek çokmuş,
Ama laalä yanaklı gül yokmuş.

İlkyaz genä getirmiş yazı –
Bülbül hemen aararmış kızı.
Gül „of” çekmiş yıllarca,
Aaçlar taa uyanınca.

Çiçek kanat açêr göklerä,
Sevgilisi tez gelsin zerä.
Ah, gülüm, pembä gülüm!
Kabaatlı benim üzüm, –
Demiş bülbül.

Çok sevda dolu darsık canım –
Artık geçti benim kahırım.
Bän dä sana kendimi verdim –
Sevda şarabını içelim.

Kısa yazın gecesi –
İki karış sürmesi.
Eş eşini bulmuş,
Onnar mutlu olmuş.

Ahmaklara selâm vererim,
Onnarın ellerini bân sıkêrım:
Onnar ahmak olmasaydı,
Biz lââzımdı olalım.

Sân uzaktaykan yaz olmaz,
Sân olmadın erdä kuş uçmaz.
Seni delicâ severim,
Hiç birinä sölämeerim.

Var tek sevda gülüşü,
Var aldatma gülüşü,
Var iit üüncü gülüşü –
Üçü dä sever öpüşü.

Üfkeli sölenän gerçek,
Benzeer büyük yalana,
Ama bir vakit gelecek,
İnsan bakmaz ona.

Büün ayın on dördü,
Kızı çıplak gördü.
Oğlan sesleer kızın sesini,
Ay öper onun ensesini.

Bir taraf başça, bir tarafta derä,
Uzan, sevgilim sän, benimnän erä,
Gözelliini bana baaşla,
Sevişmää, şekerim, başla.

Sil, sil çabuk sän gözyaşını –
Koyayım güsünä başımı.
Yär yoluna kurban olurum,
Seni bän hererdä bulurum.
Can isteer sevmää ölmedän.

Gelin biz dost olalım,
Sevelim, sevilelim,
İşi kolay yapalım –
Dünnää kimseyä kalmaz.

Altın küpä kulaanda,
Güllär açmış yanaanda.
Gel, sevdayı testä-testä yapalım,
Kısmettän dä biz doyunca dadalım.

Vatanını sev baştan-başa!
Ozaman kismetli sän yaşa!
Vatan gençlerä bakêr,
Onnardan yardım bekleer.

Кавказский лев

(К 85-летию Гейдара Алиева)

В этот майский день,
Когда расцвела сирень,
Лес проснулся веткой каждой,
Птицы полны весенней жадой,
Мы вспоминаем Алиева –
Этого кавказского льва.

Хайдар означает лев –
Вожак, храбрый, мужественный человек.
Таким в памяти он останется навек.
Когда судьба страны лежала на весах,
Время мужества пробило на ее часах,
Народ позвал своего Аслана.

Хайдар с пламенем в крови
Встал в 93-м у штурвала корабля,
Когда горевали соловьи,
А страна дышала еле-еле.
Горька судьба народа была,
Впереди была лишь одна мгла.

Его умелая рука
Направила страну на века
По пути созидания –
Об этом хлопочут поколения.

При нем страна крылья обрела снова,
Вскоре пришла и к нему слава.
Его тепло встречала Москва,
Ему рукоплескала Анкара.

Расти, расти ты, Азербайджан!
Славься, качаясь на лазури Каспия,
Сердцем друзей любя,
Но не забудь ты и себя.

Kavkaz Aslanı

(Geydar Aliyevi anarkan)

İnsan gider, gider,
Adı, işi kalır.
Kiminin türküsü uzun,
Ama ötmesi bozgun.

Aliyevin adı da, işi dâ
Azerbaycan halkın canında.
Ürek sevgiyâ doymaz,
Halk onu hiç unutmaz.

Haydar arabça „aslan” demäk -
İt, gırgın bir adam olmak.
Bir oguz türkü olarak,
Halkını pek çok severäk,
Aliyev-Aslan ona izmet etti,
Kısmet, baariş dolaya o getirdi.

Aslan akıllı bir politika güderäk,
Hiç bir erâ arkasını çevirmeyeräk,
Devletin sözü işidildi,
Bu onun en büyük kuvediydi.

Aslanım benim, Aslanım,
Ateşli Azerbaycanım!
Candan cana siz yol buldunuz,
Halkın sevgisi oldunuz.

Dünneedä sizi sevän çok,
Ama Moldova kadar yok.
Yeni başarılar sana, Azerbaycan!
Kısmetli hem bereketli olasın sän!

Kelebek sevgilisini aararkan

Er üzündä üz bin türlü -
Türlü renkli kelebek var.
İki soya ayırılêr onnar:
Birisi gündüz uçêr,
Öbürü geçä parlêêr.

Renkleri gündüz uçannarın
Taa parlak, kanatları uzun,
Resimleri taa gözâl,
Güüdesi da taa al-al.

Bir gündüz kelebek bir gün
İstemiş çıksın taa üstün:
Sevgilisi olsun istemiş,
Bir çiçekliyâ kanat germiş.

Çiçekleri birâr-birâr
Kelebek gözdän geçirer.
En gözeline böcek aarêêr,
Hepsini zavallı birdän sever.

Okadar çok gözâl çiçek varmış,
Angısına evlensin bilmemiş.
Kelebek papadiyayâ konêr,
Fikirini annamaa ister.

Öper yaprakların her birini tek,
Sorêr kiminnän evlensin kelebek.
Delikannı çiçää babu demiş,
Papadiya kelebää pek küsmüş –
O taa gençecik bir gözäl kızmış.

Kelebek taa bir kerä sorarak,
Papadiyadan cuvap almayrak,
Kendisi aaramaa karar alêr,
Çabuk uçup, kelebecik gider.

Uçarkan, birdän görmüş bir gül,
Türkü çalarmış ona bülbül.
„Bu benim sevgilim olsun,
Bülbül önümdän tez gitsin” –
Demiş kelebek.

Dışarda ilkyazın hoş kokusu –
Kelebään büümüs burnusu.
Konurkan, gülün dikeninä düşmüş –
Kelebek her tarafından kan dökmüş.

Bölä bir sevgilidän vazgeçip,
Kendinä eş aaramaa devam edip,
Kelebek bulêr tek bir laalä –
Benzärmış gözäldän gözälä.

Bu laalä yanaklı çiçek –
Yaprakları tez dökülecek,
Sapı çabuk kırılır–
O benin eşim diildir,
Demiş kelebek.

Yeşil başçada uçmaa sürdüreräk,
Çiçeklerin her birinä bakarak,
Kelebek hiç duymamış,
Nasıl kış birdän gelmiş.

Dışarda bir sert saurgun esmiş,
Kelebek delikannı kalmış.
Bulêr bir sıcacık oda,
Saklanêr kelebek orda.

Gideyim, güneşä bakayım, demiş.
Bir kız onu iki elinnän tutmuş.
Dikiş iinä güüdesinä battırmış –
Kolektiya kelebek yapıştırılmış.

Zaman-insanın duşmanı,
Biyazlêr onun saçını,
Acımêr o hiç birisini,
Alêr o insanın canını.

Sevda aynasına derin bak,
Ama onu yavaş ateřlä.
Sevgin gelecek açan,ancak
Sonunu düşün islää.

Aaçların kimi üüsek,
Kimi alçaktan alçak,
Ama küçüün meyvası pek tatlı,
Balabanın meyvası acılı.

Kimi insan trupa benzeer:
Dışı pek tatlı görüner,
Ama içini açarsan,
Sade kofluk görersin sän.

İki kardaş

Bir ayledä iki kardaş varmış,
 Onnar çok ayrı-ayrı yol tutmuş.
 Biri tek zengin olmaa isteyäräk,
 Hiç kimseyi küüdä seslemeyeräk,
 Her eri amansızca soyarmış,
 İnsanın ekinini yakarmış.
 „Adamı adam yapan-çok para,
 Parasız adamın üzü kara”, –
 Kendi kendinä o sölenärmiş.

Halkın bütün üreeni kıran,
 Evlerini ateşä verän,
 Kötüdän kötü biri olan,
 Para insanda gördüü zaman,
 O ölä bir erifmiş –
 Korkudan erkek aslan
 Birdän dişi olurmuş.

Gün geçtikcä,adı tez yayılmış,
 Erif herkezä korkuluk olmuş.
 Halkın gündüzü gecä olarak,
 Uykusunu insan kaybederäk,
 Erifä karşı kin beslemiş,
 Halk onu öldürmää istemiş.

Gerçektän erif bir zengin olmuş,
İnsan sa kara açlık çekärmiş.
„Gücümä hiç biri denk olmasın,
Hepsi dä benim dediimi yapsın”, –
Mırıldarmış o erif kendi kendinä,
Kafasını çevirmeyeräk birisinä.

Haram olsun! – baararmış ona halk,
Allaa cezanı versin taa çabuk!
Halkın duasını işitmiş göklär,
Bir gün erifi ölü bulmuşlar:
Tamahlıktan canı çatlamış,
Halkın duası ona pek urmuş.

Öbürü hep dooru yoldan gitmiş,
Hiç birezaman çocuk yorulmamış,
İnsanın herbirinä dost olmuş,
Gelän-geçenä o seläm vermiş.
Bilmeer adam, ne demäk tamahlık –
Fukaaraya üzü-gözü açık.

Çorabını kendi örümüş,
Tarlasını da o sürmüş.
Ona bakana bir gözlän,
Çocuk bakmış iki gözlän.
Kim ona bulgur vermiş –
Geeri pirinç çevirmiş.

Adamdan adama temiz yol çok,
Dooruluktan taa paalı bişey yok, –
Deyarmış çocuk kendi kendinä,
Herzaman ilik yapıp herbirinä.
Dooruluk oldukça acı,
Ama meyvası pek tatlı.

Zaman gelip, çabuk geçincä,
İnsan çocaa bakıp doyunca,
Onu candan sevmiş,
Ona kanat germiş.
Çok vakıt ta geçmemiş –
Halk onu başkan seçmiş.

Dünnää hiç kimseyä kalmaz,
Hiç biri diveç yaşamaz.
Halklar sevmäz haksızlık yapanı,
Tamahlık göz-insanın duşmanı.
Doorulukta hak-yardımcı,
Başkana halk-büük yardımcı.

Halk-aacın saa kökü,
Başkan-onun gülü,
Köksüz kısa ömürü,
Köksüz zaabit bir ölü,
Kökü olmayan aaç bümâz.

Halk-sade bir sürü,
Başkan-tek bir çoban,
Uzun olêr onun ömürü,
Birliktâ çalışêrlar ačan.

Başkanın en önemni zanaatı –
Halkını doorulukça kullanmak.
Halkın en büyük,saalam kanadı –
Başkanına güçlü dayak olmak.

Görüner ay üzlü, yıldız gözlü.
Olmasaydı heptân iki üzlü,
Olurdu başkan,
İnsandan korkan.

Çakmak

(Andersenî anarkan)

Cenktän döner bir asker,
Pek hızlı evä gider:
Çantası elindä,
Kılıcı belindä.

Adam çok seviner,
Uygun adım yapêr;
Sölenler: „Bir-iki! Bir-iki!
Bir gözäl kız bulurum beki”.

Bölä derkän, karşılaşmış
Yaşlı bir büücü kadınnan:
Dudaa güüsünä sarkarmış –
Ölä çirkinmiş o kadın.

„Sabaa hayır olsun! – demiş büücü, –
Çantan pek büyük, kılıcın var gücü.
Sän gerçek, girgin bir askersin,
Şindi beni seslemelisin!”

Sana, asker, bir iilik yapırım,
Cantanı paraylan doldururum,
Zengin bir adam olursun,
Sevgilini tez bulursun, –
Demiş yaşlı büücü kadın,
Hiç düşünmeyerek sansın.

Asker kadının dediini yapêr,
 Bir üüsek,çürük fidana piner,
 Oyuk deliktän aşaa kayêr,
 İpi elindä büücü tutêr.

Er altında varmış üç oda -
 Türlü-türlü para-sandıkta.
 Birinci sandığın parası-ufak,
 Öbürünün gümüş parası-çok,
 Salt altın dolu uçüncü sandık.

„Bendän nelär isteersin sän?
 Bana iş yapêrsın nedän?”-
 Sormuş genç asker birdän,
 Er altına inärkän.

„Hiç tek parada bilä gözüm yok,
 Ordan sän getir bana bir çakmak”, -
 Cuvap verer yaşlı kadın,
 Tutup ucunu bir ipin.

Birinci kapuyu asker açmış -
 Fena bir köpek ona ters bakmış.
 Hayvanı tutup, fitaya sarmış,
 Bakır para o doyunca almış.

Sandı asker kapayêr,
 Köpek erinä geçer.
 Öbür odayı açır-açmaz,
 Ona sert-sert bakmış iki göz.

Hayvanı tutup, fitaya sarmış,
Sandı asker enikunu açmış.
Baksa, içi dolu bakır para,
Her tarafı oldukça kap-kara.

Tamah-tamah paraya bakarak,
Sol elinnän sandaa o çarparak,
Bakır paraları tez boşaltmış,
Erinä gümüşleri doldurmuş.

Sora ordan asker çıkıp,
Üçüncü odaya gidip,
Baksa, orda da bir fena köpek –
Gözleri yuvarlıktan yuvarlak.

Hayvana selâm vermiş,
Onu fitaya sarmış.
Sandı yavaş-yavaş açêr asker,
İçindä çok parlak altın görer.

Adam okadar pek şaşırêr –
Gümüş paraynan ne yapsın bilmeer.
Sora hepsini boşaltmış,
Erinä çok altın almış.

Artık çok zenginim, seviner asker,
Kapuyu kapayıp, kadına baarêr:
„Beni çek yukarı!
Büücü koca karı”.

Yukardan ses geler,
Yaşlı büücü sorêr:
„Çakmaa buldun mu?
Onu sän aldın mı?”

Asker geeri dönmüş,
Çakmaa o almış,
Yukarı tez çıkıp,
Kadına sert bakıp,
Sormuş: „Çakmak neçin lääzım?”

„Bu senin işin hiç diil –
Bunu,asker,sän ii bil!
Para senin –
Çakmak benim”, –
Demiş büücü.

Asker oldukça pek üfkelenmiş,
Büücünün kafasını uçurtmuş:
Çakmak salt onun cöbündä,
Paraları boşçasında.

Genç çocuk çok gidä-gidä,
Her tarafa baka-baka,
Bir kasabaya varêr,
Heresi orda parlêêr.
Bir pak oda orda tutêr,
Yaşamaa varlıkta başlêêr:
Yeni ruba, çizmä alêr,
Aşçı ona izmet eder.

Oradaki kralın kızı varmış,
Onun evlenmää zamanı gelmiş.
Kızı görmää pek isteer asker –
Bekçi içeri girsin brakmêêr.

Sokak-sokak gezer kasabayı,
Asker unutmêêr hiç fukarayı:
Onnara adam bol-bol para verer,
Karnıları aaç kalmasın düşüner.

Yeni parası gelmeyincä,
İlersini düşünmeyincä,
Bir gün iki altını kalmış –
Arkadaşları onu brakmış.

Kibrit alacak parası yokmuş,
Aklısına çakmak birdän gelmiş.
Çakmak taşını o çakêr,
Önünä bir köpek çıkêr:
„Ne istersin, efendi,
Acaba bendän şindi?”

Git, bana para tez getir,
Asker köpää izin verer.
Hiç tä geçmemiş çok zaman –
Bakır para gelmiş açan.

Adam ikinciyä çakmaa çeker,
Öbür köpek gümüş para getirer.
Üç kerä çakmış-adamın
Önündä parlamış altın.

Yenidän zengin yaşêr,
 Kendinä bir ev tutêr.
 „Nasıl yapsam da kızı görsäm?
 Gözelliinä doyunca baksam?“ –
 Düşünärmiş asker.

Çakmak birdän-birä işä girmiş –
 Köpek getirmiş kızı sırtında.
 Asker büük bir sevinçlän ona bakmış,
 Dayanamamış onun karşısında.

Genç asker körpä kızı öper –
 Köpek onu geeri götürer.
 Kız bir düş görer o geçä,
 Nasıl öpüş verer gencä,
 Oturêr hayvanın sırtında,
 Ne görer o gencin başında.

Bunu annadêr anasına –
 Bir fikir gelir bobasına:
 Avşamnen koyêr bir bekçi,
 Kızına olsun izmetçi.

O gecä asker kızı görmäk için
 Köpää yollêr getirsin onu,
 Ama bunu hiç birisi görmesin,
 Mutlu-mutlu olsun işin sonu.

Köpek getirer kızı sırtında –
 Bekçi bunu görer karannıkta.
 Arkadan gider bekçi –
 Üfkedän yanêr içi.

Bekçi bulêr evi açan,
 Yapêr duvarda bir nişan.
 Köpek kızı geeri götürmüş,
 Nişanı hayvan birdän görmüş.

Akıllı bir köpek olarak,
 Genç askeri o pek severäk,
 Ev-ev çabuk gezer sokakta,
 Nişan yapêr her bir evdä.

Erkendän ertesi sabaa
 Yola çıkêr ana-boba.
 Evi bulsunnar onnar isteer,
 Ama boşuna geeri döner.
 Kadın çok düşünmedän,
 Eşinä o hiç sormadan,
 Cabuk diker bir ipek torbacık,
 İçinä koyêr booday tenecik.

Törbayı diker kızın sırtına,
 Bir küçük delik yapêr ucuna.
 O gecä dä köpek getirer kızı –
 Görmeer, ani kalmış boodayın izi.

Asker çabuk yakalanmış,
 Yaş,suuk zındana atılmış.
 Kral hemen bir karar çıkarêr:
 „Asker asılsın!” – izin verir.

Asılmak işleri yapılırkan,
Açan herersi dolmuş insan,
Genç asker bir çocuk görer,
Çakmaanı getirsin yollêr.

İp boynusuna asılırkan,
Kral hem eşi pek sevinirkân,
Asker üç kerä çakmak çakmış,
Üç korkunç köpek birdän çıkmış.

„Beni asacaklar, yardım edin!”-
Demiş asker. Fena köpeklerin
Bu korkunç gücünü görüncä,
Karı-koca korkmuş doyunca.

Bekçilär yapılmış param-parça,
Asker gider kıza kaça-kaça.
İnsan seçer onu kral,
Yapılêr bir düün gözäl.

Aldatma hem büük kuvet –
Üfkelilerin aracı.
Bilmää onnarı tez çeket,
Sän bak, kim çıkêr yalancı.

Ne demäk aldatma bez-bellidir,
Hiç biri onu sevmeli diildir.
Zararı var, kim inanêr,
Kim hiç kulak ta dikmeer.

Kuvetli olmak eterli diil,
Bunu,delikannı, sän dä bil.
Herzaman tut aklını başında,
Pek ölçülü ol sän deliliktä.

Bir gün aklını başına alırsın,
Ömürün geçip gittiini annarsın,
Ama yaşaman boşuna geçmiş –
Oldukça pek çok duşmanın kalmış.

Gül-bülbülün sevgilisi

Gül naturanın yaratması,
Çiçeklerin tek ıarııası.
İlkyaz gelincä,
Lüzgär esincä,
Herersi dolêr gözäl koku,
İnsanda kalmêêr hiç bir korku.

İnsana verer gözelliini gül,
Kendisini çıldırêr salt bülbül.
Güneş batarkan uzaklarda,
Yıldızlar da yanarkan göktä,
Serenadasını çalêr bülbül,
Kıp-kırmızı olup, açılêr gül.

Gül sevgisi açıldıktan sora
Benzeer pek yakar, parlak bir koorä.
Gül lüzgärlän oynêêr,
Bülbül deli olêr.
Lüzgär gülün yapraklarını döker,
Kıskanç bülbülün gözyaşları akêr.

Gül sevgili olunca, başlêêr solmaa,
Bülbül yavaş-yavaş dalêr kederä.

Biri-birinä onnar bakarak,
Gelecek ilkyazı bekleyeräk,
Yıldızlar genä parlak yanmış,
Gecelär onnarı beklemiş.

Bülbül gülün gözelliinän şennener,
Gül bülbülün sevgisinnän yaşêêr.
Bülbülün sesi kesilmäz,
Gülün gözelli doyulmaz.
Sevgilini bulmak kolay diil –
Bunu delikannı sän ii bil!

Gölgenin-gölgesi

Güneş ha battı, ha da batıcek,
Herersi yavaş-yavaş kararcek.
Yarınkı gün gelecek,
Güneş genä duuacêk.

Her yazın hererä girer güneş,
Çok kerä olêr ateştän ateş.
Gür yapraklı aaçların gölgesi –
İnsanın sıcaaktan kurtulması.

Ama gölgenin gölgesi var,
İnsanın arkasından kaçar.
Gölgesindän gölgä çıkêr,
Varlını o belli etmeer.
İkiüzlü insan olarak,
Gölgesindän erif korkarak,
Oynêr karagöz gölgä oyunu,
Hiç düşünmeyrâk onun sonunu.

Lafı maanasına uymêér,
Bir kara siluet olêr:
Tavşama tut deer,
Tazıya kaç deer.

Yaş dökärkan,
Sevgilimin gözleri parlêêr.
Gül açarkan,
Bülbülün sesi gözäl öter.

Güüdesi suuktan-suuk,
Elleri buzdan-buz,
Gecä-gündüz dürük,
Erkeklii durmêêr uz.
Sevinir mi buna genç dilber? –
Taa islää versin ona biber.

Ananın sevgisi-taazä ekmek,
Onu sevmeyän birerdä hiç yok.
Ekmek aylä sofrasında,
Sevgi-ananın canında.
Ekmek tä,sevgi da eter hepsinä,
Açan evdä işlär gitmeer tersinä.

Nelär yapmadık Vatan için?
Kimi cenktä öldü,
Kimi söz söledi.

Geçsin günnär, aftalar,
Gitsin aylar hem yıllar,
Gül zamanı gelip, geçsin,
Lüzgär her tarafta essin:
Seni unudamam,
Sendän atılamam.

Damna-damna akan göz yaşların
Yavaş-yavaş erider canımı.
Beni bendän aldı güzelliin,
Bela bir yola koydu başımı.
Sev-sev sän beni -
Seveyim seni.
İnan bana: seni brakamam -
Sän dä beni brakma, sevgilim!

Ana dilim için söz

Halkın en paalı bir zenginnii-dili.
Dil-onun istoriyası, akılı.
Onnar herbir halkın kanatlarında
Uçarak, geçer asirdän asirä.

Klisedä dilsiz-çan da sessiz,
Diveç kalêrız üüsüz biz.
İki kulak Allaa verdi insana,
Ama sade bir dil o braktı ona.

Benim ana dilim-bir küçük derä,
Bana kaldı ana-bobadan zesträ.
Yolun senin, dilim, geçti zor,
Ama sän, yanıp, oldun koor.

Of-of, ana sözüm!
Benim iki gözüm,
Sänsin tek-tek bir canım,
Damarda akan kanım.

Şenniin ucu-kenarı yok –
Sevgim sana oldukça çok.
Bän herzaman yanındayım,
Ömürümcä sana baalıyım.

Akêr dilimiz bir küçük,
Ama hodul derâ gibi,
Çıkarêr o taazâ soluk,
Hiç görünmeer onun dibi.

Dilimizin tatlı sesi
Oldu o halkın anası,
Girdi senin dâ canına,
Söz kısmet getirdi sana.

Ana dilim canımda,
Fikirim, halkım, sendâ.
Sân inan bana, pek inan
Zor vakıt gelecek açan!

Güüsümdâ ateş tâ yansa,
Duşman da önünâ çıksa,
Ana dilimdâ çaar beni, Vatanım,
Uzaktan gelirim bân adım-adım,
Çabuk geçirim derâ-tepâ,
Benim sözüüm asılmaz ipâ.

O zamannarın bilmâzliindân,
Kalın duvarlara bakmadan,
Pek zor-zor çıktın sän, dilim, şafka,
Vakıdında umut verdin halka.

Ana dilim-dedelerimin kanı,
Bütün ecelimnän severim seni.
Keder dâ, şennik tä var sendä,
Bülbül öter ana Bucakta.

Of,Vatanım! Süünmüz bir söz,
Oldun sän bizä açık göz.
Dilimiz-taazä kokan ekmek,
İkinizi dâ severiz pek.

Bucak alêr serin soluk,
Sürer onu yeni puluk.
Diveç yaşasın dilimiz!
Sevelim onu hepimiz!

Yaşamak, Ömür

Uşak duuar-duumaz,
Gözlerini açar-açmaz,
Sesini birdän çıkarêr –
Demäk ki, yaşamaa başléêr.

„Ömürün uzun olsun,
Kısmet tä seni bulsun,
Bolluk içindä yaşa,
Etiş sän çok-çok yaşa!”,
Deer ona anası,
Seviner bobası.

İnsanın var bir ömürü,
Onun var tek bir ölümü.
Yaşayan can isteer sevgi,
Ona läüzüm geniş bilgi.

Can bostanda büümüz,
Dar erdä can yaşamaz,
Geçän ömür geeri gelmüz,
Umutsuz hiç yaşanılmaz,
Akıllı dar cannı olmaz,
Ölü baş tarak istemüz.

Ömür akar suya benzeer,
Durunca, sonu tez geler.
Saa olana her gün yortu –
Hastaya sade bir korku.

Göktä ömür yok –
Erdä pislük çok.
Can kannan ölçüler,
Can buazdan geçer.

Ömür boyu, saa kalınca,
İnsan kısmetli olunca,
İsteer yaşaması uzun olsun,
Er üzündä ilik izi kalsın.

Gençlik

Herbirin gençlii var –
 Hepsinä o gelir dar.
 Dolaşıp, aarêêr gençlik
 Dayma iiliktän iilik.

Erken gençlik-bir lüzgär,
 Çok kerä ondan yok kâr.
 Gelecek delikleri tıkanmaz,
 Herzaman bir iş gelir ona az.

Gerçek hem gençlik
 Olêrlar birlik.
 Biri-birini onnar sever,
 Hiç birisnin yaşına bakmêêr.

Geç gelän gençlik
 Olêr bir iplik:
 Çok iş yapmaa isteer,
 Ama dayma kopêr.

Gençlik geeri dönmäz,
 Pazarda satılmaz.
 İşini sän yap vakıdında,
 Kotü söz işitmä birerdä.

Geç çençlik kalır-kalmaz eşiktä,
 Önemi duyulêr ihtärlıkta.
 Herbir zamanın bir türküsü var,
 Uydur sesini onu çalmakta.

Olgunnuk (zrelost)

Olgunnuk gençlik-ihitärlik arasında,
Çiçek gibi açılêr o vakıdında.
İnsana gelir aariflik,
Varsa başında bilgilik.

Ahmak başta akıl olmaz,
Aariflik buna dayanmaz.
Akıllı iki kerä aldanmaz,
Aarif olan ahmaklan dost olmaz.
Olgunnuk kendini iştä gösterer,
Akıllı düşünmedän işä girmeer.
Ama yalan olan aariflik tä var,
Ondan insana oldukça büyük zarar.

Akıllı çok izmet eder halkına,
Ahmak geçirer vakıdı boşuna.
Yalan olgunnuk parlêêr,
Ama pek çabuk süüner.
Haliz olgunnuk çeker gençlii,
Kolvermeer yanından ihtärli.

İhtârlık

Ömürün bir kısmı-ihtârlık,
O yaşamanın son dönemeci.
Başléér, açan biter olgunluk,
Sade ölümdür onun ilacı.

Birisinin yaşlı uzun sürer,
Birisinin kısa hem zor geçer.
Zorluk her yıl bir-iki yıl
İnsanı pek ihtârladêr.

Zaman tez geçtikçä,
İnsan yaşlandıkça,
Onun kuvedi azalêr,
Mum gibi o süüner.

İnsanın yaşı ilerledikçä,
Gençliini yaşlı olan anınca,
O halizdän kahırlanêr,
Kızlara dört gözlän bakêr.

Çabuk gelir yufkalık –
Zayıflanêr ihtârlık.
Yaşlıya dönmesin arkan –
O yoldan da gidersin sän.

Ölüm

Yaşadıkça, yaşamaa isteer insan,
Erkek tä, kadın da sever herzaman.
Ama yaşamak geçici,
O sansın bir yaşlı bekçi,
Geleni da, geçeni dä tanıyêr,
Herbir işi erli-erinä koyêr.

Yaşamanın tek sonu-ölüm,
Yapêr insanı bölüm-bölüm.
Ölüm hiç sevinilmäz,
Ama ondan kaçılmaz.
İnsan bir kerä öler –
Çok kerä o anılêr.

Ölüm habercisi-köpek uluması,
Demäk ki biter insanın yaşaması.
Ölümün ilacı yok,
Ona gidän yol-pek çok.
Ölüm yaşa-başa bakmaz,
Baara-baara da o gelmäz.

İnsan öleceyini bilsä,
Mezarını kendi kazır.
Dolay-dolay birisi kaçsa
Da, onun son eri – mezar.
Toprak örteer ayıbını,
Taşta yazêrlar laabını.

Üç pek yakıcı kıvılcın var
İnsannarın üreklerindä:
Birinä hodulluk geler dar,
Öbürü hiç kanmaz haseetä,
Var gözü hiç doymaz doymazlıkta –
Üçü dä diveç durêr tetiktä.

Geçän günü anma,
Yarından hiç korkma,
Bu gündän hoşluk al,
İnsana dost sän ol.
Her işin iki üzü var:
Biri balan, biri yalan.
Korun aalar gözdän,
Çıkan yalan sözdän.

Nazlı ürekleri yakêr sevgi,
Aydınnık akıl ona bir bilgi.
Odun budaktan yarılêr,
Kızlar dudaktan seviler.
Sevgisiz dünnäa heptän boş,
Yaşamak sevgiliinnän hoş.

Ecelindän sän kaçamazsın,
Onun önünâ çıkamazsın.
Herbir zamanın meyvaları var,
Her gecenin dä bir gündüzü var.
Herbir zor işin çıkar yolu var,
Çözüm yolu yok ancak ölümün.

Ali-Baba hem kırk haydut

(Arap masalına görä)

Bir zaman varmış,
 Bir zaman yokmuş.
 Bir iran kasabası varmış,
 Orda iki kardaş yaşarmış,

Birinin adı Kasimmiş,
 Öbürün Ali-Babamış.
 Bobası bir gün raametli olmuş,
 Oolları parasını paylaşmış.

Kasim olêr alış-verişçi,
 Ali-Baba kalêr tek işçi.
 Biri zengin zengini olêr,
 Öbürü fukaaralıktan çıkmêêr.

Ali-Baba gider pazara,
 Yorgun adam bakmêêr nazara,
 Alêr iki eşek,
 Bir ip, bir dâ nacak.

Her sabaa yol tutarmış daalara,
 Aaç kesip, götürürmiş pazara.
 Tuz-ekmek parasını kazanarmış,
 Zeynab eşini deliçä sevürmiş.

Daalara bir gün gider Ali-Baba,
Baksa, haydutlar gelir üzerinä.
Korkudan onun ödü kopêr,
Adam aacın üstünä piner.

Haydutlar aacın altına gelip,
Aar çuvalları onnar erä atıp,
Atlılar, güleräk, şen-şen lafeder,
Atamanın izinini bekleer.

Ataman tez götürmüş onnarı
Bir büük, üüşek kaya taşına.
Birisi görmermiş haydutları –
İnsan almiş bela başına.

Tek gözlü ataman baarmış:
„Simsim, çabuk kapuyu aç!”
Aar kapu birdän açılmış,
Aliyi korkunç sarmış.

Sora geçmemiş çok zaman,
Kapular açılmış açan.
Kırk haydut hem ataman
Çıkêr, ona bakmadan.

Haydutlar taa gidip-gitmâz,
Ali aaçtan inir-inmâz,
Kapuya dooru gitmiş –
Korku başına gelmiş.

Ali-Baba iitçä baarmış:
 „Simsim, çabuk kapuyu aç!“
 Aar kapu birdän açılmış,
 O inin içinä girmiş.

Baksa, bir büyük masada
 Türlü-türlü imeklär:
 Pirinç pilav çanakta,
 Tavada sa piliçlär.

İmiş adam doyunca,
 Su da içmiş kanınca.
 Gitmiş başka bir odaya,
 Bakmış oraya-buraya.

Gözdän geçirmiş masaları.
 Ansızlık döndürmüş başını,
 Görüncä parlayan altını,
 Yalabıyan mermer taşını.

İçini sarêr bir tamahlık,
 Adam unudêr, ne demäk çok:
 İki çuval para, altın alêr,
 İndän hızlı çıkıp, evä gider.

Okadar altın görüncä,
 Eşin üzünä bakınca,
 Zeynab tez şaş-beş kalmış,
 Korkulu seslän baarmış:
 „Nelär yaptın?
 Kimi soydun?“

Ne olduunu annatmış kocası –
Kadının şennenmiş kafası.
Gecä kuyu kazêr onnar,
Derin gömüler altınnar.

O sabaa daaya gider adam,
Kadın sa heptän kudurmuş kam.
Altınnarı Zeynab çıkarêr,
Çabuk onnarı saymaa başlêr.

„Kantara koysam,taa ii olur”, –
Demiş kendi kendinä kadın, –
En ii yol budur –
Altın pek çoktur”.

Zeynab Kasimin evinä gitmiş,
Onun eşindän kantarı almış.
Fatima şüveli bir kadınmış –
Kantarı ballan iicä yaalamış.

Ölçü geeri geler açan,
Fatima bulêr ozaman
Kantarın içindä altın.
„Onnar bizdän dä taa zengin”, –
Deer kendi kendinä kadın.

Kasim iştän evä geç dönür-dönmez,
Eşi sözünü bitirir-bitirmaz,
Kardaşının evinä gider,
Altım hemen almaa ister.

Ali-Baba istemiş yarı etmää,
 Kardaşça bütün altını bölmää.
 „Hepsini bän-bän alırım,
 Yok sa kafanı kesirim”, –
 Demiş batüsu.

Kasim daaya gider,
 Kapu zar-zor açılêr.
 Baksa, salt altın herersi:
 „Bu zenginnik benim hepsi”, –
 Boşuna seviner Kasim.

Çok aaç gözlü bir adam olarak,
 Ne demäk tamahlı bilmeyeräk,
 Kasim altını çuvala doldurêr,
 Tamahlık insanı sık-sık kaybeder.

Kasim büücünün sözünü unudêr,
 İndän adam hiç birtürlü çikamêêr.
 Zavallı kurtulmaa savaşırkan,
 Haydutlar soymaktan döner birdän.

Kasimi onnar tez tutêr –
 Ataman onu kılıçlêêr.
 Ölü kafasız kalmış indä,
 Kasimi eşi beklemiş evdä.

Ali-Baba gider daaya
 Baksın Kasim neredä.
 Tez iner adam inä,
 Bakêr iki tarafa.

Batüsu ölü olduunu görer,
 Ali-Baba göz yaşı döker.
 Koyêr ölüyü çuvala,
 Adam hiç bakmêêr altına.

Evä gidärkän, Ali-Baba
 Demiş birdän kendi-kendinä:
 „Eer biz altını paylaşsaydık,
 İkimiz dâ diri olurduk,
 Adamı kaybeder tamahlık”.
 Ali-Baba, Zeynab hem Fatima,
 Çok geçmedän, taşınêr bir evä.
 Aalemä üçü dâ söylemiş –
 Kasimi yabancı parçalamış.

Ali taa birkaç kerä gider inä,
 Altın getirer, sevinä-sevinä.
 İmää verer Baba fukaaralara,
 Üçü dâ çok şükür eder daalara.

Pek çok vakıt geçmedän,
 Adam imää verärkän,
 İnä döner haydutlar,
 Ölüyü hiç bulamêêr.

„İnä birisi girmiş,
 Ölüyü erif almış,
 Onu da tez buluruz,
 Kafasını kesiriz”, –
 Demiş Birgözlü ataman.

„Kasabaya en şiret gitsin,
Duşmanı o çabuk izlesin,
Kim onu bulacak,
Yardımcım olacak”, –
Baarmış ataman.

En şalvir bir haydut varmış,
Kafakesân laabıymış.
Gözâl ruba giyer,
Kasabaya gider.

Çabuk varêr panayıra,
Bakêr oraya-buraya.
Bulêr salt bir çizmeçi,
İsteer olsun izmetçi.

Söleer yalan üstünâ yalan,
Çizmeçi görer para açan,
Ölünün adını annêr haydut,
Uyanêr onun içindâ umut.

Bulêr haydut Kasimin evini,
Uzadêr portalara elini.
Baksa, onnar her evdâ birtürlü,
Portaları oldukça çok süütlü.

Haydut bir tebeşir alıp,
İki tarafa o bakıp,
Portada adam bir kruça yapêr,
Evi kolay bulacaanı sanêr.

Bu evdän haydut gidincä,
 Ortalık aydinnanınca,
 Ali-Babanın izmetçisi
 Gider ekmek almaa kendisi.
 Adı Marcana olan kız
 Birdän-birä görer bir iz.
 Sora tokatlara bakmış –
 Yazılı nişanı görmüş.

Akıllı hem girgin bir kız olarak,
 Kötü iş çıkacaanı annayarak,
 Duşmanı o çabuk aldadêr –
 Herbir tokatta kruça yapêr.

Kelläkesän geeri döner,
 Duşmanı bulduunu bildirer.
 Ataman onu meteder,
 Haydut buna pek seviner.

Ama haydutlar gidip,
 Herbir portada kruça görüp,
 Hepsicii birdän şaş-beş kalêr,
 Ataman erifi kılıçlêr.

İş artık çıkmêr şaka.
 Ertesi sabaa başka
 Bir haydut çıkêr yola,
 Bakêr o saaya-sola.

Geçän yaşlı çizmeci
Olêr ona izmetçi:
İki altın para o alêr,
Kasimin evini gösterer.

Haydut bir tulacık alıp,
Portalara hızlı gidip,
Taftada bir kruçacık yapêr,
„Bunu başkası bulamaz”, – deer.

Marcana dönärmiş tükândan,
Kaçan haydudu görmüş birdän.
Portaları geçirmiş gözdän,
Hiç hoşlanmamış o nişandan.

Kırmızı tulacı kaldırêr kız,
Yapêr herbir tokatta birêr iz.
Kösäbaşlı getirer atamanı,
Sevinip, gösterer ona nişanı.

Haydutlar gösterer atamana
Herbir tokatlarda salt nişana
Benzeyän kırmızı kruçaları,
Birdän tez kaçêr onun saburı.

Ataman onu kılıçtan geçirer –
Saa haydutlar otuz sekizä düşer.
„Kendim işi başına çıkarayım,
Hemen kasabaya kendim gideyim”, –
Demiş kendi-kendinâ ataman,
Düşünmeyeräk bilä ozaman.

Erken çıkêr yola ataman,
İstâmeer kaybetsin o zaman.
Çizmecî olan Mustafa,
Çok durêr onunnan lafa.

Para uzaldêr adamın elini,
Erif gösterer Kasimin evini.
Evleri haydut sayêr birâr-birâr,
Lääızımnı evi o aklında tutêr.

Ataman kırk büük küp aldırêr,
İkisinâ haydut oloy koyêr.
Öbürlerinâ soygucular girer,
Onnarı irmi güçlü katır çeker.

Açan ataman evi aararmış,
Ali-Baba sokakta oturarmış.
Başhaydut ona selâm vermiş,
Oloy getirdiini söylemiş,
Musaafiri olur mu sormuş.

Haydut-ataman içeri alınêr,
Türlü-türlü imeklâr hazırlanêr.
Ali istemiş, Marcana gözlemâ yapsın,
Bölâ bir paalı musaafir ondan datsın.

Pek çabuk hamur hazırlanêr,
Oloy olmadını kız görer.
İzmetçi tez dışarı çıkêr,
Bir küptân oloy almaa ister.
„Sabaa geeri veririm”, – deer.

Kız biraz oloy dökärkän kazana,
Ortalık şüveli görüner ona.
Bir küptän işidiler ses:
„Ataman, çıkar bizi tez”!

Kızın az kalsın ödü kopacakmış –
Gelän kötü yapacaanı annamış.
Küp-haydutları sayêr birär-birär,
Sayısı otuz sekizä kolay çıkêr.

Marcana oloy tez kaynatmış,
Küplerä sıra-sıra dökmüş:
Küptä diri kalan haydut yok –
Atamanın işi boktan bok.

Al yanaklı kız gibi gözlemä
Sofrada. Ataman başlêêr imää.
Ali-Baba isteer kız oynasın,
Marcana läözüm bir halat alsın.

İzmetçi musaafirdän hemen çıkêr,
Haladın içinä bir kılıç saklêêr.
Gözäl, körpä kız oynarkan,
Ataman ona bakarkan,
Marcana ona pek yaklaşmış,
Haydudu birdän kılıçlamış.
Şaş-beş kalêr Ali-Baba,
Duymêêr, nasıl olêr sabaa.

Kız aalêr hüngür-hüngür,
Ne yapsın o hiç bilmeer.
Sora kendinâ gelip,
İki tarafa bakıp,
Ali-Babaya o annatmış,
Nasil haydutları öldürmüş.

Ali-Baba kıza şükür eder,
Hepsi onu candan pek sever.
Kız olêr onnara kızkardaş,
Çok kısmetli yaşêêrlar baş-baş.
Açan bir vakit geler,
Ölüm onnarı alêr.

Masalın maanası şudur:
Tamahlık insanı kaybeder.
Şiretliin şiretlii var.
Akıl yaşta diil,
Akıl baştadır.
Girginnik herzaman enseer.

Akıldan başka bişey beenmä,
Dostuna sän kötü hiç yapma.
Aalem seni sevsin istärsän,
Kendini pek çok beenmä,
Kötülüklän hiç uraşma.

Akıl yaşta diil, başta,
Kızın gözellii kaşta.
Akılları pazara çıkarmışlar,
Herkez genä kendi aklını almış.
Kötülük ekän-pişmannık biçer.

Korku kapuya yaklaşınca, büüyer,
Korkak olanın ardından korkı gelir.
Korkak olana gölgä bilä duşman,
Açan görecän, tez sakın sän ondan,

Bir korkak bir askeri bozêr,
Korkaktan aslan bilä ürker.
Canavardan korkan, çoban olmaz,
Yabanıdan korkan, koyun tutmaz.
Ölümdän korkan-ölür korkudan.

Hatır-tek derin bir pınar,
İnsanın aklını tutêr,
Başımızdan geçirdiimiz
Herbir işâ hatir er bulêr,
Onsuz yaşamêêrız birimiz.

Hatır girginnerä saygı duyêr,
Korkaklara acı bir kin besleer.
Adın kalsın halkın hatırında,
Her zaman da ol onun yanında,
Girgin bekçi ol onun başında.

Gözyaşından duuan Făt-Frumos

(Mihay Emineskunun sözlerinä görä)

Făt-Frumos – çok gözäl oğlan
Demäk. Açıan geler zaman,
İtlik insanı tez bulêr,
Făt-Frumos birinci olêr.

Evelki zamannarda,
Pek uzak bir dolayda,
Yaşlı bir țar varmış –
Eşi ondan gençmiş.

Üzü asık, düşünceekli țar
Komşusunnan elli yıl cenk eder,
Gecä-gündüz hiç durmadan,
Birisini seslämedän.

Komşusu çoktan raametli olmuş,
Ollarına o süünmüz kin brakmış.
Zaman çabuk geçincä,
Țar cenktän ipranınca,
Kart aslana benzärmiş,
Ne demäk gülüş bilmäzmiş.

Kuvetsizliini yaşlı țar duyarak,
Ölüm saati geldiini annayarak,
Eşini padişaa brakmış,
Can acısinnan cengä gitmiş.

Yalnız kalan kadın aalamış,
 Çünkü onnarın uşaa yokmuş.
 Bir gün ikonanın önündä diz çöker,
 Aalayarak, Allaha duva eder.

İkona da yaş döker birdän-birä,
 Ayaa kalkıp, onu ıarıta içer:
 Kadın üklü kalêr,
 Olêr o umutlu.

Açan gelmiş zaman,
 Duumuş bir pelivan –
 Süt gibi biyaz üzü,
 Maavidän maavi gözü.

Yaşlı ıar islää şennenärkän,
 Güneş tä dolayda parlarkan,
 Şarap derä gibi akarmış,
 Üç gün herersi güneşlimiş.

Anası Fät-Frumos koyêr adını,
 Her saat o düzelder kara kaşını.
 Oldukça çabuk büüyêr çocuk –
 Bilmeer o, ne demäk oyuncak.

Fät-Frumos bir topuz alıp,
 Onu gök üzünä atıp,
 Göklär yarılêr sansın küçük karpuz,
 Parçalanêr parmaana düşän topuz.

Mutlu  ar- oban „kalın saalicaklan”
Demiş. Yola çıkmış o b uk havezl n.
İki  ırtma al r F t-Frumos yanına,
Karşı  ık r bobasının duşmanına.

 ırtmanın sesi işidiler yolda,
Pelivan pek  ok seviler hererd .
Onun sesin  şaş r bayırlar,
Sularını kabard r derel r,
Damna-damna yaş d ker pınarlar,
Ortalaa sessizlik bird n  oker.

Ama F t-Frumos gidip,gider,
U an topuzu siireder.
  nc  avşam d şer topuz,
Demir tokadı o yap r d z.

Gider gen  F t-Frumos saraya,
Bakin r oraya-buraya.
Bir ses işider  ocuk bird n,
Gel rmiş o ses komşu  ardan.

Komşu  ar cenk etm   ist meer,
şarap i sinn r teklif eder.
 ocuk kimd n korktuunu  ar sormuş.
Birind n, – salt Allaadan, – gen  demiş.

Țar Allaadan hem cadı babudan
Korktuunu sölemiş. Aalamaktan
Kadınar durmadını açıklamış,
O gecä cadı genä gelecekmiş.
On uşaktan birini alarmış cadı –
Babunun hiç birzaman yokmuş suradı.

Gecä yarısı olunca,
Şafklar da heptän süünücä,
Cadı bir boran gibi gelärmış,
Uçarak, canavarca baararmış.

Fät-Frumos cadıyı kuşaandan tutup,
Var kuvedinnän bir kayaya atıp,
Üstünä büük bir taş koyêr,
Cadı babuyu geberder.
(Ona ölä gelmiş).

Hepsi masaya oturêr,
Bol-bol şarap onnar içêr.
Fät-Frumos durêr, nekadar durêr,
Topuzunu alıp, yola çıkêr.

Gider o, nekadar gider,
Bim – biyaz evä etişêr.
Ev – parlak ay şafkı altında,
Türlü-türlü çiçeklär başçada.

Ayak sesini işider bir kız,
Kaldırêr o maavi gözlerini.
„Saa ol, Fât-Frumos, ani geldiniz”, –
Deer dilber, uzadıp ellerini.

Düşündä Fâtı gördüünü söylemiş,
Nasıl onnar ikisi sevişârmiş,
Nasıl büücülü bir gölmek dikârmiş,
Fât-Frumosu dilber çoktan beklârmiş.

Fât kızın belinâ sarılarak,
Saçlarını o suvazlayarak,
Tatlı bir seslân çocuk fısıldamış,
Dilberin üzünâ bakarak, demiş:
„Nekadar gözâlsin sän!
Candan seni sevdim bän!”

Çocuk kızdan çabuk annamış,
Ani o büücü kadınınmış.
Dilber demiş: „Hemen kaçalım!
Biri-birimizi sevelim!”

„Anam bulursa seni burada,
Çıkır bir ölüm kavga ortada”, –
Demiş dilber. „Senin anan neredä?” –
Sorêr Fât, durup kızın karşısında.

Büücü kadın sincirleri kemirer,
Fât onu soktuu bir kaptan çıkamêêr.
İki genç tez sözleşer –
Batlakları diiştirer.

Birindä sade su varmış,
 Öbüründä kuvet varmış.
 Büücü taazä kuvet içärmış,
 Duşmannarına su verärmış.

Cadı sinciri koparêr,
 Göklerä o hızlı uçêr.
 Kadın erä dönür-dönmäz,
 Kendinä o gelir-gelmäz,
 Fät-Frumosa üfkeli bakmış,
 Oglanı cengä hemen çarmış.

Kadın çocu kuşaandan tutêr,
 Uçup,oglanı erä atêr.
 Genç Fät toprak içinä batêr,
 Ama çocuk ta geeri kalmêêr.

Kadın demiş: „Dur! İçelim su”! –
 Birinin hiç yokmuş korkusu.
 Büücü taazä su içêr,
 Gözäl Fät kuvet alêr,
 Onun içindä büyük ateş yanêr –
 Pelivanın pelivanı olêr.

Demir ellerinnän kadını tez tutup,
 Gırtlanına kadar onu topraa sokup,
 Fät kafasına topuz çeker –
 Büücünün fikirleri daalêr.

Genç kızı kolundan tutup,
Onnar adadan tez kaçıp,
Uykuya dalêr dilber –
Düşündä Fâtı görer.

Çocuk öpmüş yanaanı –
Kız açmış gözlerini.
Dilber elini uzadêr –
Fât-Frumos kıza sarılêr.

İki sevdalı gider țara,
Țar saygı gösterer onnara.
Padişaa sevinçtän aalamış,
Fât-Frumosa o şükür etmiş,

Țar isteer taa bir ilik Fât yapsın –
Lütenin kızını ona çalsın.
Onu çok sevdiini söylemiş,
Büük bir kederä genä dalmış.

İläna sevdasına sarmaşêr,
Hazırlık yapıp, yoluna gider.
Daa-tepä önünä çıkêr,
Hepsini Fât-Frumos geçer.

İlerdä-bir yeşil deniz,
Neredä olur gözâl kız?
Bir büük kalä-uzakta,
Kız durêr pençeredä.

Lüten gecä-gündüz avda,
Saray oldukça uzakta.
Fät pindirer kızı ata,
Gider onnar kaçä-kaçä.

Evdä varmış bir kara kedi,
Kafasının sayısı-edi,
Lütenin atına haber verer,
Gençlerin kaçtını kedi söleer.

Lüten çocuklan düüşmemiş,
Kızını alıp, geeri dönmüş.
Ama taa bir kerä o gelirsä, demiş,
Kafasını keseceyini söylemiş.

Fät diilmiş hiç korkak,
Geeri dönmüş çabuk.
Lüten o gün dä avda,
Saray taa da uzakta.

Fät geçä çalêr kederli kızı,
Savaşêr kalmasım onun izi.
Lüten tutêr onnarı yolda,
Fät tez bulêr kendini göktä.

Çocuk yanıp, kül tozu olmuş,
Düşän erdä derecik akmış.
Bir gün su içêr iki popaz,
Onnar boşuna duva yapmaz:
Fät tez dirilsin isteer –

Allaa onnarı sesleer.
 Kaybeler birdän-birä derecik,
 Uykuda Fät olêr pek incecik.
 Aklına o çabuk getirmiş,
 Ani kızı çalsın lääzımmış.

Dilber Fätı görüncä, sevinmiş,
 Onu hemen bir Çiçää çevirmiş.
 Çocuk-Çiçek çölmektä,
 Akılı onun-kızda.

Bobası kıza sölemiş,
 Kimdän ürük atı almış.
 Fät-Çiçek bunu işitmiş,
 Hepsini aklında tutmuş.

Delikannı uçarkan,
 Cadıya o gidärkän,
 Sinek hem engeç görer yolda,
 Yardım eder ikisinä dä.

Avşam olunca,
 Fät yorulunca,
 Etişer genç bir bordeya,
 Seläm verer o babuya.

Kısıraklarına olêr izmetçi –
 Gecä-gündüz Fät-Frumos durêr bekçi.
 Bir gün çocuk yorgunmuş,
 Aaçlıktan attan düşmüş.

Otlar döşek olmuş ona,
Uyumuş o doya-doya.
İkinci günü Fât kalkêr –
Atları erindä görmeer.

Aklına getirer kadını,
Olabilir onun kurbanı.
Baksa,daadan çıkar edi kısırak,
Onnarın önündä gelir bir sinek.

„İilik yaptın Fât sän bana,
İilik yapêrım bän sana”, –
İncecik seslän sinek demiş,
Vız-vız yapıp, geeri tez dönmüş.

Atlar dönmüş evä açan,
Kudurmuş babu o zaman.
Atlar kırda ertesi günü,
Pek kötü çıkêr işin sonu:
Çocuk uyumuş,
Atlar kaybelmiş.

„Kim beni tez kurtarır ölümdän?
Alır beni cadının elindän? –
Düşüner Fât. Baksa, denizdän çıkêr
Atlar. Onnarı bir engeç getirer.

„İilik yaptın Fât sän bana,
İilik yapêrım bän sana”, –
Engeç deer,
Dalıp, gider.

„Cadının imeendän alma sän,
İmek sana yapırım bän”, –
Demiş izmetçi kız,
Birdän çökmüş o diz.

Verer ona kız bilemäk taşı,
Hiç sormêr dilber kaç onun yaşı,
Koyêr torbasına çetka, çember.
Atlar aulda hep delicä kişneer.
Cadı verârmış uyumak ilâçı,
Kızın aşı yapmış Fâtı büük çenķçi.

Fât-Frumosun izmetçilli sona varmış,
Atların cannarını cadı çıkarmış.
Sade bir kuli saa kalmış –
Onu delikannı almış,
Büücü kadın kayıl olmuş.

Fât topuzu almış,
Çabuk ata pinmiş.
Fikir gibi hızlı atlı kaçarak,
Yıldırım kadar kuvetli olarak,
Ateşli kumnuktan o geçer,
Daada izmetçi kızı alêr.

Bir gecä serinnii dolayda –
Gençlerin fikiri ilerdä.
Kız birdän-birä baarêr:
„Kim sä sırtımı yakêr”.
Fât-Frumos çabuk geeri göz atêr –
Ateşli boran geldiini görer.

Genç Fât çetkayı atêr –
Ulu daa peydalanêr.
At yıldırım gibi kaçêr,
Fât-Frumos da uçup,uçêr.

Kız genä baarêr:
„Kim sä sırtımı yakêr”.
Fât geeri cabuk bakêr –
Bir boz gecä kuşu görer.

Bilemâk taşî Fât tez atêr –
Bir ulu kaya peydalanêr.
At yıldırım gibi kaçêr,
Fât-Frumos da uçup, uçêr.

Kız genä pek baarêr:
„Sırtım benim yanêr”.
Fât-Frumos çabuk geeri bakmış –
Kaya içindän cadî çıkarmış.

Delikannî çemberi atêr,
Bir derin göl ortaya çıkêr.
Ay yıkanarmış gölün dibindä,
Parlak yıldızlar çırpınarmış suda.

Büücünün sesi işidiler göktä,
Bir Gecä Yarısı uçêr orada.
Babu gençleri korkutmaa başlêêr açan,
Fât topuzu atêr yukarı ozaman.

Gecä Yarısının kanatları kırılér,
 Erä düşüp, o oniki kerä gak-gak deer.
 Ay birdän kaybeleer boz bulutlarda,
 Büücü uykuya dalér gölün dibindä.

Suyun üstündä çıkmış kara ot,
 Bu büücünün çok kötü canıymış.
 „Biz-biz kurtulduk!” – kişinemiş at –
 Fät Gecä Yarısını öldürmüş.

Beygir sallanér yorgunnuktan,
 Dönüp, içer ana sütündän.
 Fät uyanmış açan,
 Kız kaçmış yanından.

Delikannı genä sarayda,
 Kızı kolay bulér burada.
 İki piner ürük ata,
 Dönerlär geeri kaça-kaça.

Lüten onnarın arkasında,
 Ateşli üfkesi canında.
 Edi canı varmış gencin atı,
 İki cannymış Lütenin atı.

Lütenin atı kişinemiş,
 Kardaşına uzaktan baarmış:
 „At Fätı göklerä,
 İzmetä gel bizä”!

Fâtın atı onu seslämemiş,
 Delikannıyı gökâ atmamış.
 Lütenin atı Fâti seslemiş –
 Saabisini o göklerâ atmış.

Birdän-birâ taşlaşêr bulutlar,
 Bir gözâl, ak saray olêr onnar.
 İki büük aralık-bulutta.
 İki göz görüner orada –
 Lüten ateş saçarmış,
 Gençlerâ o bakarmış.

Kız piner bobasının atına,
 Tez çıkêr onnar bir günnük yola.
 Te bir süslü ev görünmüş –
 O tarın büük sarayımış.
 Gün giimiş pak hava giisini –
 Haber sokaa çaarmış hepsini.
 İnsan şendän-pek şen –
 Bunu gördüm bân.

Genç Fât-Frumos yokkan, dilber İläna
 Tek başına tez saklanmış başçada –
 Duvarları benzärmış bir demirâ.
 Kahır yakmış çiçekleri güneştâ.

Dilber yaş dökâ-dökâ,
 Kahıra dala-dala,
 Kız heptän kör olmuş,
 Canı yanıp, gitmiş.

Kız sevgilisi geldiini işidincä,
Sokaa başını birdän o çevirincä,
Leendän bir auç göz yaşı çabuk almış,
Dilber onu başçaya havezlän serpmiş.

Aaçlar, çiçeklär şennenmiş –
Göz yaşından zümbül açmış.
O anda Fät gelmiş,
Kız ona sarılmış.

Göz yaşınnan Fät yıkanmış üzünü,
Parlak ay süslemiş onun gözünü.
İkisi tatlı uykuya dalmış,
Kızın annısına yıldız düşmüş,

Sabaa olunca,
Yıldız kaçınca,
Kız görmää başlamış,
Fät buna sevinmiş.

Çok geçmemiş –
Tar evlenmiş.
O dolayda bir gün bilä geçmiş –
Fät-İläna karı-koca olmuş.

... Şafklar düşmüş göktän,
Angillär bakmış ordan,
Dalgalar üzmüş denizdän,
İnsan doymamış şenniktän.

Çiçeklär seçmiş gelinä maavi, altın fistan.
Gelin sevgilisinä dikmiş bir gölmek şafktan.
Klisedä çannar çalıp, gözäl çalmış,
Karı-koca Allaha dua etmiş.

Sevgidän onnar doyunca datmış,
Mutlu olarak, çok yıl yaşamış.
Var laf, ani aylä bu gün dä yaşarmış.
Karı-koca biri-birini sevärmiş.

Hiç öpmedim sevdamı yanaandan,
Sevgi, heptän kaçıp, gitti bendän.
Tez geldi başıma kara bela,
Kim bulur ilâç derdimä? Sölä!

Sevgiyi şaraplan sän ateşlemää
Savaşma. Şarap kızdırêr kanı.
Faydası yok duyguyu kıymet etmää,
Sevginin var yangının yangını.

Kendi kanadın olmarsa,
Umutlanma sän:uçmazsın.
Kendi akılın hiç yoksa,
Onu satın alamarsın.

Büük bulut, sansın bir yorgan, çayırı sarmış,
Emizikli ana gibi otu sulaarmış.
Taa incä, gözäl olmuş gül,
Şen türkü çalarmış bülbül.

Açan iki dost kavga eder,
Akıllı olan tez çekiler.
Onnarı baalayan ip kopmêêr,
Dostluk ikisinä dä kalêr.

Eer ip çekilirsä iki ucundan,
Mutlaka kopacek bir tarafından.
Eer biri vazgeçärsä kavgadan,
İp bütün kalır iki ucundan.

Küsküdän ürek yanêr açan,
Kötülüü tutmêêr aklında can.
Ama küskü hiç yok ne yapsın –
Bilmeer, nasıl ipi baalasın.

Sevgi-ölümsüz,
Kalmaz o üüsüz.
Sevgiyä dalan insanın,
Sevgi çeler aklısını.

Canım-bal sözlerin kurbanı,
Ömürüm-gözelliin derdi,
Ayırış-yok eder beni,
Gel sän, açma yara yeni.

Gidän geeri bu dünneeyä gelmäz,
Sofrada dostlarinnan buluşmaz.
Tut her bir kaçan anı sän,
Sevgilin gelecek açan.

Birkaç yudum şarap-iläç,
Yorulmuş,hasta can için,
İkiüzlü „dosttan” sän kaç,
Açan „dost” gelecek ilkin.

Dostum,ne yaptını bil,
Açan işä girer dil.
Fukaaralık geçirdin,
Sora zengin oldun.
Unutma: hepsini alêr ölüm,
Yaşamaa läüzüm sade bu gün.

An anı itirer,
İlkyaz gelip, gider.
Geçirmä işsiz onnarı,
Ömürün geçer zamanı.

Geleceeni düşünän-akıllı halk,
Torunnar için onun üzü pam-pak.
Bana bakan gözlär kısmetli,
Sevgidän oldum hastalıklı.

İki gözüm birdän oldu çöşmä,
Sevgilim, mezarlaa beni çekmä.
Canımın içinä birdän girdin sän,
Üreenä bulamadım anatar bän.

İnsana göstererim sevgi,
Onsuz bu dünneedä yok bilgi.
İnsan insana olsun dost,
Başka türlü hepsinä prost.

Çok kalmadı yaşamaa-
Sevgisiz durmaa-günaa.
Buyuralım şarap gülgül,
Çalsın bizä türkü bülbül.

Zerdeli fidanı

İlkyaz sıcak gider,
Vakit çabuk geçer.
Gür çiçeklär açtı çok erkendän,
Eşil vakıdını beklämedän

Eşil fidan hiç olmadı pişman,
Açan zerdeli topladı insan.
Meyvası-pek tatlı, etli,
İçi-acı çekerdekli.

Erdän erä çalêr lüzgär,
Sallanêr körpecik dallar.
Şıralı zerdeli düşer erä,
Toplayıp, uşaklar gider evä.

Yardımsız dünnää dönmöz

Yardımsız dünnää dönmöz,
Bir kanatlan kuş uçmaz.
İilik yap komuşuna –
İilik gelsin başına

İnsandan insana yol açık,
Bil ki,duşmannıkta sevgi yok.
Bak sän bana, dostum, bir gözlän,
Bakayım sana iki gözlän.

Her damardan kan alınmaz,
Her insana inanılmaz.
İilik iki baştan olër,
Bunu akıllı ii biler.

İilik unudulër çabuk,
Unudulmêër salt kötülük.
Ama sana yapan kötülük,
Sän yap her zaman sade iilik.

Uyku

Kız raat, tatlı bir uyku uyumuş,
Düşündä sevgilisini görmüş.
Yavklusu yakışıklı bir erkekmiş,
Oglan dilberi delicä sevärmiş.

Uykusuz baş yastık hiç istämäz,
Sevgisiz gecä kısmet getirmäz.
Dilberä bak uykudan kalkınca,
Çirkinä bak hamamdan gelincä.

Avşam işi çok kârlı,
Sabaa uykusu tatlı.
Uşak uyuya-uyuya islää büüyër,
Gençlär sevgidä kısmetli olër.

Yaşım etmiş-işim bitmiş

Zaman sansın bir lüzgär,
Kaçıp, izini brakêr.
Zaman gelip, geçtikçä,
İnsan yaşlanêr.

İnsan pek yaşlandıkça,
Siması diişer.
Zaman insanı işä üüreder,
Zaman insanı her gün ipradêr.

Zaman zamana uymaz,
Yaşlı lafetmää doymaz.
Genç her gün umutlan yaşêêr,
İhtâr annmaklan geçiner.

Gençlik ilersini düşüner,
İhtârlık geeriyä bakêr.
Yaş etmişî geçer –
Erkek işi biter.

Bülbül gibi kederliyim

Bülbül gibi bân kederliyim,
Git-gidâ ateşlener sevgim.
Sevinçlân dolêr canım,
Gelecek mi sevgilim?

Kederimi dalga alıp,götürer,
Tez verer benim sevgilimâ haber.
Yârim geçer yanımdan,
Bana hiç-hiç bakmadan.

Aldatmanın ateşi yakêr güüsümü,
Göz yaşlarım doldurêr benim üzümü.
Bu gecâ uykum kaçıp, hemen gitti,
Kızın gözelliî beni sarfoş etti

Nedân ayırdınız sevgilimdân,
Canım ateş gibi yanêr bundan.
İnnemâm taşı bilâ delâbilir,
Lüzgâr sevgilimâ selâm götürür.

Sevgilimdân tez ayrılma
Attı beni kötü duruma.
Bütün insana oldum yabancı,
Sansın çoktan deli bir katrancı.

Bir kerâ sevgilimi görsâm,
Kara kaşlarına baksam,
Sonunda ne olursa olsun,
Lüzgâr sade selâm götürsün.

Hoca hem tükenci

Evel bir cümbüşçü adam varmış,
Hererdä adı Hoca geçärmış.
Türlü-türlü fikra patladarmış,
İnsan onu havezlän seslärmış.

Sabaaylen Allaadan altın istärmış,
Salt dokuz üz doksan dokuz olsunmuş.
Komşusu bu duaya bıkmış, –
Deneyim bän Hocayı, – demiş.

Bir gün Hoca dua edärkän,
Göklerä cümbüşçü bakarkan,
Tükenci Hocanın bacasına çıkmış,
Salt dokuz üz doksan dokuz altın atmış.

„Allaa duamı kabul etmiş, – Hoca demiş, –
Bana istediim kadar altın o yollamış”.
Ozaman pek çok sevinmiş Hoca,
Bilmemiş, ne demäk baca-maca.

Hoca parayı cöbünä çabuk koyarkan,
Göklerä bakıp, Allaha dua edärkän,
Tükenci onun yanına hemen gelmiş,
Altınlarını geeri versin istemiş.

Hoca aldırış etmedän,
Tükenciyä hiç bakmadan,
„Angı altından lafedersin,
Bendän para nedän istersin? –

Sormuş Hoca komşunusuna,
Birdän arkasını dönmüş ona”.

„Sän sözünü tutup tutmadını
İstedim bilmää: çıkar keseni!” –
Tez cuvap vermiş Hocaya tükenci,
İstämemiş olsun Hoca dilenci.

„Sölediin sözlerä insan inanır mı?
Bir tükenci para bacadan atır mı?
Duamı kabul ettii Allaa,
Bana cabuk yolladı para”, –
Demiş Hoca.

İş kolay çözülmeyecenii görüp,
Hocaya üfkeli-üfkeli bakıp,
Tükenci teklif etmiş,
Suda çıkalım, demiş.

„Bän sudyadan hiç kaçmam,
Birisindän dä korkmam”, –
Demiş kart Hoca komşusuna,
Yayan gitmää yakışmêêr bana.

Tükenci Hocaya katır getirmiş,
Hoca ondan yeni ruba istemiş.
Gözâl giymni katıra piner,
İkisi dä suda gider.

Sudyanın önünä çıkıp,
Tükenci birdän söz alıp,
İşin özünü ona söylemiş,
Sudyadan yardım istemiş.

„Sölä, bakalım cuvabın ne?
Açıkla bana, ne oldu, ne?” –
Demiş sudya Hocaya,
Bakıp iki tarafa.

„Olmalı,bän altın saydım zaman gördü,
Bu erif para için bir kerä öldü.
Başıma dikilip, durdu,
Komşu beni pek çok gördü”, –
Demiş Hoca sert sudyaya,
Vermemiş laf veresiyä.

Sora biraz soluk alarak,
Erifä çok kinni bakarak,
Sözünü Hoca uzatmış,
Ya, bak, dostum, o ne demiş:

„Katır da onun, diyäbilir, daavacı,
Ne yapalım, yalancı kalêr yalancı”.
– Elbetki,hayvan da benim,
Katır çoktan oldu malım”, –
Demiş birdän korkan tükenci,
Annamış ki, olmaz birinci.

„Yayan gezmäâ yakışmêêr bana”, –
Bu sabaa erken dedi Hoca,-
Bän katırımı verdim ona,
Geldik biz suda kaça-kaça”, –
Demiş tükenci.

Pek şüpelenmiş sudya ozaman,
Erif söylemiş bu lafı açan.

Hoca sözünü uzatmış,
Sudyaya bakarak, demiş:
„Bu adam heptän yoktan-yok,
Ruba da bendän isteer çok”.

Hoca bu sözünü bitiricä,
Sudya ikisinä dä bakınca,
Zavallı tükenci demiş:
„Rubada, elbetki, benim!
Onun giinişi eskiymiş,
Dedim, rubamı vereyim”.

– Hoca yeni rubasız gelmäzdi,
Daavamız da bizim açılmazdı, –
Demiş sert sudyaya tükenci,
İstämemiş çıksın yalancı.

Sudya oldukça üfkelenmiş,
Tükenciyi hemen koolamış.
Şalvir Hoca onun rubasını giier,
Katır bu günä kadar onu gezdirer.

Güçsüz at hem yaamur

Timur Hocayı sarayına çaarıp,
Adamı bir güçsüz ata pindirip,
İkisi barabar ava çıkmış,
Onnarın yardımcıları varmış.

Yolda yaamur tutmuş birdän,
Biri birinä bakmadan,
Herkez geeri çevirmiş atını,
Hocaya göstermiş salt ardını.

Hoca veran atınnan kalmış geeridä,
Çümbüşçünün gözleri kalmış yukarda.
İslanacaanı Hoca annayınca,
Zavallı güçsüz atına bakınca,
Rubalarını çabuk çıkarmış,
Onnarı kığın altına koymuş.

Yaamur tez dinincä,
Gök maavi olunca.
Rubalarını Hoca giimiş,
Evä adam kup-kuru dönmüş.

Hasan kup-kuru geldiini görüncä,
Parlak gözlerinä birdän bakınca,
Timur salt şaş-beş kalmış,
Nasıl olduunu sormuş.

„Bir hızlı kaçan at varkan,
Beni o pek çok sevärkän,
İslansın saabisi brakmadı,
Kıçımı bana çevirmedi”, –
Demiş Hoca.

„Yaamur başladı zaman,
Bir tavşam tuttum açan,
At kuyruunu başıma gerdi,
Sansın yıldırım geeri getirdi”, –
Demiş Hoca.

Padişaa birdän-birä şaşırıp, kalmış,
„Bu atı en ii ahırda tutun”, – demiş.
Çok vakıt hiç geçmemiş aradan,
Padişaa ava gitmiş enidän.

Hocanın pindii ata o pinmiş,
Genä birdän bir yaamur başlamış.
Cümbüşçü pek hızlı dönmüş geeri,
Padişaa gidämemiş ileri.

O yaamurdan iicä islanmış,
Zar-zor padişaa evä dönmüş.
Ertesi günü Hocayı çaarıp,
Sert-sert gözlerinä bakıp,
Demiş:

„Hoca, sän bana yalan söledin,
Sudan çıkmış sıçana benzedim,
Senin beterinä hastalandım”.

Hoca kah-kah güleräk,
Padişaya bakarak,
Sormuş: „Neçin o üfkelener,
Durumu aklına getirmeer?”

„İslanmamaa istämedisän,
Benim gibi iş yapsaydın sän,
Rubalarını kıçın altına koysaydın,
Sana hiç zararı olmazdı bu yaamurun”, –
Demiş Hoca.

Hoca hem iki hırsız

Hocanın eşää ölmüş,
Karısı ona demiş:
„Eşeksiz biz nasıl yaşayabiliriz?
Uşakları nicä doyurabiliriz?”

Karısı ona vermiş para,
Yollamış onu panayıra
Alsın bir soylu eşek,
Olsun evdä tuz-ekmek.

Hoca pazar düümüş,
Eşek satın almış.
İçmiş adam rakı,
Unutmuş o rengi.

Eşään yularını tutup,
Birkaç söz ona söyleyip,
Kendisi öndä,
Eşek arkada,
Evä yollanêr,
Geeri hiç bakmêr.

İki hırsız Hocayı görmüş,
Adım-adım onu izlemiş.
Birisi eşään yularını çözer,
Kendi boynusuna sessizcä takêr.

Öbür hırsız eşää çalêr,
Pazara satmaa götürer.
Hoca geeriyä bakmış –
Hayvan erindä yokmuş.

Yuları takmış bir insan,
Durarmış sansın bir sıçan.
„Sölä, sän kimsin? – sormuş Hoca, –
Durêrsın yularda bölecä”?

Hırsız burnusunu buruştırak,
Boynusunu şalvircä bükeräk,
Hocanın üzünä bakmış,
Ona hemen şunu demiş:

„Bir gün yaramazlık ettim,
Anama bän karşı geldim”, –
Demiş hemen hırsızın bakışı.
„Eşää dönäsin!”, – demiş anası.

– Vakit hiç çok geçmedän,
Hiç birisi bana bakmadan,
Panayıra getirdilər,
Bir erifä tez sattılar,
Eşek oldum,
„Seni buldum”, –
Demiş adam.

Sözünü kesmeyeräk,
Büük bir acı çekeräk,
Adam-eşek demiş,
Şunu açıklamış:
„Allaa günaamı afetti,
Yolda genä insan yaptı”.

Hoca yuları çabuk çözer,
 Adamın üzünä bakêr.
 „Allaa gûnaanı baaşlamışsa,
 Sana onun sözü hiç yoksa,
 Hadi, git sän evinä,
 Gelmä karşı anana”,
 Demiş Hoca.

Ya bak ne olmuş ertesi gün,
 Açan evdä olacakmış düün.
 Hoca bir eşek almaa genä gider,
 Panayırdä eşek-adamı bulêr.

Hoca başını sallayarak,
 Eşään kulaana o iileräk,
 Fisirdemiş: „Dediimi sän yapmadın,
 Ananın betvasını genä aldın”.

Hoca eşää-adamı kamçılarnış,
 Panayırdä cümbüşçü onu brakmış.
 Bu gün dä erif taa oradaymış,
 İnsan ona eşek-adam deyärmış.

Bir elimdä tek çiçek,
Öbür elimdä içki.
Sevgilim tez gelecek,
Olur eşim o beki.

Cümbüş laf çıkardêr çok yaş,
Beni çıldırêr kara kaş.
Kurduk biz sofrâ kefi,
Saat çoktan geçti beşi.

Güneş, ay-ikisi dâ masal,
Ne istârsân, sevgidân sän al.
Güneş, ay benim için-sevgilim,
Zorlukta da o benim tek canım.

Yaamur serinnetti gülün üzünü,
Pek sevindirdi bülbülün gözünü.
Sevgilimin gözleri kısmetli,
Şarap olsun gözelin gözeli.

Ürääm çarpêr tük-tük,
Sevgi bana diil ük.
Çabuk doldur filcanı sän,
Göz yaşını içeyim bän.

Aaç kalırım, susuz kalırım,
Sensiz bân kalamam, sevgilim!
Canım param-parça olur,
Korkum gecä-gündüz budur.
Biz sevgi duvarını aştık,
Düştüümüz yatak kaldı açık.

Sân iki kanatlı bir kadınsın,
İnsanı şeytandan koruyêrsın,
Peri kadar sâñ pek gözâlsin,
Nedân bana kötü bakêrsın?

Uzun zaman seni sevmää
Bana bir can sıkıntısı.
Ölüncä kadar sa sevmää –
Bana bir güç baş acısı.
Ama sana önem vermemää,
Bana olur bir büyük günâa.

Dünkü dostum-büünkü duşmanım,
Evelki duşmanın-dünkü dostum.
İkisi dâ kokêr titsi –
Bunu şindi bilir hepsi.

Sonsuzca sevgi cömert oldu bana,
Nazlı dostum çıldırdı baka-baka.
İnanêrim sevgilimä candan,
Beni sevdiini söleer o açan.

Kızın gözellii kismet getirmemiş,
Aynada bakınarkan o aalarmış.
On sekiz yaşında olamamış yavklu,
İrmi beşä basmış-sevgi olmuş güçlü.

Fukaara çocuk

(türk masalma görä)

Evelki zamanda,
Bir uzak dolayda
Bir dul kadın yaşarmış,
Onun tek çocu varmış.

İkisi dâ pek fukaaraymış,
İnsan onnarı doyurarmış.
Vakit geçärmiş –
Çocuk büüyärmiş.

Zaman geçtikçä,
Çocuk büüdükçä,
Yakışıklı bir iit olmuş,
Anasına yardım etmiş.

Çalışkan bir çocuk olarak,
Dünneyä havezlän bakarak,
Biraz para kazanmış,
Bir nacak satın almış.

Anasının elini öpüp,
Delikannı nacak, ip alıp,
Daalara oolu yol tutmuş,
Yakacak odun o kesmiş.

„İslää oduncu olup,
Pek çok para kazanıp,
Çok geçmedän,bän zengin olurum,
Padişaanın kızını alırım”, –
Demiş iit çocuk anasına,
Sevgiylän bakarak üzünä.

Günnärcä genç odun kesärmış,
Çadırdä up-uzun yatarmış.
Aradan salt üç ay geçmiş,
Üç yivın odun kesilmiş.

Bir gün gelmiş tükenci,
Olmuş adam birinci:
Tükenci üç altın vermiş,
Odunnarı toptan almış.

„Anama parayı tez götüreyim,
Alsın padişaa kızını söyleyim”, –
Sölenärmış çocuk kendi kendinä,
Yolda oğlan bakmaarmış hiç birinä.

Bir ihtärlän karşı gelmiş,
Yaşlı, gezä-gezä,dinmiş
Köpää öldürmää erif istärmış,
Bir altına hayvanı genç almış.

Erif köpää serbest brakêr,
Sora geeri hiç bakmadan,
İleri şen-şen o gider.
Hayvan gitmiş arkasından,

Baksa, taa bir ihtâr yolda –
 Bir kedi onun elindä.
 Ona da bir altın para verer,
 Genç kedicii ölümdän kurtarêr.

Kedi gitmiş arkasından,
 Oglan geeri hiç bakmadan.
 Çocuk gider yavaş-yavaş,
 Görür ilerdä bir yoldaş.

Bir yılan onun elindä,
 Keskin bir bıçak belindä.
 Ona da bir altın para vermiş,
 Yılanı ölümdän kurtarmış.

„Altınnar zor gelip,tez gitti,
 Ama üç can-cun diri kaldı”, –
 Sölenârmış çocuk kendi-kendinä,
 Yolda oglan bakmaarmış hiç birinä.

Ansızdan göz atêr arkasına,
 Üç hayvancık çıkêr karşısına:
 Biri köpek, biri kedi, biri yılan –
 Benim sölediim sizä, dostlar, diil yalan.

Kendini genç götürmüş korkakça,
 Açan yılan lafetmiş insanca:
 „Çocuk, korkudan kaçma sän,

Kötü iş sana yapmam bän.
İnan sän, bän yılan diilim,
Çin padişayın ooluyum”.

– Bobama biz girdiimiz zaman,
İliini annatacam açan,
İstä versin damgasını,
Seslämä sän başkasını, –
Demiş yılan –
İnsan olan.

Yılan bir at olêr,
Çocuk ona piner.
Çok zaman geçmeer,
Onnar Çinä etişer.

Padişaa yılan oolunu görüncä,
Musaafirä kuşku-kuşku bakınca,
Yılan-boba pek sevinmiş,
İnsan,kim olduunu sormuş.

Durumu üürenir-üürenmüz,
Çabuk alıp elinä bir saaz,
Şen türkü çalmaa başlêr,
İnsan olana bakêr.

„Oolumu ölümdän kurtardın sän,
Ya, sölä, ne vereyim sana bän?” –
Demiş padişaa,
İnip tez aşaa.

Dil altında damganı alırım,
Yok sa, dönüp, bän geeri gidirim", –
Demiş insan olan,
Cuvap vermiş açan.

İnatçılık genä kazanmış,
Damga onun elinä geçmiş.
Çocuk çıkêr saraydan,
Gider kendi yolundan.

On günnük yolu bir gündä almış,
Yapa-yalnız kalarak, yorulmuş,
Bir çöşmeye varıp, serin su içmiş,
Erä dayanarak, uykuya dalmış.

Düşündä çin dostu ona demiş
Yapsın o sade pek kolay bir iş:
Damgayı alsın,
Onu yaalasin.

Dostunun dediini yapınca,
O gözünü yumup, açınca,
Dev gibi bir çirkin arab çıkmış,
Çocuk ne istediini, o sormuş.

Arab çabuk izin alır-almaz –
Türlü-türlü imeklär gelmiş tez.
Çocuk damgayı yaalamış,
Arab birdän peydalanmış.

Dev arab oğlanı hemen kapmış,
Birazdana evinä götürmüş.
Anası şaş-beş kalmış,
Aalamaa o başlamış.

Genä türlü-türlü imeklär gelmiş,
Aaç olan anası doyunca imiş.
Sora oolu ona demiş, gitsin,
Padişayın kızını istesin.

„Sän olmalı çıldırdın,
Senin yok hiç bir evin,
Kim bizim bordeyâ gelir?
Bizimnän kim lafa durur?” –
Demiş anası,
Yokmuş bobası.
İnatçılık bu sefer dâ kazanêr –
Anası padisaaya çabuk gider.
İçeri girsin asker brakmêêr,
Biraz para kadına verer.

Anası geeri döner boşuna,
Bu durum gitmeer çocuun hoşuna.
Bordeydä olmuş bir kavga,
Ses çıkarmış dalga-dalga.

İnatçılık bu sefer dâ kazanêr,
Anası padişaya genä gider.
Kadın girmiş içeri –
Annatmış o kederi.

Şakaçı olan padişaa seslemiş,
Sora zavallı kadına o demiş:
„Sölä, oolun karşımda saray yapsın,
Kırk gündä benimkisi gibi olsun.
Yaparsa, kızımı tez veririm,
Yapmazsa, – kafasını kesirim”.

Kadın geeri döner kaçarak,
Hüngür-hüngür dä aalayarak,
Padişayın dediini annatmış,
Oolu, buna gülüp, pek şennenmiş.

Gün günü itirip,geçer,
Anası göz yaşı döker.
Basmış kırkinci gün,
Sansın iş olmuş dün.

O gecä genç damgayı çıkarmış,
Büük bir havezlän onu yaalamış.
Önünä çıkmış arab,
Sansın beklenän kasap.

Çocuk tez izin verer –
Arab saray yaptırér.
Parlayan saray ölä gözälmiş,
Padişayınkisi bir küemesmiş.

Sabaa olunca,
İnsan uyanınca,
Hepsi şaşıp, kalmış,
Saray pek gözəlmiş.

Padişaa düşündükçä, düşüner,
Ne yapacaanı padişaa bilmeer.
Çocuk piner ata,
Seläm verer halka.

„Sözümü tuttum bän,
Sözünü tez tut sän:
Kızını tez ver bana,
Olayım güvä sana”, –
Demiş yakışıklı çocuk,
Yaş dökeräk, boncuk-boncuk.

Genç padişayın hoşuna gitmiş,
Dört gözlän ona bakarak, demiş:
„Bana sän bir güvä olursun,
Ama taa bir iş yapmalıysın:
Kızıma hazırla düün giisi,
Altından onnar olsun hepsi”.

Çocuk evä şen-şen dönmüş,
Kızın türküsünü çalmış.
Arab çıkmış önünä,
Bakmış onun üzünä.

Arab düün giisini getirmiş,
 Rubalar gözaldän gözälmiş.
 Düün giisini padişaa pek beenmiş,
 Kızını delikanniya vermiş.

Kırk gün,kırk gecä sürmüş düün,
 Geçmişî halk anêr bu gün.
 Sade bir gecä geçmiş,
 Köprü çocuk yaptırmış,
 İki saray baalanmış,
 Gençlâr üstündän geçmiş.

Sarmaş-dolaş onnar olmuş,
 Sevgi kapusu açılmış.
 Padişaaayın sarayında
 Bir genç arab varmış orda.
 Çocuk onun kızını sevmiş,
 Sevgidän datmaa pek istârmış.

O genç evlileri izleer,
 Raada onnarı hiç brakmêr.
 „Eşim, sän bendän saklı tutêrsın,
 Nasıl okadar büük iş yapêrsın?” –
 Bir gün demiş kadın,
 İstemiş sölesin.

Damgayı göstermiş eşi,
 Bir saat ancak geçmiş beşi.
 Bu damgayı görmüş arab,
 Sevinmiş sansın bir kasap.

Hırsız gibi girmiş içeri,
Bakmayarak arab bireri.
Damgayı hızlı kapmış,
Onu çabuk yalamış.

Damga saabisinin izmetçisi gelmiş,
Padişaa arabı ona çabuk demiş:
„Bu erifi tez alasin,
Uzak erä götüräsin!”

Arab arabın izini hemen yapêr,
Denizin öbür tarafına götürer
Arab damganın saabisini,
Görmesin o hiç birisini.

Eşin bobasına gider çocuk,
Göz yaşı döküler boncuk-boncuk.
„Aldattın sän beni,
Zıdana atayım seni!” –
Padişaa demiş,
Pek üfkelenmiş.

Zavallı genç zındanda –
Ayakları sincirdä.
Ko kalsın delikannı orda,
Bakalım, kedi, köpek nerdä?

Genç onnarı kurtarmış ölümdän,
Hayvannar gitmiş onun ardından.
Kedi demiş köpää birdän birä:

Oğlanı kurtarmaa-sıra bizdä,
Bu işi ikimiz tez yapalım,
Arabın kafasını keselim.

Onnar deniz kenarına gitmiş,
Kedicik köpään sırtına pinmiş.
İkisi dä çabuk üzä-üzä,
Kapanda geler gençlän üz-üzä.
Üçü dä gider deniz kenarına,
Çocuk, kedi piner köpään sırtına.

Hepsi mutlu olarak,
Onnar pek sevineräk,
Çabuk geeri dönmüş,
Gençlär çok sevinmiş.

Şalvir kedi girer içeri,
Hayvan gider dooru ileri.
Arab taman uykuya dalmış,
Bir gözäl, mutlu düş görärmüş.

Kedinin kuyruu tez işä girer,
Arabın burnusunu gıdıklêêr.
Arab on kerä ansırmış,
Damga aazından düşmüş.

Çocuk damgayı kapêr,
Havezlän onu yaalêêr.
Damga izmetçisi peydalanêr,
Ne yapsın, saabisinä o sorêr.

Arab arabın gırlanından tez tutér,
Kaf bayırın öbür tarafına atér,
Gençlerin sarayı erinä gelmiş,
Padişaa da kızına pek sevinmiş.

Güvesi onun erinä hemen geçmiş,
Ölünceyâ kadar barabar yaşamış.
...Üç tatlı alma düşmüş göktän,
Çok tatlıymış biri-birindän.

Birisi masalı yazana,
Öbürü onu okuyana,
Üçüncüsü kimä?
Olur alma bana?

Sevdim bän,sevilmedim,
Sevgi oldu kederim.
Bela sel gibi alıp, tez götürer,
Sevda da zaman gibi geeri dönmeer.

Sevgidä bir ömür çok az,
Sevdada şaka hiç olmaz.
Sevda bir cana girincä,
Onun ateşi artınca,
Akıl baştan hemen kaçêr,
Erinä kıskançlık geçêr.

Tutuşup,yandı içim sevgidän,
Açan genç oğlan geçti yanımdan.
Yok onun kadar girgin,
Kim sevgilimi geçsin.

Biz vakıdı öldürmeeriz –
Hepimiz ona baalıyız.
Vakit gerçek işi saklêr,
Saklı işi vakit açêr.

Büük sıkıntıya uuradım –
Kaçtı bendän benim sevgim.
Buazıma geldi canım,
Olur mu o genä benim?

Kuş kanadı bela olsun bana,
Açan bir sevgim gidecek sana.
Sevgidän bän yandım, kül oldum.
Sölä, nereyä gider yolum?

Gecä-gündüz aalêêrım su yolunda,
Hiç kuvet kalmadı benim canımda.
Acımı duysana –
Sän bana gelsänä.

Dünneeda herbir işi unuttum,
Sade sevgilimä baalı kaldım.
Başka iş bana-yabancı,
Herbir insan sa-yalancı.

Kederli bülbül gibi aalêêrım,
Güllerdä seni hiç bulamêêrım.
Sevginin gözü kör –
Bunu sän bana sor.
Sevmä seni sevmeyeni,
Sev beni-seveyim seni.

Kıvırcık saçlarını taradın,
Bendän, sevgilim, hemen atıldın.
Bän sana büük sevgi besledim,
Bunu sana sölemää istedim.
Sevgidä şaka olmaz –
Yanıp, sevgi hiç süünmüz.

Dünneeda gözäl kız-pek çok,
Benim sevdiim dilber kadar yok.
Kederimi birisi bilmüz –
Faydalı ilaç ona bulmaz.
Sevginin ilacı-sevgi,
Diil läüzüm başka bilgi.

Nadcma hem şah kızı

(İran-fars masalına görä)

Eski bir zamanda,
Uzak bir dolayda,
Bir delikannı varmış,
Onun adı-Nadcmamış.

Çocuk-bir çobanmış,
Devä o güdärmiş.
Her taraf-geniş kır,
Ama çöşmä tek bir.

Hayvannar çok uslu otlarkan,
Güneş oldukça pek yakarkan,
Çocuk serin su içmiş –
Hemen uykuya dalmış.

Bir tar kızı geçärmiş,
Avlanmaa o gidärmiş,
Durup, atını doyunca sulamış,
Fidana pinip, o meyva toplarmış.

Ozaman Nadcma uyanmış,
Serin su içeyim, demiş.
Suda görmüş kızın üzünü,
Beenip, ona kıpmış gözünü.

Kız da onu görüncä, pek sevmiş,
Atına pinip, saraya dönmüş.
Kalêr Nadcma tek başına,
Bakmêêr o hiç göz yaşına.

Kendi kendinä türkü çalarmış,
Güttüü düşü olsun o istärmış.
Sade bir afta geçmiş –
Çocuun istedii olmuş.

Tar kızı çoktan sarayda –
Oglañ yaş döker çöşmedä.
Bir gün gider kasabaya,
Geler o çabuk saraya.

Oturêr evin önündä,
Büük sevgi-iki gözündä.
Kız pençereyâ yaklaşmış,
Türkü çalmaa o başlamış:
„Seni bekleerim, sevgilim,
Sänsin benim tek-tek canım!”

Kızın gözlerinä bakarak,
Türküsünä türkü çalarak,
Oglañ demiş: „Sevgidän yanêrim,
Arkanı atıp,sana çıkêrim”.

Yukarı genç çıkmış, hiç durmadan,
Kızı öpmüş yanaklarından.
Padişaaýın sinirleri kıcında –
Kılıcı delikannının buazında.
İşi padişaa çabuk annamış,
„Çocuun kafasını kesin”, – demiş

Ölüm cezasını yapan tez gitmiş,
Gencin kafasını kesmäâ istemiş.
Nadcmä palacı görüncä,

Sevgilisinä dönüncä,
Erifä sert-sert bakmış
Türkü çalmaa başlamış:
„Kılıç palacın elindä,
Kaavi çatı buazında”.

Palaç Nadcmana bakınca,
Gözäl oğlanı görüncä,
Demiş: „Diri götüreyim onu,
Bekim ii çikir kavganın sonu?”.

Oğlan padişaaı görmüş,
Bülbül sesi çın-çın ötmüş.
„Neçin kara bulutlar ayı saklêêr,
Neçin inançsızlık canımı sıkêr?
İstärsän sevdalıyı sän öldürmää,
Durma! Canım doymadı hasret çekmää”.

Kız da saraya gelmiş,
Bir türkü o tutturmuş:
„Neçin beni korkudêrsın,bobam?
Seni bu dünneeda hiç annamam.
Kendini belaya sokma,
Sud yokkan, Nadcmanı asma!”

Kız sözünü bitirir-bitirmäz,
Oğlan temiz hava alır-almaz,
„Öldürülsün!” İnsan baarmış,
Nadcmanı kabaatlı bulmuş.

Dilber elinä almış saazi,
 Gözäl türkü çalmış şah kızı.
 „Nezaman bitecek kederim?
 Kara yol olacek mı kismetim?
 Nadcman asılsın-hepsi kayıl buna,
 Ama o da pek inanêr Allaya”.

Padişaanın bir akıllı danışmanı,
 Düşüneräk, açıklamış fikirini.
 „Asılırsa gözäl oğlan,
 Halk şahı kötü sayacek,
 Taa ii sade olur ozaman,
 Açan belasını kendi bulacek”.

At onu kuyu içinä,
 Kırk dilber gelsin yanına.
 Eer kızınızı o seçärsä,
 Gözäl genç olsun sana güvä.

Kırk kız birtürlü giyinmiş,
 Kuyu yanından tez geçmiş.
 Şah kızı gelmiş kuyu başına,
 Dilber bir çarşaf koymuş üzünä.

Birdän işidilmiş gözäl bülbül sesi-
 Gençin türküsü uyandırmış herkezi:
 „Ey, musulmannar! Belaya uuradım,
 Yanımda olsan da, olmaz ii işim,
 Çıkar sän çarşafı, üzünü göreyim bän,
 Neçin okadar pek dişledin çarşafı sän?”

Kız göz yaşı dökmüş,
Hemen cuvap vermiş:
„Benim kadar sıkıntı çekän var mı?
Benim gibi kısmetsiz olan var mı?
Dostların, duşmannarın sözleri çok,
Ama onnarın faydaları hiç yok”

Nadcma kızı tanıdını şah annamış,
Devletin fikircilerini toplamış.
„Gencä yapamaca iş bulun,
Ozman onu tez cendem edin”, –
Demiş şah.

„Genç getirsin dört gün içindä
Bagdattan bir gözäl şişä küp,
İşi yapmazsa zamanında,
Kızın üzünü görmäz Nadcma”, –
Demiş halk.

İki gün geçir-geçmüz,
Çocuk döner geeri tez.
Bütün kasabada haber yayılmış.
„Çıkayım bän önünä”, – büücü demiş.

Oglañ şen-şen evä gelärkän,
Ortalık kararmaa başlarkan,
Büücü onu durgutmuş,
Kız öldüünü söylemiş.

Nadcma şaş-beş olér,
 Kúp düşüp, kırılér.
 Genç kasabaya girmiş açan,
 Aldandını annamış birdän.

Delikannı korkak hiç diilmış,
 Geeri dönüp, eni küp almış.
 Evä şen dönärkän,
 Gün duumaa başlarkan,
 Nadcman bir türkü çalarmış,
 Allaha dua edärmiş:
 „Sevgilim için cendemdä yanırım,
 Hiç düşünmedän, bän suuktan ölürüm”.

Şah tez çaarımış danışmannarını,
 Ne yapsın, sormuş fikirlerini.
 „Sokalım onu bir kuyuya,
 Ükledelim mal kırk deveyä,
 Hayvannar yanından geçsin,
 Ne ük var, çocuk sölesin,
 Eer lafı çıkarsa dooru,
 Kız-oglan oynasın horu”, –
 Demiş ona danışmannarı.

Nadcman bunu da taramış,
 Ne ük olduunu, söylemiş.
 Ama iş bunnan bitmemiş,
 Taa bir denemedän geçmiş.

Onu oturtmuşlar tokatların yanında,
Kırk birtürlü giimni kız varmış orada.
Dilberlär birär-birär yanından geçmiş,
Nedcman sevgilisini hemen tanımış.

Genç yaklaşıp kızın yanına,
Dokunmuş onun fistanına.
Baarmış halk birdän,
Şaha bakmadan:
„Gençlär hemen evlensin!
Çok yıl onnar yaşasın!”

Yapılér bir büyük düün,
Şennik sürer beş gün.
Nadcmanın istedii olmuş,
Karı-koca kısmet bulmuş.

Benim atım-benin dostum

Evelki yıllardan beeri
Atın var önemni eri:
Sürer hayvan halkın tarlasını,
Gezdiret insanın kendisini.

At-insanın gerçek yoldaşı,
Zor olan iştä-arkadaşı.
At kişiner saabisinä görä:
Nasılsa insan, hayvan da ölä.

At evini bulër uzaktan,
Getirer o en kısa yoldan.
Hayvan çok yıl izmet eder insana,
İnsan her zaman olursa dost ona.

Atım benim soylu,
İncä, uzun boylu.
Uçup, giderin atın üstündä,
Sansın Bucak ta kalmış güneştä.

Ana dilimiz-halkımızın diri canı

Halkın dili-onun canı,
Sonsuz, ölümsüz bir varlı.
Ana dilimiz-Bucaan kederi,
Dedelerimizin dedeleri,
Onnarın süünmüz sözü,
Gençlerä kalan özü.

Cın-cın ötän dilimiz -
En büyük zenginniimiz.
Şüveli günnerdä,
Pek zor zamannarda,
Düşünärkän Vatani,
Anêrim, Dilim, seni.

Olêrsın bana dayak,
Bana sän inanarak.
İnsan kolay kullanêr sesini -
Ölä kolay kullansın dilini.
Dilini sevmeyän insan -
Üsüz kalan tek bir oğlan.

Canımı baaladım sana,
Sân hiç-hiç bakmadın bana.
Göz yaşım akêr durmadan,
Senin haberin yok bundan.

Gel sãn, çabuk gel,sevgilim,
Acımı bãn tez açıklayım.
Kayıl ol sãn dostun olayım,
Gecä-gündüz sana bakayım.

Dünnää karım-karşık olsun,
Derelär geeri aksın,
Bişey bilmää benim havezim yok,
Seni isteerim, seni isteerim çok.

Doktor sevgi yaramı ilaçlamaz,
Bana o hiç bir ilaç ta bulamaz.
Sevda için ilaç-sevgidir,
Sevgilim, bana onu getir!

Sevda yolunu bän çok aradım,
Dolay-dolay herersini gezdim.
Göklerdä ararkan, erdä buldum,
Çok geçmedän, sevgilim, oldu benim.

Kara saçlarını tarêersın,
Mum gibi canımı yakêrsın.
Neçin ölä fodulsun?
Beni sän istâmeersin.

Açan bän emin edip,
Baaladım kendimi sana,
Sän bana söz verip,
Baaladın kendini bana.

Sevda beni yakıp,
Aldı beni bendän,
Sän bana dürük bakıp,
Kaçtın kendi sevgindän.

Çimçirik-bir büyük Okean,
Sevişer gençlär açan.
Sevgidän kaçan insan,
Yaşamak ne demäk bilmâz,
Kismetli dä o hiç olmaz.

Ömür geçip,gider yavaş-yavaş,
Elindän geleni sän yapmaa savaş.
„Vatanımı severim” demää kolay,
Kimi vermáz ona bir auç booday.

Çiçeklerin kokusu –
Bir gözäl yaz yortusu.
Kuvannar bal toplêêr insana,
Kışın da tatlı olsun ona.

Geldi mi beklenmeyän keder,
Vatanına sän büük yardım ver.
Üürek yanmazsa, göz yaşlanmaz,
Ama aalamak fayda vermáz.

Kötü söz Vatanına sölemä

Vatanımı biri kirleler açan,
Canımda başlêêr bir acı ozaman.
Ürek acısı pek sızladêr içimi,
Sansın ateştä kaynadêr fikirimi.

Ok gibi pek çabuk çıkêr üfkä,
Duşmannara dooru gidä-gidä.
Seni severim bän, Vatanım!
Sän biriciksin benim canım.

Bu sözleri ot fısıldardı dün,
Onnarı sana söleer gök bu gün.
Vatan sevgisini Vatan
Kaybedän biler bir insan.

Gözlän kaş

Aynaya sän çoktan bakınarkan,
Kara kaşlarını düzelderkän,
Yanakların birdän-birä parladı,
Gözlerin beni sevdiini gösterdi.

Yumışaktan yumışak üzün,
Biyazdan biyaz senin elin.
Pek gözäl kalsın kaşlan göz –
Geerisi benim için söz.

Sevgilin yok sa yanında

Aklımı alıp, yaktın canımı,
Ateşledin sän birdän sevgimi.
Dolayı dolaşêrim gecä-gündüz,
İkimiz biz tez gelemiz üz-be-üz.

Sevgidän raadım yok - -
Can sıkıntısı çok
Yoldayım bän gecä-gündüz,
Düşünerim, gidärkän uz.

Sevgilin yoksa yanında,
Sevişmärsän zamanında,
Kismet beklämä sän ömüründä,
Ömür geçip, gider vakidında.

Sevinç kaldı geeridä,
Keder bekleer ilerdä.
Benim için olur bir büyük bela,
Sevda kaçarsa bitki-bitkiyä.

Gözlerin-iki yıldız

Gözlerin içindä iki yıldız,
Onnara bakêrız biz ikimiz:
Sân aynada,
Bân yatakta.

Sevgidän sän aalarkan,
Bana tatlı-tatlı bakarkan,
Damna-damna akêr göz yaşların,
Pek oynêr kıvrıcık kirpiklerin.

Sevgidän sıkılmış canı bülbülün,
Başçada bulamêêr erini gülün.
Sevgi ürektän hiç silinmâz,
Sevda hiç birzaman pas tutmaz.

Ko gecä sana hem bana verilsin,
Sevda her gün kana-kana içilsin,
Ama sevginin var son zamanı,
Geler vakit onun dinnenmesi.

Beni çok bekletmä

Yanakların aldan al,
Dudakların baldan bal.
Derdimä dert ekletmä,
Beni sän çok bekletmä.

Gel öpeyim dudaklarını,
Çabuk ateşleyim kanını.
Sevgin derdimä ilaç olur,
Benim sevgimi seni bulur.

Gözlerin şılı yıldız,
Kaldım bän genä yalnız.
Gün yalpak gülümseer saçakta,
Sevgilim oturêr eşiktä.

Ne olursa, ko olsun,
Hiç bükülmesin boyun,
Yardımcı ol Vatanına,
Pek çetin dur sän duşmana.

Yol açın gelinä,
Gül verin elinä,
Eşi sarılsın incä belinä,
Yaşasın o sevinä-sevinä.

Dudakların kirez gibi,
Gözlerin maavi deniz gibi,
Kirpiklerin ok gibi,
Yanakların al alma gibi,
Memelerin şıralı karpuz gibi,
Kaşların kömür gibi,
İncecik belin saz gibi,
Bacakların dik bayır gibi...
Bölä zenginää,
Bakmaa pek islää.
Dadını duysam bän,
Mutlu olursun sän.

Lüzgär uluyêr zaman zaman,
Kuru kış geler Bucaa açan.
Kuru toprak çabuk çatlêêr,
Yamur bekleyêrâk, inneeer.
Ara-sıra yazın kalkêr boran,
İnsana hemen getirer büük zân.

Yaratma hem kırma deviri diveç.
Duuma-ömürün ilk adımı.
Ölüm-hastalun hastalıdır.
Onun acısını hepsi çeker:saa
Olannar da,hasta olannar da.
Ölülerini unudan halk-iilik bilmâz halk,
İilik bilmezlik sä-büük günâa.

Mezarlık dedelerimizin dedelerin bir parça
Topraa, bizim geçmiş zamanın durumu.
Bugünkü zaman hem gelecek zaman
Geçmiş zamansız yok (olmaz).

İnsansız sokak ortası,
Kap-karannık bir noktası.
Bu senin gecä tenin,
Sölä, neredä evin?

Kız çiçek takmış yanaklarına,
Parlak gözlerini dikmiş bana.
Dilberin yanakları kızarmış,
Benim öpmenin vakıdı gelmiş.

Bu yaşamaktan yoruldum pek,
Onun hoşluu bana artık yok.
Ama ana topraamı severim bän,
Bizim başka topraamız yok açan.

Seni çıplak gördüm –
İnsannı unuttum.
Ver sän bana bir öpüş,
Vereyim sana gümüş.

Bu ölä bir erif,
Laabı onun kefir.
Koçu koyun yapêr,
Dili aylak durmêêr.

Gecä yarısı tek uyanık –
O da bir sarfoş kütük-kütük.
Aazı kilit gibi kapanık,
Ayaklarında çarık yırtık.

İçimi sardı korku,
Tez kaçtı bendän uyku.
Korkaa gölgä bilä bir büük duşman,
Açan inanmêêr kendinä insan.

Kötü laflar kaçêr dildän dilä,
Bunu hiç annamêêrım bän bilä.
Mezara nazar sokêr insanı,
Çüvenä nazar sokêr hayvanı.

Şen muzika çalêr uzakta,
Yıldızlar oynêêr denizdä.
Oglan yolda durêr açan,
Kız pek çok geç geler sudan.

Dayanamêêrım yalancının sözünä
Kinni-kinni bakêrım onun üzünä.
İnsana lââzım salt gerçek,
Nasil kıza lââzım çiçek.

Lüzgär inneyişi gibi geçti gün,
Ömürümüzdän, çabuk kaçıp,o gitti.
Yaşamak nasıl azalêr,sän düşün,
Haymana gezän, bulamêêr kısmetini.

Gözällii çıldırdı beni

Kızı görüncä, kurbanı oldum,
Kaç yaşında olduunu, bän sordum.
Hiç bakmadı bilä bana –
Büük günaa aldı başına.

Gezerim sokakta haymana,
Gözäl çiçek yollêırım ona.
Gözällii çıldırdı beni,
Aldı dilber bendän beni.
Kız, bän isteerim salt seni –
Beklämä başka birini.

Düşümdä

Bobamı gördüm bän düşümdä,
Unutma mezarlık neredä,
Dedi. Nedän gelmeersin bana,
Başkası da hiç gitmüz sana.

Gel oturalım barabar,
Olmasana saar okadar.
Mezarlıkta hepsinä er var,
Vakit gelip, çok hızlı geçär.

Hamamda çekişmä

(M. Zoşçenkonun sözlerine görä)

O vakıdın birindä,
Dolayın bir erindä,
Varmış bir büyük-büük erif,
Bilmärmiş ne demäk kef.

Cumartesi hamama gitmiş,
İki nomer ona verilmiş:
Birisi palto-şapka için,
Öbürü iç-don-gölmek için.

Nomerlär olmuş baş belası,
Birdän dönmüş erifin başı.
Çır-çıplak bilmeer, ne yapsın,
Nereyä nomerleri assın.

Çabuk bulmuş erif tek bir çıkış:
Ayaklarına onnarı takmış.
Demir demirä çarpmasından
Korkmuş hamamda bütün insan.

Leen aaramaa erif başlamış-
Bierdä leen o bulamamış.
Baksa, bir erif üç leen kapmış:
Birin içinä adam girmiş,
Öbüründä başını sabunnamış,
Taa birini kimsey almasın deyni
Erif sıkı baalamış sol elini.

Üçüncü leenä zavallı uzanêr,
Ama köpek oolu köpek tä kalêr.
Leeni brakmayarak, sert-sert baarmış:
Sän leenimi çalêrsın, arkadaş.

Utanmêermısın hiç,
Sölä, piç oolu, piç!
Boş kafana leeni indirirsäm,
Ne demäk haliz çıplak görürsün.

Yeni gelän karşılık vermiş:
„Sän bir hergelecisin”, demiş.
Benim dä yıkanmaa hakım var.
Bu sözlerä erif kalmış saar.

Sırtını-kıçını döneräk,
Hiç bir tarafa bakmayarak,
Sanki hiç bişey olmamış,
Yıkanmasını sürdürmüş.

Hakı olan bekleer açan,
Heptän uyuklêer bir şişman,
Çalêr adamın leenini,
Koyêr ona elini.

Ama oturacak er bulmamış,
Ayakta yıkanmaa karar vermiş.
Sol elinnän yıkanarmış,
Saa eli leeni tutarmış.

Gözlerini islää açınca,
Her tarafa da o bakınca,
Görmüş: kimi donnarını yıkêêr,
Kimi çoraplarını çarpalêêr.

Aldırmêêr hiç kimsey kimseyä,
Bakêr herkez kendi işinä,
Kirli suyu atêr geeri,
Yıkanêr otää-beeri.

Erif birdän karar almış:
„Yıkanırım evdä”, – demiş.
Rubalarını alıp,
Çabuk dışarı çıkıp,
Baksa, don-don onun düilmiş,
Adam genä geeri dönmüş.

Arkadaşlar, demiş,erif,
Hiç bilmeyräk, ne demäk kef:
Delik vardı donumun kışında,
Bu donun delii sä başka erdä.

Hamamcı lafa girmiş,
Birdän sert-sert o demiş:
Senin deliklerin nerdä,
Sorma, pezevenk, burada.

Kürkünü almaa gider açan,
Bulamêêr nomeri ozaman.
– İlkin demircii getir sän,
Sora veririm kürkü bän”, –
Demiş hamamcı.

Zavallı erif unutmüş,
Ani nomer ayaandaymış,
Soyunmaa zorunda kalmış,
Genä donunu çıkarmış.

Baksa, demircik ayaanda,
Ama yazısı yok erindä.
Kiattan yazı yıkanırkan
Silinmiş, birdän düşmüş heptän.

Yazısız nomeri adam uzatmış –
Hamamcı hemen sert-sert demiş:
„Olmaz!”
Yazısız kürkü verämäm,
Burada saabi sade bän.

Erif kürkün ozelliini annadêr,
Buna görä onu versin o isteer:
Kürkümün bir cöbü yırtık –
Öbürü sä çoktan hiç yok,
Kaldı bir kopçası tek,
Öbürleri sä kopuk.

Kürkü hamamcı bulmuş,
Ona: „Cendem ol!” – demiş.
Adam kürkü almış,
Sokaa hemen çıkmış.
Birdän-birä aklına gelmiş,
Ani sabunu unutmüş.

Enidän erif döner hamama,
İçeri girsin brakmêêrlar ama.
Üçüncü kerä soyunamam,
Buradan da bän hiç gidämäm,
Demiş adam.

Sabunun parasını verin bana –
Hamamcı kışını göstermiş ona.
Ama ne sabunu vermişlär,
Ne dä sabunun parasını.
Erif tez brakêr orasını,
Sabunsuz adam döner evä.
Baksa, su akmêêr hiç bir erä.

Köpektän haberi al

(M. Zoşçenkoyu anarkan)

Kim sä Babkinin kürkünü çalmış –
Acıdan ürää küt-küt çarpınmış.
Kürk çok kıymetliydi, gözäldi,
Bunu komuşular bilärdi,
Deyärmış Babkin.

Hırsızı yakalamak için,
Kürkü geeri çevirmäk için,
Kesemin aazını açêrim,
Paraya-maraya bakmêêrim.

Kürkü çalanı yakalaycam,
Onun üzünä tükürecäm –
Babkin tüm insana söz vermiş,
Bir polis köpeeni getirtmiş.

Gelän köpek sivri kulaklıymış –
Hayvan tıpkı Babkin kendisiymiş.
Hayvanı izlerä dooru götürmüş,
Köpään tasmaını elindän brakmış.

Köpek havayı kokalayarak,
İnsana sıraylan o bakarak,
Oturana kiracıya dooru da gider,
Rubasını hemen kokalamaa başlêêr.

Kadın kalabalım arasına karışêr,
Zavallı korkudan toz olmaa çok savaşêr,
Köpek etääni dişä geçirer,
Brakmak onu neetinä hiç tä koymêêr.

Kadın tabannarını göstermiş,
Bir polisin önündä diz çökmüş.
„Beş kofa votka hem bir radyo çaldım,
Hepsini sandık içindä sakladım”, –
Demiş kadın.

Halk homurdamış,
Birisi sormuş:
„Kürktän ne haber var?
Paası onun nekadar?”

Bundan halkın sözü pek çok,
Ama benim haberim yok –
Birdän demiş yaşlı kadın,
Tutup yolunu polisin.

Köpek genä yeni bir iz almış,
Ev saabisini o kokalamış.
Adamın üzü sä kireç gibi olêr,
Kiracılardan para çaldını söyleer.

Köpek taa birin üstünä atlayarak,
Erifin donunu pek parçalayarak,
Keskin gözünnän ona sert bakmış,
Adamın üzü sap-sarı olmuş.

„Benim dä,arkadaşlar, kabaatım büük –
Elektrik parasını ödediim yok,
Askerä hiç gitmemäk için,
Duuma günümü diıştirdim.
Beni dä alıp, götürün,
Taa çabuk bendän kurtulun!”, –
Demiş bu erif.

İnsan bütün-bütünü şaş-beş kalmış,
„Bu ne akıllı köpekmiş!” – düşünmüş.
Babkin sä korkudan kızarêr,
Kesesindän para çıkarêr.

Baaşışi polisä vereräk,
Köpää bir sert bakış atarak,
Babkin birdän demiş ansızın,
İçindän gelir bir ses sansın:
„Hayvanı çabuk götür burdan,
Bu kürktän-mürktän vazgeçtim bän”!

Köpek şmekeriyi annamış,
Babkinä kuyrunu sallamış.
Adam kenara çekiler,
Hayvan sa ardından gider.

Çizmelerini kokalayarak,
Acı-acı salmaa başlayarak,
Babkinin paçasını parçalêr,
Adamın üzü-gözü kararêr.

„Hergelenin birisiyidim bän,
Kürkü kardaşımdan çaldım zaman.
Namuzsuz bir erifim,
Yaptımı çekmeliyim”, –
Demiş Babkin.

O sırada halk tez daalmaa başlamış,
Ama onun önünä köpek çıkmış.
Kontrol etmiş hepsini birär-birär,
Kabaatlarını söylemiş onnar:

Biri devletin parasını çalmış,
Biri dä karısını sopalamış,
Başına bir büyük ütüyü indirmiş,
Üçüncüsü ölä ayıplık yapmış,
Ani onu söylemää o utanmış.

Kalanı tabannarını gösterer,
Polislän köpek sade yalnız kalêr.
Hayvan onun üstünä hızlanmış,
Kuyruunu adama sert sallamış.

Polis köpään önündä diz çökeräk,
Ona seftä „köpek kardaşım” diyeräk,
„Seni beslemäk için parayı çaldım,
Çoktan pek kötü çıktı benim dä adım”, –
Demiş polis.

Köpek onu da alıp, götürmüş,
Önnerinä en büyük zaabit çıkmış.
Onun medalyasına bakarak,
Çirkin üzünä kindän kin çarparak,
Köpek birdän ulumaa başlamış –
Bu demäk ki, o da kabaatlıymış.

„Medalyayı bän çaldım,
Açan askeri gömdüm”, –
Demiş büyük polis,
Köpek yaş dökmüş.

Gargalar padişaa seçer

(Aziz Nesinin sözlerinä görä)

Bir varmış,
 Bir yokmuş.
 Çok-çok eski zamanda,
 Dünnäänın bir erindä
 İnsanın bir adeti varmış –
 Padişaaayı gargalar seçärmış.

Kasabanın meydanında,
 Uzun dört duvar içindä
 Binnärlän insan toplanarmış,
 Her kafadan bir ses çıkarmış:
 „İlinizi isteerim hepinizin –
 Gargalar tez beni padişaa yapsın!”

Söz alannar biri-birini itireräk,
 O kudurmuş gözlerini gökä dikeräk,
 Aazlarını açıp iki karış,
 Halka onnar ahmakça deyärmış:
 „Bir eliniz yaada,
 Bir eliniz balda
 Olacak”.

Biri demiş: „Deredän süt akacak,
 Öbürü-Yollar altından olacak.
 Arkadaşlar! Söleyin gargalar beni seçsin,
 Başkaların üzünä onnar bilä bakmasın!” –
 Her kafadan bu ses çıkarmış,
 Meydanı birä-bir kaplamış.

Yavaş gidärkän ana sokaktan,
 Bir yolcu kulak dikmiş uzaktan.
 Yolcu adam şaş-beş kalmış,
 Açan bölä laf işitmiş.
 Yanındaki aksakala sormuş:
 „Nedän sade birtürlü söz çıkmış?”

Herkez salt o iilik yapacaanı sanêr,
 Ama nasıl yapacak çok iilik bilmeer,
 Demiş bu aksakal, kah-kaha güleräk,
 Sakalını elinnän suvazlayarak.
 Yolcu seçim zamanı geldiini annamış,
 O da istär-istemöz pek kederli gülmüş.

Burada padişaaayı gargalar seçärmış,
 Bu üzerä „garga,garga” baarmışlar
 Bu yılda padişaa olmaa isteyännär.
 Her yıl halkın içindän Baş seçilirmış,
 İilik yapan padişaa kalabilirmış,
 Ama çok padişaalık yapan çıkmamış.

Güneş bir hava birdän-birä kararmış –
 Göküzünü garga bulutu kaplamış.
 Kuşlar insanın tepesindä „gaaak”baarêr,
 „Garga-kardaş,sän beni seç” – ses işidiler.
 Gargalar çalêr kendi türküsünü,
 Kirleder onnar insanın üstünü.

İiri bir garga erä dooru ineräk,
 Yolcunun başının üstündä döneräk,
 Bitkidä tepesini pislemiş,

Sora genä garga gökä uçmuş,
 Üç kerä kuş işini yapmış –
 Yolcu padişaa seçilmiş.

Halk onu alıp, omuzlarında
 Tek saray yolunu tutmuşsa da,
 Baararmış: padişaa oldun,
 Ecelini kendin buldun!

Yolcu padişaa olunca,
 Halka kışını çevirincä,
 Gargalara iilik yapmaa başlamış –
 Bostan korkuluklarını kaldırmış.

İnsan mırıldanmaa başlêr –
 Padişaa bişey işitmeer.
 Gözü onun gargalarda,
 Üzü karpuz bostanında.
 Bölecä dört yıl geçirmiş,
 Halk genä seçimä girmiş.

Meydanda binnärcä insan toplanmış,
 Herkez „iilik yapacam” baararmış,
 „Beni sän seç, garga, yalvararak,
 Göklerä insan dua ederäk,
 Gargalar bulut-bulut geler,
 Genä gök birdän pek kararêr.

On garga kanat-kanada gelip,
Padişayın tepesini seçip,
Onun başını uçar kerä pislemiş –
İlik için kuşlar candan şükür etmiş.

Adam genä padişaa olunca,
Halka kıcını o gösterincä,
Gargaların iiliini unutmêr,
İnsana kuş yuvası yaptırêr,
Herbir evdä gargalar beslener –
Kuşlar yaban kaazı kadar olêr.

Yenidän geler seçim zamanı –
Genä birdän kaldırêr insanı.
Halkın padişayı süümesi çok,
Ama bundan hiç tã faydası yok.
Üz garga onun tepesini seçer,
Uçar kerä genä başını pisleer.

Üçünçü kerä padişaa olan adam
Demiş:benim şansora acıma kafam.
„Gargaların üstündä bit kalmasın –
Bu işi halkın hepsi çabucak yapsın!” –
İzin verer yeni-eski padişaa,
Bilmeer, neresi sol, neresi saa.

Beslenä-beslenä, gargalar koyun
Kadar olmuş, bilmeer, ne demäk oyun.
Yenidän geler seçim zamanı –
Genä birdän kaldırêr insanı.
Beşüz garga buludu kaplêr,
Padişayın başını beener.

Kuşlar onun tepesinä şükür brakmış,
Padişaa bol-bol boktan ezilip, buulmuş.
Oradaki halk sa sevinçtän baararmış:
„Garga-kardaş, beni seç!
Garga-kardaş, beni seç! –
Hiç olmasın sora geç!”

Masalın maanası şudur:
Seçimlerde „iilik yapacam” adayan çok,
Ama sora sözlerini tutan insan yok.
Halk çok kerä düşünmeer,
Kimi deputat seçer.
Pezevenklerä (gargalara) iilik yapêr,
Halka sa kıcını çevirer.

Sevgi senin kuvedin

Kızgın bir cenktä –
Duşman önündä.
Ama sän saa kalacan –
Sevgidä senin kuvedin,
Seni pek bekleer sevgilin.

Cenk saymêêr öleni,
Ölüm aarêêr seni.
Korkma, saa kalacan sän –
Çünkü var seni sevän,
Evdä seni bekleyän.

Son yolculuuna çıkmarsın sän,
Sevgilini evdä görmedän.
Sevgidä senin kuvedin –
Ne mutlu tek-tek bir canın,
Olmasın senin kahrın.

Çiçeklär tezdä açacek –
Sän saa-selämsin, demäk.
Sevgilinin kapusuna urursun,
Gözelliini bir sabaa sän görürsün –
Sevgi her zaman herbir işän üstün.

Ah, sevgilim, sevgilim!
Benim en büük kuvedim --
Benim tek-tek bir canım.
İlkyaz üzünü gösterdi –
Canım birdän çiçek açtı...

Yaşamının en zor yanı-beklemäk

İnsan gelip, gider,
Onun adı kalêr.
Yaşamakta ne gelmäk, ne gitmäk –
Onun en zor-zor yanı-beklemäk.

Hiç biri duumasını beklämeer,
Ölümä da birdän hazırlanmêêr.
Son yolculuumuza çıkmadan
Bileriz: geeri dönmöz zaman.

Herkez ölecek-bu bir gerçek,
Ama açan zaman gelecek.
Gençliktä ölüm uzak –
Onu düşünän dä yok.

Zaman insanın büük bir duşmanı,
Onun ömüründä yufka yanı.
Mutlulaa bän hiç geç kalamam,
Seni sevmektän vazgeçämäm.
Bu kismet kaçırılmaz,
Zaman sa geeri dönmöz.

Ölä bir yaşa geldim,
Her tarafa baktım:
Erken ölümä –
Kam geç sevgiyä.

Artık yaş etmiş aştısa,
Sevmää senin gücün yok sa,
Ölüm dost gibi yanında –
Her işi yap zamanında.

Süüt pazarını anarkan

Süüt pazarı-büük bir yortu,
Canımızı çoktan buldu.
Hristiyannar onu şen-şen kutlêr,
Açan Paskelläyä bir afta kalêr.

İnsan süüt aacın yanından geçeräk,
Can-can sevgisinnän ona bakarak,
Hoş kokusunu içinä çeker,
İlkyaz artık geldiini tez duyêr.

Gümä-gümä büüyän renkli süüttän
İnsan koparêr dalcaaz havezlään.
Süüt evel ilaç erinä kullanırmış,
Kısır kadinnar ona dua edärmış.

Geçmişitä süüt pazarında,
Klisedä sabaalen elindä
İnsan süüt dalları tutarmış,
O gün süt kaşası iyärmış.

Göklerä bakêr pek renkli süüt,
Geçän insana verer salüt.
Biyaz süüt altın süütü bekler,
Kırmızı süüt eşini öper.

Dalğanêr derä suyu,
Kamaşêr süütün gözü.
Körpä dalları sallanarak,
Biri-birinä urulurak,
Pek yavaşçık öter,
Demäk ki-ilkyaz gelir.

Suyu bol-bol olan çöşmä sızêr,
Süüt dalın yaşı içinä akêr.
Sabaalen öter kara kuş,
Daldan çok taa çıkêr göz yaş.

Bülbül meteder ilkyazı,
Kısmetä olêr pek razı.
Kuşun türküsü bitmemiş –
O sade uykuya dalmış.

Şalvir tavşam

Bir fakir insan gidärkän,
Saaya-sola bakarkan,
Çallıkta bir tavşam görmuş –
Buna adam pek sevinmiş.

– „Yaşamak şansora yeni olacek,
Gelän-geçän bana seläm verecek” –
Demiş erif kendi kendinä,
Bakarak tavşamın üzünä.

Tavşamı üz leyä satırım,
Paraylan bir domuz alırım,
Domuz on potmar getirir,
Sora onnar da yeniklä.

Bakarsan, bendä çok yaanı olur,
Eti satıp, bir ev yapırım,
Gözäl kıza bän evlenirim,
O bana iki ool duudurur.

Erif sevinçtän ölä baarmış,
Tavşam, uyanıp, çabuk kaçmış.
Adamcın neeti birdän suya düşer,
Evsiz, eşsiz, uşaksız fakir kalêr

Tilki hem yabanı

Bir zaman yaşlı karı-koca varmış,
Gölün kenarında onnar yaşarmış.
Bir gün dädu balık tutmaa gider,
Babu evdä işlerinä bakêr.

Dädu çok balık tutmuş,
Artık evä dönärmiş.
Baksa,yolda tilki
Yatêr-ölü sanki.

Babunun kürkünä yaka olacek,
Kendisi buna pek çok sevinecek,
Deyärmiş dädu kendi-kendinä,
Tilkiyi atıp kızaan içinä.

Dädu evä dönärkän,
Şen bir türkü çalarkan,
Tilki atêr balıkları birär-birär,
Sora kızaktan o enikunu iner.

Adama kapu taa açılmadan,
Kendisi geeri bilä bakmadan,
Babu taa uzaktan bir ses işitmiş,
Eşi yaka getirdiini annamış.

Baksa, kızakta yaka da, balık ta yok,
 Babunun gözünä görüner salt bir ok.
 Karı eşinä baarêr,
 Dädu tilkiyi süüyer.

O aralık tilki balıkları toplayıp,
 Kendinä bir zengin balık sofrası kurup,
 Ekmek imää havezlän oturêr,
 Yanına canavar birdän gelir.

„Bereketli olsun!” – canavar deer,
 Tilkidän canavar bir balık isteer.
 „Git tä tut kendin! – sert-sert demiş tilki,
 Ozaman işi üürenirsin beki”.

Canavar kuyruunu dereyâ atêr,
 Enikunu yabanı mırıldanêr:
 „Balık, gel bana, gel bana,
 Bir türkü çalayım sana”.

Tilki göklerä bakêr,
 Ayaz çıksın dua eder,
 Deredä su çabuk donsın,
 Tilkinin kuyruu kopsun.

Canavar bütün gecä bekleer,
 Kuyruu onun buz gibi olêr.
 Sabaaya karşı kalkmaa isteer,
 Kuyruk-buyruk hiç kımıldamêr.

Olmalı, pek çok büük balık var,
Onun için kuyraa zor geler, –
Canavar mırıldanarmış,
Suya bir babu gidärmış.

Kadın dayak üstünä dayak çeker,
Canavarı öldürmää pek savaşêr.
Kuyruk kopêr çekilä-çekilä,
Kaçan yabancı benzer lüzgerä.
Tilki-canavar arası açık kalmış,
Onnar biri-birinä heptän pek küsmüş.

Köpek-tren yarışı

(Aziz Nesini anarkan)

Bu yıl ilkyaz tez gelmişti,
Koyunnar kuzulamıştı.
Sürü otlama yerindä,
Bir çoban köpää dä iştä.

Korkulu bişey duymayarak,
Başını ayanaa dayarak,
Tepenin en üüsek erindä
Uzanmış, arada-sırada
Otlayan sürüyü siiredärmiş
Sesä kulakrarını dikärmiş.

Otlama erin biraz önündän,
Pek açık görülän tepedän
Demir yolu geçärmiş,
Tren tuneldän gidärmiş.

Birkaç kuzu oynaşarak,
Sürüyä hiç bakmayarak,
Demir yola dooru gidärmiş,
Köpek onnarı geeri çevirmiş.

İşini bitirip bitirmäz,
Kendinä köpek gelir-gelmäz,
İşindän o pek çok hoşlanmış,
Tepedä erinä uzanmış.

Birdän-birä bir ses duyulmuş,
Bu bir gelän trenin sesiymiş.
Köpek bir ok gibi fırlamış,
Sesin geldii yana atılmış.

Trenin büüklüünü düşünmemiş,
Onun aar olduundan korkmamış,
Trenä dooru çabuk kaçmış:
– Sürüyü koruyayım, – demiş.

O biraz taa hızlı kaçsaydı,
Trennän güüs-güüsä geleceydi.
Ama o aşaa indii zaman,
Görmüş bir kış tekerlek kaçan.

Köpek trenin arkasından atılmış,
O hem kaçarmış, hem dä sert salarmış:
Hav, hav, hav! Dur, dur, korkak, kaçma!
Düdüünü sän boşuna çalma!

Tren köpää bakmayarak, gidärmış,
Köpek kendi düdüünü çalarmış:
Dur, kışını göstermä bana,
Kuvedimi göstereyim sana!

Tren köpektän çok uzaklaşmış,
Köpek gücülä soluyarmış.
Güüsü kalkıp-inip şişärmış,
Ama o durmadan salarmış.

Tren uzaklaştıkça küçülärmış,
Köpään keyfi sä artarmış:
Küçüldün „hav” korkusundan,
Bän taa kaavi çıktım sendän!

Tren „havlama-mavlama” duymazmış,
Yoluna o durmadan gidärmiş.
Uzaklaşınca bir parmak olmuş,
Görölmüz olunca, köpek durmuş.

Kımıldayacak halı kalmamış,
Ama onun kabarması çokmuş:
– Sürümü trendän bän korudum
Biliniz, bölä benim soyum!

Tepeyâ köpek çıkınca,
Her tarafa o bakınca,
Hiç bir koyun görmemiş:
Herersi: kemik hem leş!!!

– Bu yabanının işi,
Onun pek keskin diş! –
Demiş o kendi-kendinâ,
Gitmiş çobanın evinâ.

Trenin gittii yana bakmış,
Gözyaşları onun akmış.
– Koca pezevenk bendän korktu,
Ama o kuzuları yuttu –

Köpek o gündän yaşlıymış,
Durmadaan hep yaş dökärmiş.
Her masalın da var sonu,
Siz dâ bilersiniz onu.

Masalın maanası şu:
Herkes kendi işini yapsın.
İnsanın aynası – onun işi.
Hayvan dışındän, insan işindän belli olér.
Her kuvedin sonu var.
Kuvedin yoksa, çok söz sölämä.
Yorganına görä ayaklarını uzat.
Laflan kuş tutulmaz.
Kimi insanın lafı maanasına uymaz.

Cennet kuş adası

(*masal*)

Yer üzün bir dolayında,
Evelki geçmiş zamanda
Varmış büyük bir kuş adası –
Kendi özel yaşaması.

Denizin suları karaymış,
Bulutları bim-biyazmış.
Adanın dört yanı daa,
Ortası da onun baa.

İnsana kucak açmayan
Er olmuş cennet bir zaman.
Gölün suyu tuzluymuş,
Çat-pat saz, çamur varmış.

Türlü-türlü böcek –
Kuşlara iyecek.
Ada onnara ray olmuş,
İmekleri boldan bolmuş.

Varmış hem yırtıcı
Kuş, hem dâ ötücü.
Renkleri çok diişikmiş,
Uçuşları gözəlmiş.

Cennettä en ufak kuş
Arı kolibrisimiş.
Altı santim uzunnuu,
Çok geçmüz üç gram aarlı.

Gagası-uzunnuun yarısı,
Karnı-gözäl yeşil-maavimsi.
Cıvıltı seslän öter,
Dalda o yuva kurêr.

Kanatlarını hızlı çarparak,
Yukarı-aşaa, geeri uçarak,
Havada asılı kalmışcasına
Oynar, böcek tutar doyuncasına.

Kolibri-kuş göktä uçarak,
Aşaa inip, fırlıdayarak,
Görer tumbalı birisini,
Ama seçämeer gezmesini.

-Aman, - deer kuş, - ne küçüküm,
Ona bakarak-hiç yokum!
Allem o beni kıskanêr,
Ani kendisi uçamêr.

En ufak bir kuş bilseydi,
Kendinä esap verseydi,
Korkudan bölä sölemäzdi,
Gülma söz aklına gelmäzdi.

Aşaa uçup, kuş annamış,
Kim olduunu da tanımış:
Kuş padişahıymış,
Angısı ona bakarmış –
Onun Deväkuşu adıymış.

Bu en iiri kuşların kuşu (straus).
Varmış onun hoş bir duruşu.
Boyu 2,5 metra olur,
Aarlı 155 kiloyu bulur.

Deväkuşu-kısa kanatlı,
Ayakları iki parmaklı,
Başı küçük, kısa gagalı,
Erkeklerin üç-beş eşi var,
O hiç uçamayan bir kuştur.

O aar bacaklarına basarak,
Susuzlaa da pek çok dayanarak,
Saatta 65 kilometra yapar,
150 milimetra yımirtası var.

Gözleri-gözelliin gözellii –
Onun en zengin, parlak varlı.
Türlü-türlü ot, toom, böcek
Olmuş bu kuşa iyecek.

Kolibri ona saygı sürmüş:
– En çok sevdiim kuş,sänsin! –
Demiş.
Deväkuş maavi boncuk atmış –
Kolibriyä saygı göstermiş.

Evallaa,evallaa sana,
Ani düşündün sän bana.
Çok yaşa sän, yaşa! –
Deväkuşu – paşa, –
Kolibi ona yalpak demiş.
Devä göz-kulak ona olmuş.

Birisi ona yan bakınca,
Korkusu da hemen gelincä,
Konurmuş Devenin sırtına,
Dik-dik o bakarak her yana.

Deväkuşta varmış bir tabeet:
Sevmäzmiş kuşlar olsun haseet.
Küçüü-büü gelirmiş yanına,
Esap versinnär her gün ona.

Uçer geniş kanatlı,
Uzun, kırmızı bacaklı,
Parmakları perdeli,
İncä,uzun boynuları,
90–150 santim boyları,
Mekik biçimindä güdeleri
Kuşlar.

Adı **flamingo** portugezcä,
Ateşkuşu deeriz bizimcä.
 Tuzlu suda yaşêêr,
 Ama tatlı su içêr.

O günnerdä sevişmä zamanıymış,
 Dişi-erkek duygu dansı yaparmış,
 İncä boynularını uzadarmış,
 Can canı kazanmaa savaşarmış.
 Deväkuşu kanatlarını germiş –
 Bu demäk hoşuna gitmiş.

Deväkuşu gökâ bakmış,
 Bir kuş sürüsü o görmüş,
 Kuşların adıymış pelikan,
 Kimileri ona deer kutan.

Su olan erlerdä yaşayan,
 Sade balıklan beslenän,
 Rengi – biyaz,
 Sanki ilkyaz,
 Uzun gagası altında kesä,
 Ona benzeyän yok kimsä,
 180 santim uzunluunda,
 300 santim kanat açıkluunda,
 Oldukça iiri bir kuş –
 Sansın pek tatlı bir düş.

Pelikannar dön-dönä üüseleräk,
 Kanatlarını çok uygun çarparak,
 Deveyä büyük hatır göstermiş,
 Deväkuşu onnarı beenmiş.

Devä gözdän geçirmiş karakuşu –
Yarım bakışta kalmış uçuşu,
Başı kara – biyaz çizgili,
Çenesi uzun, kıvrık gagalı.

Uçtuktan sora karakuş,
Başka birisi sakırdamış:
Karnı biyaz, uzun kuyruklu,
Kuşun kanatları kül renkli –
Bu bir ötücü saksanmış.

Deväkuşu birdän-birä görmüş
Göz-göz kamaştıracaq bir uçuş,
Hem göçmen, hem toplu yaşayan,
Böcek havada yakalayan,
Kısa, ilin bacaklı,

Uzun, kara kuyruklu,
Uzun, sivri kanatlı
Bir ötücü kırlangaçmış –
O deväkuşun hoşuna gelmiş.
Kanatlarını ona da germiş.

Sora o kanca gagalı,
Pek kaavi, keskin tırnaklı,
Sadecä tek eşi olan,
Bir kış tavşanı avlayan
Yırtıcı kuş görmüş –
Bu kara kartalmış.

Tavşanı o param-parça yapmış,
Devä kafasını kuma sokmuş.
Kartal mantar getirmiş baaşış,
Ondan kuş-devä tamah imiş –
İmiş tä gebermiş,
Kolibri aalamış.

Hava çekärmiş kuraa,
Sudyä seçilmiş kurbaa.
Kartalı-ölümä, ölümä!
İşidilirmiş sestän sesä.

Kartal şaş-beş olmuş,
Adadan o kaçmış.
Kurbaa işini çıkarmış başa –
Kırlangaç hemen seçilmiş paşa.
Kolibri demiş: İlin yol sana,
Sendän büük yardım olacak bana.

2. ALTIN SÖZLÄR (HALK YARATMALARI)

Bizdän evelki insan pek çok ii iş yaratmış. Dedelerimiz bizä faydalı fikirlär brakmış. Onnarın sözləri bir halkın költürünü, düşünüşünü, acı çektiklerini, kısmet gördüklerini, sevdiklerin gösterer. Çoktan beri benim bir tabeetim var: aklıma geldii, birisindän işittiim faydalı fikirleri kiyada geçirerim. Günün birindä baktım da gördüm, ani tefterim az kalsın son sayfasına (yapraana) kadar dolacak.

Çok düşünmedän, karar aldım onnarı okuyuculara çıkarayım. Bendä türlü-türlü dillerdä felsefe kiyat var. Birkaçının sayfalarını çevireräk, ordan da aldım „akıllı” fikir.

Bu kiyatların arasında bulunêr: „Великие мысли великих людей” (в 3-томах), „Афоризмы”, „Большая книга афоризмов”, „Энциклопедия афоризмов”, „Пословицы и поговорки народов Востока” (Гагаузские пословицы и поговорки – Ф. Ангели), Helio Gomes „Kaliteli sözlər”, Metin Yurtbaşı „Sınıflandırılmış türk atasözleri”, „Azerbaycan atasözleri”, Ali Püsküllüoğlu „Türkçe deyimler sözlüğü”, „Altın türkçe sözlük”, Atanas Manov „Gagauzlar” (Ankara, 2001) hem başka kiyatlar.

-A-

1. Aaç ayı oynamaz.
2. Aaç domuz darıdan çıkmaz.
3. Aaç kal, ama dilenci olma.
4. Aaç tauk uykusunda em görer.
5. Aaç yat, dinç kalk.
6. Aaç kökünä benzeyän halk ondan kuvet alêr.
7. Aaç yıkılmadan ileri maymunnar onun üstündän kaçêr.
8. Aaç tokuna diil kafadar.
9. Aacın meyvaları ona aar gelmeer.
10. Aalamayan uşaa memä vermezlär.
11. Aalar gözdän, yalan sözdän kendini koru.
12. Aalaşmaa-kadınların işi.

13. Aalatma aalemin uşaanı-aalatmasınnar senin uşaanı.
14. Aalemin aazı çuval diil dâ baalayasın.
15. Aalemin ipinnän pınarın içinä inmä.
16. Aalemin kusurlarını görürkän, akıllı kendi kusurlarından kurtulêr.
17. Aalemin omuzundan canavara ateş etmä.
18. Aalemin tauuu kaaz görüner.
19. Aalemin bayramında keflenmä.
20. Aalemin elinnän ateş tutma.
21. Aar-aar aalêêr, tok-tok güler.
22. Aar taş erindän oynamaz.
23. Aarama iineyi samannık içindä.
24. Aarif adêêr-ahmak umut eder.
25. Aarif duşman ahmak dosttan taa ii.
26. Acı patlacanı kraa haşlamaz.
27. Acı olmadaan kazanç yok.
28. Acı dilin yarası kılıç yarasından kötü.
29. Acı söz ürek bulandırêr.
30. Acı ilaç faydalı olêr.
31. Acı acıyı keser.
32. Acıkımiş kudurmuştan beter.
33. Acıyan çok, ekmek verän yok.
34. Acıyan gözä yakıcı biber dökmaa.
35. Aç gözünü, uyandır canını.
36. Açan canavar sürüyä saldırêr, yazık ona, kimin sade bir koyunu var.
37. Açan basêr aaçlık, utanmak kaçêr.
38. Açan üfkä ateş alêr, akıl kaçêr.
39. Açan hırsız yokmuş ne çalsın, çalarmış kendi kalpaanı.
40. Açan yılan ihtärlêêr, kurbaa onun üstünä piner.
41. Açan kız evlenmää isteer, aylesinnän çekişer.
42. Açan sana akıllı baarêr-bu kötü bir iş, ama açan seni meteder ahmak-bu taa da kötü bir iş.
43. Açan gargaya yapmışlar baş, istemiş kaş.
44. Açan yok amazcı (donosçik), kavga da yok.

45. Ačan birisinnän çekişersin, brak boş zaman onunnan baarışmak için.
46. Ačan şennener ürek, çiçeklener surat.
47. Ačan güneş çıkêr, yıldızlar süüner.
48. Ačan ev yanêr, o pınar kazêr.
49. Ačan ahmak lafeder, akıllı susêr.
50. Ačan aucumda tüü bitecek.
51. Ačan kurbaada saç büüyecek.
52. Açık aaz aaç kalmaz, açık kapuya urulmaz.
53. Açık yaraya tuz koyulmaz.
54. Adamın iisi iştä belli olêr.
55. Adı da battı.
56. Adam gider, adı kalêr.
57. Adam iştä belli olur.
58. Adam adamı bir kerä aldadır.
59. Adamın adı çıkacaana canı çıksın.
60. Adanmış beygirin aazına bakmazlar.
61. Ahmak başın belasını ayaklar çeker.
62. Ahmak dost akıllı duşmandan taa korkulu.
63. Ahmaklık ne demäk korku bilmeer.
64. Ahmaklık hastaluna deyni ilaç yok.
65. Ahmakların dili fikiri brakêr geeridä.
66. Ahmaklık ilaçlanmaz hastalıktır.
67. Ahtsız kayıl olma.
68. Akacak kan damarda durmaz.
69. Akıl akıldan üstün.
70. Akıl pazarda satılmêêr.
71. Akıl bilginin erini tutamaz.
72. Akıl büümeer adamın sakalınan barabar.
73. Akıl-natura zenginnii, panayırda almazsın.
74. Akıl verän çok-para verän yok.
75. Akıl yapêr, kafa çeker.
76. Akıl yaşta diil,başta.
77. Akıldan taa büük zenginnik yok.

78. Akılın, bilginin üç büyük düşmanı var: fenalık, bilgisizlik hem dembellik.
79. Akıllı adam üüsektän uçmaz.
80. Akıllı eti tırnaandan ayırmaz.
81. Akıllı üüsekliktän korkar.
82. Akıllı bir kerä aldanır.
83. Akıllı hırsız kendi maalesindä çalmêêr.
84. Akıllı düşman akılsız dosttan taa hayırlı.
85. Akılsız başın zaametini ayak çeker.
86. Alat (acelä) gidän, geç kalır.
87. Alat işä şeytan karışır.
88. Alatlama dişlän-alatla işlän.
89. Alış-veriştä dostluk yok.
90. Alışık maymun kamçı istemäz.
91. Allaa insana manda buynuzu da versä, genä taşıyacak.
92. Altın yımirtlayan tauk kesilmäz.
93. Altın adını gümüşlemä.
94. Altın para her zaman küçük.
95. Altının paasını kuyumcu biler.
96. Altmış olmuş-işi bitmiş.
97. Ambarda sıçan aaç kalmaz.
98. Ana-boba sözü pazarda satılmaz.
99. Ananı sän sevärsän, azarlama benim anamı.
100. Ananın geçtii köprüdän kızı da geçer.
101. Anası olmayan uşaan, bobası da olmaz.
102. Anasına bak-danasını al!
103. Anasız uşak-kanatsız kuş gibi.
104. Anaya kendi buynuzu aar gelmeer.
105. Ana-boba evindän taa paalı ev yok.
106. Anaya kendi saçları aar gelmeer.
107. Anasına bak kızını al.
108. Andın köpää, hazırla sopayı.
109. Annatma masal!
110. Annısında yazılı.

111. Araba devirilincä, yol gösterän çok.
112. Araba tekerleksiz olmaz.
113. Arada bir kin peyda olunca, cenk hazırluna başla.
114. Ardı kesildi.
115. Arkadaş paradan taa paalı.
116. Arkalı köpek canavarı buuyêr.
117. Arkası var.
118. Armut dalından uzak düşmâz.
119. Arpa ekän booday biçmâz.
120. Arpa suyu içmemiş, ama keflenmiş.
121. Arta kalsın onun aşı da, başı da.
122. Askerin ürää raat, karnı tok olursa, padişaa duşmanın-
dan üstün geler.
123. Askerini bak-asker seni bakır.
124. Aslanın yanında kedinin kuyruu kıpırdamaz.
125. Aşırı ölçudä şaraba dadanana kapular kapanêr.
126. At teper, katır teper, arada eşek öler.
127. At saabisinä görä kişiner.
128. At ölsä-emdän ölsün.
129. At yularından, kız elindän tutulêr.
130. Ateş kiatlan sarılmaz.
131. Ateş düştüü eri yakêr.
132. Ateş etmedän tütün (duman) çıkmaz.
133. Ateş saçaa sardıktan sora.
134. Ateş olmayan erdän duman çıkmaz.
135. Ateş yanmadaan kül olmaz.
136. Ateşlän oynanılmaz.
137. Atlar itişer, eşeklär çeker.
138. Atlı olan yayan gidenin zor durumunu annamaz.
139. Atma kabaatı kimseyä!
140. Atma kabuu-ko olsun torbada.
141. Attan indi, eşää pindi.
142. Attım bir taş yamaca, urdum bir kuş alaca.
143. Auçlan güneş kapanmaz.

144. Avşamki üfkeyi sabaayä brak.
 145. Avşamki işi sabaayä brakma.
 146. Ayaz havada ateş tä suuk.
 147. Ayın da üzündä lekä var.
 148. Ayak gitmeyän erä baş girmäz.
 149. Ayıyı urmadaan derisini satmaa.
 150. Aykırı durmaa buazında.
 151. Aynaya bakan kendisini görer.
 152. Ayaanı yorganına görä uzat.
 153. Aylä gözelli-uşak.
 154. Aucunu koklamaa başlamış-demäk ki, parasız kalmış.
 155. Az olsun, ama uz olsun.
 156. Az olsun da ii olsun.
 157. Az gittim-uz gittim.
 158. Az işi beenmeyän, çok iş bulamaz.

-B-

159. Baa dua istämeer, kazma isteer.
 160. Baa bozumunda gök gülärseydi-güz sıcak olacak.
 161. Baalı popaz kavga yapmaz.
 162. Baaşış atın dişinä bakmazlar.
 163. Baaşışı sevän, baaşış versin.
 164. Baaşlı işi kötülämeerlär.
 165. Baca tütünsüz olmaz.
 166. Bak bana bir gözlän, bakaym sana iki gözlän.
 167. Bakma, nicä koyun bakêr yeşil tokada.
 168. Bakêrlar, ama görmeerlär, seslenerlär, ama işitmeerlär.
 169. Bal verän çiçää kuvan tanıyêr.
 170. Bal olan erdä sinek tä olur.
 171. Bal, bal demeklän aaz tatlılanmaz.
 172. Bala tuz koyulur mu?
 173. Balcı parmaanı yalêêr.
 174. Balın yoksa, bal gibi dilin olsun.
 175. Balık bulanık suda tutulêr.

176. Balık kafadan kokêr.
177. Balık sudaykan pazarlık olmaz.
178. Balı kuyruundan elindä tutamazsın.
179. Bana diimeyän yılan bin yıl yaşasın.
180. Barıtlan ateş bir erä koyulmaz.
181. Baş nereyâ gidärsä, ayak ta oraya gider.
182. Başım kalbur oldu.
183. Başın en büyük zenginnii-akıl.
184. Başını serindä tut, ayaklarını-sıcakta!
185. Başkasını bilän – bilgili insan, kendi kendini bilän-akullı insan.
186. Başkasını kötülämä, seni o kötüläbilir.
187. Başkasının aazına bakan aaç kalêr.
188. Başkasının atına pinän attan çabuk iner.
189. Başkasının çatısınnan pınara inän pınarda kalêr.
190. Başkasını üüredirkän, kendimizi üürederiz.
191. Başkasına kuyu kazma, kendin içinä düşärsin.
192. Başkasının belasına sevinmä.
193. Başlanmış iş yarım kalmaz.
194. Baştan esap-sora kasap.
195. Batak olsun-kurbaa bulunur.
196. Bayır islää kısıykana, düün-uzunkana.
197. Bayır bayırlan buluşmaz, insan insannan buluşur.
198. Bän sana söleerim kızım, sän anna, gelinim!
199. Bän yärimä gül demäm, gülün ömürü kısa.
200. Bela belayı kuyruundan çeker.
201. Bela geldii zaman, fikirä danışmaa geçtir.
202. Bela gelirkän, „gelerim” demeer.
203. Bela geldii zaman, kim haliz insan, o belli olêr.
204. Belada insan unudêr karşılıklı kini.
205. Beterin beteri var.
206. Beslä gargayı, oysun gözünü.
207. Beş parmaan beşi bir diil.
208. Beygir dört ayak üstündä, ama o da kösteklener.

209. Beygirä pindi-Allahı unuttu, beygirdän indi-beygiri unuttu.
 210. Bıçak kendi sapını kesmäz.
 211. Bıçak artık kemää dayandı.
 212. Bıçak yarası kapanır, dil yarası kapanmaz.
 213. Bıyık altından gülmäk.
 214. Biyaz koyunun da kara kuzusu olur.
 215. Bilgi paradan taa paalı, kılıçtan taa keskin, toptan taa kuvetli.
 216. Bilgiç sakınêr ölçüyü aşmaa.
 217. Bilgisizliktän kaarä, incezaatın başka duşmannarı yok.
 218. Bin bir derdin bir bin ilacı vardır.
 219. Bin dost az, bir duşman çok.
 220. Bir amurdan olmak.
 221. Bir ayaa mezarda.
 222. Bir göz aalarkan, öbür göz gülmäz.
 223. Bir kaşık suda buultmak.
 224. Bir kıvılcın yakêr bütün maaleyi.
 225. Bir kulaamdan girdi-öbüründän çıktı.
 226. Bir öküzdän iki deri çıkmaz.
 227. Bir harman bir yılda toplanabilir.
 228. Bir duşmandan kurtulmanın faydalı yolu-onu kendinä dost yapmaktır.
 229. Bir taştan duvar olmaz.
 230. Bir bulutlan kış olmaz.
 231. Bir kırlangaçlan ilkyaz gelmäz.
 232. Bir çiçek yazı yapmêr.
 233. Bir eldän ses çıkmaz.
 234. Bir evdä iki horoz varsa, sabaa güç hem geç olêr.
 235. Bir eldä beş paramak var, ama onnar biri birinä benzämeer.
 236. Bir koltaa iki karpuz sumaz.
 237. Bir koyundan iki deri çıkmaz.
 238. Bir başa-bir ölüm.
 239. Bir düşän yıldız olmaa politikacı için korkulu iş.
 240. Bir damna yaamur deniz yapmaz.
 241. Bir pirä için yorgan yakılmaz.

242. Birlik neredesä,dirlik orada.
 243. Birlik-ensemäk için en kaavi temel.
 244. Birlik olmayan erdä, dirlik olmaz.
 245. Birliktän kuvet duuêr.
 246. Birinä görä gözäl olan, öbürünä görä çirkindir.
 247. Biri-birini severlär, nasıl köpek hem kedi.
 248. Biz çuvalda saklanılmaz.
 249. Boba, bir hırsız tuttum! – Al da getir. – Gelmeer. – Brak ta gel! – Brakmêêr.
 250. Boba ooluna bir baalar baaşlamış, oolu ona bir salkım üzüm vermemiş.
 251. Bobadan mal kalır, ilik kalmaz.
 252. Boboçları güzün sayêrlar.
 253. Boran geçän erdän yıkık ev dä olur.
 254. Boş çuval dik durmaz.
 255. Boş laf torbaya girmâz.
 256. Bozma dostluu bir kimseylän.
 257. Bölä başa-bölä traş.
 258. Brakın o insannarı raada, açan onnardan sizä yok fayda.
 259. Brakma kendi işini başkasına!
 260. Brak sarfoşu kendi düşsün.
 261. Bu günün problemaları dünün çözülmeyän problemalarından çikêr.
 262. Bulmuş köpeksiz bir küü dä sopasız gezer.
 263. Bulut lüzgerä karşı gitmâz.
 264. Bulunmak örs hem çekiç arasında.
 265. Buulan insan samandan da tutunêr.
 266. Büük fidanın gölgesi uzun olur.
 267. Büük güçlüklän eski adetlär, geçip, gider.
 268. Büük gemiyä büük dalga urêr.
 269. Büük başın büük derdi var.
 270. Büük balık büük denizdä bulunêr.
 271. Büük balık küçük balı yudêr.
 272. Büük zarara yol açabilecek bir durum

273. Basmış korkudan taa korkuludur.
 274. Büük elçi (Posol) devletinin gözläri dä, kulakları da.
 275. Büük kafanın büük derdi var.
 276. Büünkü yımırta yarıncı kaazdan taa ii.
 277. Büünkü işini yarına brakma.
 278. Büünkü tauk yarıncı kazdan iidir.

-C-

279. Can pazarda satılmaz.
 280. Can buazdan geler.
 281. Can hastalanmazsa, göz yaşı akmaz.
 282. Can aynasına derin bak-yavaş yak.
 283. Can çıkmayınca, tabeet çıkmaz.
 284. Canavar koyunnara takıldı.
 285. Candan cana yol var.
 286. Cambaz iptä gezer, balık-suda.
 287. Cenk onun hoşuna gider, kim bilmeer nedir cenk.
 288. Cenk kolay başlanır-zor sonu gelir.
 289. Cenk görmemiş aslan tilkidän ürker.
 290. Cömert gölmeeni dä aalemä verir, sıkı kuşın kaar da vermäz.
 291. Cömertlik islää vakıdında.
 292. Cümbüş laf göz yaşı çıkardêr.
 293. Cümlä kolay zorlukta.

-Ç-

294. Çabuk parlayan-çabuk süüner.
 295. Çabuk gidir-çabuk gelir.
 296. Çalgısız düün olmaz.
 297. Çalışan eli bıçak kesmäz.
 298. Çalışkanı hepsi sever.
 299. Çamur dışarda varsa, hamur da var.
 300. Çamura taş atma-üstün kirlenir.
 301. Çanak kırıldı-yaşamak bitti.
 302. Çatak kuşun ardına kaçarsan, taukları kaybedirsin.

303. Çeketmesi zor.
 304. Çekiç ol, ama üsttä ol, örs olup, alta kalma.
 305. Çenä yumuruktan korkêr.
 306. Çıkan kan damarda durmaz.
 307. Çıplak olan soyulmaz.
 308. Çiftçi yaamur isteer, yolcu-kuraklık.
 309. Çiftçi umutlan geçiner.
 310. Çimçirik çakmasa, gök gürlemâz.
 311. Çirkin yıkanmaklan gözâl olmaz.
 312. Çirkin sizi çirkin erâ götürür.
 313. Çivi çiviye kakêr.
 314. Çizmeci çizmesiz gezer.
 315. Çoban çok oldu erdâ, koyunnarı canavar alır.
 316. Çok bilân-çok yanılêr.
 317. Çok gün aalamanın bir gün gülmesi dâ var.
 318. Çok bilân baş-çok dert çeker.
 319. Çok gezân-çok biler.
 320. Çok dolaşan, tez gelir.
 321. Çok dülger olan erdâ, evin duvarları iiri.
 322. Çok türkü bilerim, ama sesim yok.
 323. Çok biler diil çok yaşayân, ama çok görân.
 324. Çok çabuk yapılan işâ şeytan karışêr.
 325. Çok büük adama sözlâr inancı azaltêr.
 326. Çok dolaşan tilki açlıktan geberer.
 327. Çok mal göz çıkarmaz.
 328. Çok yıllara!
 329. Çürük tafta enser tutmaz.
 330. Çürük odundan çok duman çıkêr.
 331. Çürük iplân pınara inmä.
 332. Çürük taftaya basma.

-D-

333. Daa yanarsa da, aaçların kökleri kalêr.
 334. Daalara gidân yanına odun almaz.

335. Daalarda kuşlar da tek başına yaşamaz.
 336. Dadanmaa nicä yabanı koyunnara.
 337. Daldan düşän alma fidanın altına düşer.
 338. Daldan dala selemet.
 339. Damara bakarak, kan alırlar.
 340. Damna, nekadar küçük, ama deler taşı.
 341. Damnaya damnaya göl oler.
 342. Dangalak naturadan ne almış-ona hiç kayıl olmamış.
 343. Datmadaan acıdan, bilmeyecän, nedir tatlı.
 344. Daula urmarsan, daul çalmaz.
 345. Daulun sesi uzaktan hoş gelir.
 346. Daulda toz aarama!
 347. Deli aalamaz-akıllı gülmöz.
 348. Deli kuyuya bir taş atmış, üz akıllı onu çıkaramamış.
 349. Deliyä her gün yortu.
 350. Demir demiri keser.
 351. Demir sıcakkan düülür.
 352. Denemä-fikirin evladı, fikir çalışmanın evladı.
 353. Deniz kaşıklan boşaltılmaz.
 354. Deniz suyu gibi: ne içilir, ne dâ küçülür.
 355. Denizä düşän yılana sarilêr.
 356. Denizdeki balın pazarlı olmaz.
 357. Denizi geçmiş, deredä bulunmuş.
 358. Derdinä çıkar yol kendin bul!
 359. Dereyi geçärkän at diiştirilmöz.
 360. Dereyi görmedään paçalarını suvama.
 361. Deri olmasaydı, yapaa da olmazdı.
 362. Derin derä gürültü yapmadan akêr.
 363. Derin derenin da dibi var.
 364. Dert derdä benzämöz (uymaz).
 365. Dertlerin kendi ilâçları var.
 366. Dertsiz baş olmaz.
 367. Devä yavaş gider, ama çok gider.
 368. Diş etinnän karnı dolmaz.

369. Diiřtirmää beygiri eşää, keçiyi-kaaza.
 370. Dil zaman-zaman insanın duşmanı.
 371. Dil fikirlerin giyisi (rubası).
 372. Dil kemiksiz.
 373. Dil kira istämeer.
 374. Dil başın belası.
 375. Dilberin kocası her zaman kıskanç çanını çeker.
 376. Dilindä-bal, canında-zihir.
 377. Dilin kemii yok, nereyâ çevirisän, oraya döner.
 378. Dilinnän Allaha dua et, ellerinnän üşenmä işlemää.
 379. Dilencinin torbası dolmaz.
 380. Dilsiz sever lafetmää, sakat-örümää.
 381. Diil hepsi altın, ne yalabiyêr.
 382. Dolu kısmetlän, nicä kurbaa saçlan.
 383. Dooru (gerçek) söz acı.
 384. Dooru söz bulêr dooru yol.
 385. Dooruluk ortaya çikêr, açan herbiri hizmetinä görä alêr ödülünü.
 386. Dost paradan paalı.
 387. Dost kara gündä belli olêr.
 388. Dost maskasını taşıyän duşman korkulu.
 389. Dostun yoksa, dost aara, bulursan, koru.
 390. Dostlar dostlarını, göklerä çıkararak, onnarın islää kalitelerini bozêr.
 391. Dostluun sınırı yok, bilginin dibi yok.
 392. Dostluk lääzım olsun ölümsüz, duşmannık sa ölümnü.
 393. Dostluk paradan taa paalı.
 394. Durmadan üürenirkän, ihtärlün kapusuna etiştim.
 395. Duşman baarişmaa istedii zaman, sän üzünü döndürmä (çevirmä).
 396. Duşmanı dost yap, dostunu sa duşman yapma.
 397. Duşmanın tatlı sözlerinä bakma: balın da içindä zihir bulunur.
 398. Duvarların da kulakları var, pençerelerin dä gözleri var.

399. Dünkü günü aarama!
 400. Dünnäada var iki kaliteli insan: akıllı hem ahmak.
 401. Dünnäada yalan hepsindän taa çok insanı kirleder.
 402. Dünnäada en büük kuvet-para.
 403. Dünnäada işin başında sevgi bulunér.
 404. Düzeltilmeyän küçük yannişlardan pek kolay geçmää
 büük kusurlara.
 405. Düü demiri kızginkan.
 406. Düümä sarfoşu-o kendisi düşecek.
 407. Düzeltilmeyän işi saburlı geçir.

-E-

408. Eer kırç düşärsä gecä, ertesi günü kaar yaamayacak.
 409. Eer atlının ruhu düşük sä, beygir gitmeer.
 410. Eer can bakmarsa, gözlär görmöz.
 411. Eer istärsän gerçää yardım etmää, dost ol yalannan.
 412. Eer iki kişi sana sölärsä, ani sän köörsün, kapa gözlerini.
 413. Eer dooruluun varsa, sän kuvetlisin.
 414. Eer bir kerä yalan sölediysän, onu unutma.
 415. Eer saçak kuşları sürüylän çekedärsä çivildaşmaa-hava-
 lar yısınacak.
 416. Eer tütün bacadan çıkarsa uz yukarı-ayaz olacak.
 417. Ecel vakidında gelir.
 418. Ecelin bütün haksızlarından sevgi için hepsindän taa
 korkunç ayrılmak.
 419. Ekmek isteyäna taş vermä.
 420. Ekmedään-biçilmöz.
 421. El eli yıkêér.
 422. Eli sıkı olanın eli her zaman açık.
 423. Elindän geldii kadar cömert davran.
 424. Elleri altın keser.
 425. Elindä tutan islää kiyat, hiç bir zaman tek başına kalmaz.
 426. En büük yoksuzluk-bilgi olmayan erdä.
 427. En şannı başarı (ensemä) – kendi kendini ensemäk.

428. Eni süpürgä köşedä durêr.
 429. Emiş fidandan uzak düşmâz.
 430. Erin kulaa var.
 431. Enser çıkêr-eri kalêr.
 432. Ekmârsän, biçmäzsin.
 433. Ekmek çiiinemeyincä, yudulmaz.
 434. Esän lüzgär geeri dönmez.
 435. Eski canavar yolunu kaybetmez.
 436. Eski meşä aacı bükülmeer.
 437. Eski küüdä eni adet çıkarma.
 438. Eşek aldım-katır çıktı.
 439. Eşek olana, semer takacak çok var.
 440. Eşek sudan gelincä düümää.
 441. Etlän tırnak arasına girilmâz.
 442. Ev yandı-sıçan kalmadı.
 443. Ev yanarken, kül için kim düşünür?
 444. Ev saabinin işinâ karışma.
 445. Evin gözellii-sofra gözellii.
 446. Evin tokkan, iş iisiler.

-F-

447. Fakir elinä bakarsa, sän kesenä bak.
 448. Fakiri doyur da düşünmä, ne yapacak.
 449. Fakirin hastalı, zenginin zenginnii sorulmaz.
 450. Fakirin ekmää-çavdar, inää-keçi.
 451. Fakirsän, dostun yok, zenginsän, yakın arkadaşın yok.
 452. Fakirlik ayıp diil, dembellik ayıp.
 453. Fal taşı gibi.
 454. Fala inanma-falsız da kalma.
 455. Falcı falcıyı aldatmaz.
 456. Fayda esapta belli olêr.
 457. Faydasız koyunu canavar isin.
 458. Fena insandan ne iilik beklersin?
 459. Fena kancık evi koruyêr (bekleer).

460. Fena karı arabana pinmesin!
 461. Fena olmadan ii olmaz.
 462. Fena (kötü) haber tez duyulêr.
 463. Fenanın fenası var.
 464. Fenanın sonu ii olmalı.
 465. Fırın kızmayınca, ekmek pişmâz.
 466. Fıskılıkta tatlı mantar bûümâz.
 467. Fikirsizâ lakırdı annatmak-deveyi hendektän atlatmak gibi.
 468. Fisirti da ev yıkar.
 469. Fitol kandilâ görâdir.
 470. Fodul dilinin belasını çeker.
 471. Fukaara öler açlıktan, zengin-korkudan.
 472. Fukaara canına inanêr, zengin malına.
 473. Fukaarayâ verân-Allaha verir.
 474. Fukaaranın tauu tek-tek yımırtlêêr.
 475. Fukaaranın duası, zenginin parası.
 476. Fukaaralık-maskaralık
 477. Fukaaralık kapuyu açınca, sevgi pençeredän kaçêr.

-G-

478. Garga sakladyısa gagasını kanadın altına, hava bozulacak.
 479. Garga döner orda, neredâ leş var.
 480. Garga garganın gözünü çıkarmaz.
 481. Garip kuşun yuvasını Allaa yapêr.
 482. Garibin boynusu bükük olur.
 483. Garibâ bir selâm bin altın erinä geçer.
 484. Gecâ işi-köör işi.
 485. Gecâ olmayınca, yıldız görünmâz.
 486. Gecenin gözü yok.
 487. Gecenin işi-gündüzün maskarası.
 488. Geç olsun da zor olmasın.
 489. Geçmä kalburdan da, elektän dâ.
 490. Geçmişâ-saygı, gelecek için-çalışmak.
 491. Geçmişî hatırlamayannar, onu enidän başından geçirir.

492. Gelenä hoş geldin, gidenä uurlar olsun!
 493. Gelenä git denilmäz.
 494. Gelin eşiktä-uşak beşiktä.
 495. Gelinä „oyna” demişlär, „erim dar” – demiş.
 496. Gelmiş, görmüş, gitmiş.
 497. Gemilerin istedii gibi lüzgär esmeer.
 498. Gençlerä bordey dä ev.
 499. Gençlik-ömürün ilkyazı.
 500. Gençliin üstlüü hızlı geçer.
 501. Gençliktä yaptımız günaaları ihtärlıktä ödeeriz.
 502. Gençliim geeri dönsün, ama gün büünkü olsun.
 503. Gençliindä seslän, ne söleer büüklär.
 504. Gerçek gibi yalan var, dost gibi hırsız var.
 505. Gerçek sölemeyänneri sevmeerlär.
 506. Gerçek ateştä dä, suda da batmêr.
 507. Getir hederlezi (6 may), göstereyim yazı.
 508. Gök gürlärsä kışın-lüzgärlerä, güneş kauşarsa bulutların
 ardına-borana.
 509. Göktä yıldız elli-ellisi dä belli.
 510. Göl sazsız olmaz, can kedersiz olmaz.
 511. Gölğän arkandan her zaman geler.
 512. Gölü kaazlar gözälleştirer, düünü-gelin.
 513. Gölün şanını balık getirer.
 514. Göz görer-can çeker.
 515. Göz bir pençerä-cana bakêr.
 516. Gözä-göz, dişä-diş.
 517. Gözäl gül için çekerlär onun diken acısını.
 518. Gözeli herkez sever.
 519. Güç (kuvet) birliktä.
 520. Gül dikensiz olmaz.
 521. Gülü sevän-dikenini dä sevsin.
 522. Gülmä komşuna-gelir başına.
 523. Gülmä birisinin ihtärluna-sän dä gidersin o yoldan.
 524. Gülüş çıkarêr gülüş, keder duudurêr keder.

525. Gündüz kandilini hazırlamayan-gecä karannıkta kalêr.
 526. Güneş hepsinä birtürlü şafk verer.
 527. Güneş tä çok yırakta, ama yısıdêr.

-H-

528. Haberi uşaktan al.
 529. Hak erdä kalmaz.
 530. Hak erini bulur.
 531. Hak hak sa, hak erini bulsun.
 532. Hak verilmâz-hak alınır.
 533. Haliz altın ateştän korkmêêr.
 534. Haliz dostunu üürenersin, açan başına bela geler.
 535. Halk yalan söylemâz.
 536. Halkın sözü yalan olmaz.
 537. Halkın canını kıran birisi kötülüktän başka hiç bişey görmâz.
 538. Halkın aazı baalanmaz.
 539. Hamama girän terleer.
 540. Haram geldi, haram gitti.
 541. Hastalık ne gibi hastalık olduunu bilinmedii zaman, onu yok nasıl ilaçlamaa.
 542. Hastalun yolunu kesmää taa faydalı, nekadar onu ilaçlamaa.
 543. Haylaz koyuna kendi yapaası da sıkıntı geler.
 544. Haylazlar her zaman biler saat kaç.
 545. Haylazlık ipratêr insanın aklısını da, güüdesini dä.
 546. Hata yapmaktan korkan insan, mutlaka eni yannışlaa sürüklener.
 547. Hırsız gürültü panayırı sever.
 548. Hırsız hırsızı çabuk tanıyer.
 549. Hırsız anatar istâmâz.
 550. Hırsız sanêr, ani dünnäada hepsi hırsız.
 551. Hırsız kendi yataanda ölmeyecek.
 552. Hızlı aç gözlerini, yavaş aç aazını.
 553. Hızlı gidän çabuk yorulêr.

554. Hepsinä dost olan, birisinä dost olmaz.
 555. Hepsini bir sopaylan yok nasıl koolamaa.
 556. Hepsindän taa çok baaran serbestlik için, kendisi ona saburlu olmêr.
 557. Herbir başlangıç-zor.
 558. Herbir kuan bal yapmaz.
 559. Herbir damardan kan alınmaz.
 560. Herbir gözelin bir kusuru var.
 561. Herbir işin başı-saalık.
 562. Herbir koyun bacaandan asılêr.
 563. Herbir yalan aslıya benzemää savaşêr.
 564. Herbir çırtmacı kendi başına çalêr.
 565. Herbir insan kendinä görä güneşä bakêr.
 566. Herbir arı bal yapmaz.
 567. Herbir yımirtadan piliç çıkmaz.
 568. Herbir çiçek koku çıkarmaz..
 569. Herbir çiçään kendi kokusu var.
 570. Herbir kuş kendi dilindä öter.
 571. Herbir kuş kendi ötmesini beener.
 572. Herbir kuş uçêr kendi sürüsünnän.
 573. Herbir kuş kendi dilindän kaybeler.
 574. Herbir tilki kendi kuyruunnan üüner.
 575. Herbir iş benzeer onu yaratan saabisinä.
 576. Herbir ot büüyer kendi kökündä.
 577. Herbir bulut yaamur getirmeer.
 578. Herbir kafanın kendi acısı var.
 579. Herbir iştä unutma işin sonunu.
 580. Herbir insan ayrı olarak, ölümlü, bütün olarak sa, insannık ölümsüz.
 581. Herbir harmandan birêr başak almak.
 582. Herbir işin sırası-var kendi ustası.
 583. Herkez evinä, sıçan sa deliinä.
 584. Herzaman hastaya umut brak.
 585. Hiç kimsey iki boyara birdän izmet edemêz.

586. Hiç bir ilik boşuna geçmâz.
 587. Hop deyincä, derä atlanılmêêr.
 588. Horoz ötmesä dä sabaa gelecek.
 589. Horoz kendi küllüündä öter.
 590. Horoz çok olan erdä sabaa geç olêr.
 591. Horozu kuyruu ük olmaz.

-İ-

592. İi nasaatlan dünneeyi aktararsın.
 593. İilik görän akıllı insan kötülük yapmaz.
 594. İilik yapın: işlerimiz, fikirlerimiz, sölemelerimiz arkamızdan geler.
 595. İilik-ilik getirir.
 596. İilik olan erdä, kin yok ne yapsın.
 597. İiridän dooru olmaz.
 598. İçeri girmedän, düşün, nasıl ordan çıkacan.
 599. İçkinin dä ölçüsü var.
 600. İki kapu önündä gezän köpek aaç kalır.
 601. İki cambaz bir çatıda oynamaz.
 602. İki kapitan gemiyi aydarsa, gemi su altına gidir.
 603. İki karpuz bir koltaa sımaz.
 604. İki çıplak bir hamama yakışêr.
 605. İki testi dokuşunca, biri kırılêr.
 606. İki ayak bir çizmeyä girmâz.
 607. İki (edi) kerä ölç, bir kerä karar al.
 608. İlerlemedä küç toplanêr.
 609. İlk urmak taa kuvetli.
 610. İlk düşün-sora sölä.
 611. İlk komşu bul, sora ev yap.
 612. İlk yaz-sevgiliin zamanı.
 613. İmâk olsun-kaşık buluruz.
 614. İnsan geçiner-adı kalêr.
 615. İnsan ölmedän, mezar ona kazılmêêr.
 616. İnsanın adı çıkacaana, canı çıksın.

617. İnsanın lafları-onun aklısının ölçüsü.
 618. İnsanın düşmanı-onun ahmaklı, insanın dostu-onun akılı.
 619. İnsanın çektii bela-onun dili.
 620. İnsanın üzü (suratı) onun üreenin aynası.
 621. İnsanın acılarını hepsini vakit üzä çıkarêr, dünnäada sade zaman insanın gegemonu.
 622. İp incä erdän kopêr.
 623. İş-insanın aynası.
 624. İş benzeer gözäl kadına: ikisi dä sevmeer beklemää.
 625. İşi olmayanın-aşı olmaz.
 626. İşin başlantısı – onun sonu.

-K-

627. Kadının kuvedi – onun göz yaşlarında.
 628. Kadının önündä erkek diz çöker, açan isteer o düşsün onun üstünä.
 629. Kafa yapêr, ayaklar çeker.
 630. Kalabalıkta eşään kuyruunu kesmä: kimi uzun diyecek, kimi kısa.
 631. Kalbur su tutmaz.
 632. Kalä içindän elä geçirilir.
 633. Kalem kılıçtan taa keskin.
 634. Kalem yapabileceyini kılıç yapamaz.
 635. Kalpaandan yukarı atlamayacan.
 636. Kaplan olmayan erdä tavşam da țar.
 637. Kaplanın kafasını taramak.
 638. Kâr-zararın kardaşı.
 639. Kara haber tez duyulêr.
 640. Kara kuşkuylan ateşli sevgi uyuşamaz.
 641. Karı-koca çekiştii zaman, aralarına sade ahmak girir.
 642. Karakuştan korkan darı ekmâz.
 643. Kart inek sanêr, ani hiç birezaman buzaa olmamış.
 644. Kartal sinek tutmaz.
 645. Kaş hem göz-kalanı söz.

646. Katıksız ekmek buazdan geçmeer.
 647. Katrandan şeker olmaz.
 648. Kazma aalemä kuyu, düşmeyäsin kendin.
 649. Kavga okadar uzun sürmüzdi, eer kabaatlı olsaydı sade bir taraf.
 650. Kaaz durarsa bir bacaan üstündä, ayaz olacak.
 651. Käämil beygir ahırda satılêr.
 652. Keçiyi sarfoş etmişlär, o gitmiş yabancılan düüşmää.
 653. Keder geçmeyincä, ne demäk kısmet insan bilmüz.
 654. Kederin dä sonu var, sevincin dä.
 655. Kedi evdä yokkan, sıçannar horu oynêêr.
 656. Kendisi düşän aalamaz.
 657. Kendi dirsääni dalayamazsın.
 658. Kendi deliindä sıçan da girgin.
 659. Kendisini mum gibi yakêr, ama başkasına şafk etmeer.
 660. Kılıç insanı bir kerä öldürür, ama kötü söz dayma öldürür.
 661. Kılıcı kaldıran-kılıçtan geberecek.
 662. Kısmet tä, keder dä biri-birini koolêêr.
 663. Kıskaçlık ilik getirmeer.
 664. Kısmeti taa kolay bulmaa, nekadar korumaa.
 665. Kız güzelliini yok eder, herbirinän seks yaparkan, erkek sä kaybeder iitliini hırsızlık yaparkan.
 666. Kız anasına bakmayınca, sofrayı kaldırmaz.
 667. Kızı seç ihtärin gözünä görä, beygiri al gencin gözünä görä.
 668. Kızım, sana söleerim, gelinim, sän anna.
 669. Kilidä görä anatar yapılêr.
 670. Kim çok lafeder, taa sık yanılêr.
 671. Kim piner kart beygirä, o gidämeer uzak erä.
 672. Kim iki gemiyi birdän aydêêr, gemilär batêr.
 673. Kim lüzgär eker, boran biçer.
 674. Kim tuzlu iyer, o su da içer.
 675. Kim datmamış acıdan, annamêêr tatlıdan da.
 676. Kim taa yakın ateşä, o ilkin yanêr.
 677. Kim sanêr,ani hepsini biler, o hiç bişey bilmeer.

678. Kimin koyunu yok, onun bıçaa köör.
 679. Kimileri başkasının belasını görmedän, kendisini kısmetli duymêêr.
 680. Kimsey bilmeer, ne getirecek geç gecä.
 681. Kimsey günaalarını istämeer göstereyin, aalem onnarı bilsin.
 682. Kimisi iyer, kimisi sä salt çöplener.
 683. Kin ilerdä gider, akıl geeridä kalêr.
 684. Kin tutana karşı sevgi duymak-hatadır.
 685. Ko sevginin yolu acı, zor olsun, ama bu yoldan gitmeyän insan, ömürünü boşuna geçirer.
 686. Kocasını asmaa götürürmişlär, karısı sa ona baaramış: „Geeri dönärkän, bana bir pembe fistan al!“
 687. Kolay yollar insanı çıkmaza götürer.
 688. Kolver domuzu sofraya altına aktarsın onu.
 689. Komşunun tavuu komşuya kaaz görüner, karısı-kız.
 690. Korkak insana gölgesi dä hırsız görüner.
 691. Korkaktan kaç uzak erä.
 692. Köör insannan renk için lafetmä.
 693. Köör olannarın arasında bir gözü olan insan-büük zaabit.
 694. Köör için faydasız: açık mı onun gözleri, kapalı mı?
 695. Köörların arasında bir gözlü-sultan.
 696. Köpek salêr-lüzgär götürer.
 697. Köpek kuyruuna izin verer.
 698. Köpek salêr, kervan gider.
 699. Köpeksiz küü bulmuş-sopasız gezer.
 700. Köpeksiz sürüyä yabancı girer.
 701. Kötü barış kavgadan taa ii.
 702. Kötü yapan-kötü bulêr.
 703. Kötü söz dostu düşman yapêr.
 704. Kötü bir iş aaramêêrlar, iliktän kaçmêêrlar.
 705. Kötü dili olan korku (kuşku) eker.
 706. Kötü haber çabuk daalêr.
 707. Kötü bir zaabit heptän aşaa düşürsä, yakışêr insan ona tepmä ursun.

708. Kötülük toomnuundan ii bir meyva olmaz.
 709. Kötülük yapan dostuna, ondan fenalık görer.
 710. Kulakları erindä olan işider.
 711. Kum üstündä ev yapilir mı?
 712. Kurbaasız göl yok, kusursuz insan yok.
 713. Kuru çarık kemirmää.
 714. Kurt aacı içindän iyer.
 715. Kusursuz dost arayan, dostsuz kalır.
 716. Kusursuz ay da yok.
 717. Kuştan korkan darı ekmáz.
 718. Küçük insannarı hiç azarlama: seni üüsekletmæk için onnar sana yardımcı olabilir.
 719. Küçük göldä büyük balık büütmäzsin.
 720. Küçük halk – gücenik.
 721. Küçük mayacık ta hamuru mayalêr.
 722. Küçük işä kayıl olursan, büyük iş tä bularsın.
 723. Küçüklerä sıkıntı, zaamet çektirmä, bir gün senin başına da büyük bela çıkar.
 724. Kuvet geldi-gerçek kapudan çıktı.

-L-, -M-, -N-

725. Laf lafı açêr.
 726. Laf torbaya girmáz.
 727. Laflan tok olmazsın.
 728. Lääzımnı taş aar olmêêr.
 729. Lelek geldiysä-suuklar tezdä bitecek.
 730. Lüzgär ekän-boran biçêr.
 731. Lüzgerä karşı tükürän-kendi üzünä tükürer.
 732. Lüzgärsiz aaçlar sallanmêêr.
 733. Mart ayı-dert ayı.
 734. Mart çıktı-dert çıktı.
 735. Mayasız yuurt tutulmaz.
 736. Meyva olmayan aaca taş atmêêrlar.
 737. Meyvasız aacı yazık diil köklemää.

738. Mezar yastından başını kaldıran yok.
 739. Mum dibinä şafk etmäz.
 740. Musaafirlik üç gündür.
 741. Näända var bir araba kısmet, orayä läüzim makar bir gram da akıl.
 742. Näända yok, ordan alınmaz.
 743. Nääni iinä, orayı iplik tä.
 744. Nallı beygir sürçmäz.
 745. Nasaat faydalı vakidında.
 746. Ne biber, ne patlacañ, ne dä elindä bir filcañ.
 747. Ne biz bileriz, o sınırlıdır, ne bilmeeriz-sonsuzdur.
 748. Ne ekersen gençliindä, onu da biçersin olgunnuunda (zrelöst).
 749. Ne ilin kazanılêr, ilin dä harcanılêr.
 750. Ne inneer, ne dä buzaalêr.
 751. Ne istämersin gelsin başına, yapma onu başkasına.
 752. Ne sarmısak imiş, ne sarmısaa kokêr.
 753. Ne türlü saabi, o türlü dä çırak.
 754. Ne verirsän elinnän, o gelir seninnän.
 755. Nekadar taa çok meyva aaçta var, okadar taa çok onun dalları aşaa çeker.
 756. Nerdä akıl biter, orda ahmaklık başlêr.
 757. Nerdä ana-orada uşak.
 758. Nerdä birlik-orada dirlik.
 759. Nerdä çalışkannar-orada bereket.
 760. Nerdä çok çoban var, orada koyunnar öler.
 761. Nerdä çokluk, orada bokluk.
 762. Nerdä gözäl çiçek var, oraya kuvannar çabuk toplanêr.
 763. Nerdä sevgi, orada kıskançlık.
 764. Nerdä var çok kavga, orada akıl az.
 765. Nerdä yok kedi, orada sıçannara yol açık.
 766. Nerdä inek yok, orada fışkı da yok.
 767. Nicä anası-ölä dä danası.

-O-

768. O sade ozaman dooru söleer, açan yalanı biter.
 769. O yaş döker sade bir gözünnän.
 770. Oduna gidenin testeresi läüzim olsun keskin.
 771. Okadar deri yapmêêr, nekadar sepi.
 772. Okadar korkak bir adam ki, onun korkusundan erkek aslan dişi olêr.
 773. On kerä ölç, bir kerä kes.
 774. Onun aazına kaşık uydurmaa zor.
 775. Ot kökü üstündä büüyer.
 776. Ot lüzgärsiz sallanmaz.
 777. Otu çek-kökünä bak.
 778. Öküz altında buzaa aaramaa.
 779. Öküzä boynuzu ük diil.
 780. Ölçüsüz sert insan-kötü aklının yaratması.
 781. Ölü köpek salmêêr.
 782. Ölü eşään nalını aaramaa.
 783. Ölmüş eşek canavardan korkmaz.
 784. Ön tekerlek nereyâ gidärsä, arka tekerlek tä oraya gider.
 785. Ördeyi üzmää üüretmêêrlär.
 786. Örneksiz yok nasıl hiç dooru üüredäsin, hiç tä üürenmektä kendin başanlı olasınız.
 787. Özlemää bıldırkı kaarı gibi.

-P,-R-

788. Padişaañın iki padişaaşı olarsa, orada annaşmak yok.
 789. Paklık-saañın yardımcısı.
 790. Panayır açılmadan hırsızlar toplanêr.
 791. Panayır esapları uymêêr evdeki esaplara.
 792. Para getirer para.
 793. Para verenin düdüünü para alan çalêr.
 794. Pazar kuruldu-esap duruldu.
 795. Pindii dalı akıllı insan kesmäz.
 796. Popaz her gün pilaf imäz.

797. Potop olsun, dünnää buulsun, sade bana islää olsun-çok insan bölä düşüner.
 798. Problemi görmezdän gelmää ya da onun üstünü örtmää-insanın en kötü işidir.
 799. Raat-raat oturanı kimisi başkan sanêr.

-S-,-Ş-

800. Saa elin verdiini-sol elin görmesin.
 801. Saalık-en büyük zenginlik.
 802. Saalık varlıktan üstün.
 803. Sabaaya kadar yanan kandil yok.
 804. Sabur acı, ama meyvası tatlı.
 805. Saburluk-insanın büyük zenginii.
 806. Saçlarını korkarsan kaybetmää-başlama düüşmää.
 807. Sade ilk adım zor (güç).
 808. Sade ekmeklän insan yaşamaz.
 809. Sakal keçidä dä var.
 810. Sakın ol güleräk lafedän erkektän, aalarak lafedän kadından.
 811. Sakının insanın saburlu üfkesindän.
 812. Sakla samanı-gelir zamanı.
 813. Sarfoş biri iki görer.
 814. Sarfoş olana bütün dünnää sarfoş görüner.
 815. Sarfoş maşınayı kullanmaa pinärsä-bela ökçedä.
 816. Savaşma girmää pençeredän, açan kapular açık.
 817. Sayılı gün tez (geç) geçer.
 818. Sel gider-kum kalêr.
 819. Senin metinin-aalemin kötüsü.
 820. Senin komşun yanarsa, büyük bela sana da yol açêr.
 821. Sert işleri küçüklerä vermä-yumuruklan Örs kırılmaz.
 822. Sertlik, inatçılık göstermää akıllı insana yaraşmêêr.
 823. Sevdalı olan insan enseyecek, sevgidä kederinä ilaç bulacak.
 824. Sevgi aldı bendän beni.
 825. Sevgi can sıkıntısı-sevginin kendisi.
 826. Sevgi bir yangın:koor olmaz, hiç tä bitmâz.

827. Sevgi denizi derin-yoktur onun kenarı.
 828. Sevgi için herbir iş olabilir.
 829. Sevgi olmayan erdä yok gerçek tä.
 830. Sevgi olmayan erdä sevinç tä yok.
 831. Sevgi sözlerä lafetmâk izin vermâz.
 832. Sevginin dooruluu var her zaman.
 833. Sevgililär avşamı da,geceyi dä, gündüzü dä bilmâz.
 834. Sevgiyi başından geçirän, sade o sevgi ne annêr.
 835. Sevginin gözleri-köör,
 836. Sevginin aynasi-koor.
 837. Sevginin ilacı-sevgi.
 838. Sevincin günü kısa.
 839. Sevmää, nicä tozu gözündä.
 840. Sıçan çıktı delii bilir.
 841. Sinää ballan tutêrlar.
 842. Sofrada oturannarın gözellii-tatlı dil.
 843. Sofranın gözellii-tuz, ekmek.
 844. Son pişmannık fayda vermâz.
 845. Söleer dilim-aalêr gözüm.
 846. Sölemää kolay-iş yapmaa zor.
 847. Söz kılıçtan keskin.
 848. Söz sözü açêr.
 849. Sözlär läázım olêr fikirleri yakalamaa deyni, ama açan fikir yakalanêr, sözlär unutulêr.
 850. Sözüünü ilkin pişir aazında, sora çıkar onu üzä.
 851. Su akêr alçak erä.
 852. Su gider, kum kalêr.
 853. Su içindä iki taş ta karşılaşêr.
 854. Su testisi su yolunda kırılêr.
 855. Sultan-çoban, halk-sürü.
 856. Susêr, sansın aazına su almış.
 857. Suyun paasını annêrsın, açan onun kaynakları kuruyêr.
 858. Sürmâk ayı suuksa-yıl bereketli olacek.
 859. Sürüdän ayrılan koyunu yabancı elä kolay geçirer.
 860. Süttän aazı yanan yuurdu üfleer.

861. Şalvir tilki dä kapana düşer.
 862. Şansızlık şan besleer.
 863. Şarap içtiktän sora dilsizin dili açılér.
 864. Şarap çeler akılı da, zenginnii dä.
 865. Şeytan şeytanı satér.
 866. Şeytana da çok ad koymuşlar.
 867. Şükürlän tarla kazılmaz.

-T-

868. Taa hızlı kaçan köpää kemik düşer.
 869. Taa islää bir gözlü olmaa, nekadar ahmak olmaa.
 870. Taliga devirilincä, yol gösterän çok olér.
 871. Tamah hiç bir vakıt doyméêr.
 872. Tamahlık insanı kaybeder.
 873. Tanışma onnunan, kim eski dostların erinä eni dost aarér:
 bil ki, o enilerini dä satacek, nasıl sattı eskilerini.
 874. Tarla gözellii-tok başak.
 875. Tarlada izi olmayanın sofrada üzü olmaz.
 876. Taş atêrlar meyva yapan aaca.
 877. Tatlı dil yılanı yuvasından çıkarér.
 878. Tatlı söz-canın anatarı.
 879. Tatlı sözlerdä dä zehir bulunér.
 880. Tatlıyı sevän yakıcıya da dayansın.
 881. Tavşam daayä küsmüş-daayın haberi olmamış.
 882. Tavşama „kaç”, taziya „tut” demäk.
 883. Temeli yıprak olan evi üüseltmä.
 884. Temiz elinnän yap borcunu, düşünmä onun sonunu.
 885. Topraan var hem özü, hem tuzu.
 886. Tuzlan ekmek-hazır imäk.

-U-, -Ü-

887. Uçan ok geeri dönmeer.
 888. Umut dalın her zaman meyvalı kalsın.
 889. Umut dalında ilik meyvası hiç bitmesin.

890. Umut fukaaranın ekmäädir.
 891. Umut, iş olmayan erdä,ölüdür.
 892. Uslu köpek salmêêr-o dalêêr.
 893. Ustanın kapusu kırık olur.
 894. Uşak olduu evdä, saklı bişey olmaz.
 895. Uşaklar taa çok benzeer yaşadıkları zamana, nekadar ana-bobalarına.
 896. Uşaksız ayledä kismet yok.
 897. Uykuda olan kaplanı uyandırma.
 898. Uykuda olan yılanın kuyruuna basma.
 899. Uzaktan davulun sesi hoş geler.
 900. Uzun dil insanın ömürünü kısaldêr.
 901. Üüsek aaç lüzgerdä taa pek sallanêr.
 902. Üüsek fidanın gölgesi uzun.
 903. Üz yol-üz zorluk.
 904. Üzmää bilmeyan balık yok.
 905. Üzüm üzümä baka baka kararêr.
 906. Üzün buruksa, aynaya sinirlenmä.

-V-

907. Vakıt (zaman) – pek islää üüredici.
 908. Vakıt geçer-kötü söleyiş kalêr.
 909. Vakıt paalı-dooruluk (gerçek) ondan taa paalı.
 910. Vakıtsız ötän horozun başını keserlär.
 911. Var insan, angıları kendi ömür boyunca gençliindän vazgeçämeer.
 912. Varsa torbanda-otur sofrada.
 913. Verän eli kimsey kesmäz.
 914. Veresiyä şarap içän iki kerä sarfoş olêr.

-Y-

915. Ya sultan ölecek, ya da eşek geberecek.
 916. Yaamasa da, gürlêr.
 917. Yaamurdan kaçtı-toluya uradı.

918. Yaamurluun faydası yaamura biliner.
 919. Yabanı dumannı havayı sever.
 920. Yabanı-keçi arasında dostluk olmaz.
 921. Yabancı koyun kenarda yatêr.
 922. Yakar biber insanın aazını yakêr.
 923. Yakın arkadaşlarına yalan sölemää, yabancılara gerçek sölemää.
 924. Yalpak söz deniz portalarını açêr.
 925. Yalpak olursan, var nasıl kazanasın.
 926. Yalpak buzaa iki anadan emer.
 927. Yalancı çok kerä „unudêr”.
 928. Yalancının mumu süünmâz.
 929. Yalancının evi yanmış-kimsey inanmamış.
 930. Yalancının akılı lâázım olsun güçlü.
 931. Yalancının ömürü kısa olur.
 932. Yangına körüklän gitmezlär.
 933. Yaptın hataya çözüm bul.
 934. Yaptınız iş kısmet yolunu açêr; dooruluk olmadı erdä, kısmet yok.
 935. Yapmışlar tilkiyi büük zaabitçi-koymuşlar onu tauklara bekçi, çok vakit geçmemiş, eni ev o yapmış.
 936. Yastık başın derdini bilmâz.
 937. Yavaş-yavaş gitmää taa islää, nekadar erindä durmaa.
 938. Yaz kışı besleer.
 939. Yazık gençliimä: ondan sora ihtârlım geler.
 940. Yazın gölgä hoş-kışın çuval boş.
 941. Yılan kendi zahirindän ölmeer.
 942. Yılanı aalemin ellerinnän tutmaa.
 943. Yılan yılanı dalamaz.
 944. Yıldız göktä çok, ama ay bir.
 945. Yıldızların aralarında da ayrılma var.
 946. Yımırta tauktan akıllıymış.
 947. Yolu bilmedän, alatlama yola çıkmâa.
 948. Yolunu kaybedenä dooru gidersin demää-günaa.

949. Yolundan gidän yorulmaz.
 950. Yok ölä kanun (zakon), ani hepsinä uygun olsun.
 951. Yok erkek gözeli, angısının kusuru olmasın.
 952. Yorganına görä uzan.

-Z-

953. Zaman birisini sevmeer, birisinä dä kin beslämeer: vakıt geldiinän, hepsini alıp, öbür dünneeyä götürer.
 954. Zaman içimä topladı herbir belayı: benim için belanın belası-sevgi.
 955. Zaman zamana uymaz.
 956. Zaman geçer-söz kalêr.
 957. Zaman sana uymazsa, zamana sän uy.
 958. Zamanı ellerindä tutamazsın.
 959. Zamanında yardıma gelän dosttur.
 960. Zengin olur olmaz, dostunu unutan birisi, deli bir insan.
 961. Zenginin kefi gelincä, fukaaranın canı çıkêr.
 962. Zenginnik çok-nizam yok.
 963. Zehirli mantar taa erken büüyer.
 964. Zorlan gözellik olmaz.
 965. Zorlan açılan gül-kokusuz.

ГАГАУЗСКИЕ ПОСЛОВИЦЫ И ПОГОВОРКИ

(перевел Ф. А. Ангели)

966. Барин сочувствует, но денег не дает.
967. Богач красноречив, да ленив.
968. Больше ешь, да меньше говори.
969. Брал – не забудь и отдать.
970. Брюхо наполнил как тулум (бурдюк), а еще хлеба просит.
971. Был бы осел, а тот, кто положит на него седло, найдется.
972. В спешное дело вмешивается дьявол.
973. В споре кулак не нужен.
974. Везде хорошо, а на родине лучше.
975. Веревка рвется в самом тонком месте.
976. Весь мир горит, а он: „Где моя рогожка?“
977. Вол своих рогов не чувствует.
978. Волк, съевший ослиное мясо, целую неделю бродит около того места.
979. Вор вора по глазам узнает (видит).
980. Вор хозяина быстро ловит.
981. Впереди идешь – бодает, сзади идешь – брыкается.
982. Время на время не походит – ты должен подойти ко времени.
983. Все умирают, да не всех одинаково оплакивают.
984. Всякая птица в свое гнездо стремится.
985. Всякая птица летает с той, которая ей по крылу.
986. Вы слушайте, а мы будем молчать. (Говорят иронически).
987. Вытягивайся по длине одеала.
988. Где много народу – толку мало.
989. Где нет доносчиков – нет и ссор.
990. Глаз видит – сердце требует.
991. Глухой не слышит – выдумывает.
992. Голова делает – тело терпит.

993. Голодного медведя учит танцевать.
994. Голодной птице снизится зерно.
995. Голодный с сытым не уживается.
996. Горбатый с горбатым сошелся.
997. Гости кушайте, наши убирайте.
998. Груша от дерева недалеко падает.
999. Дают бери, бьют – беги.
1000. Два акробата на одной веревке не устоят.
1001. Деньги добыть легко, здоровье – трудно.
1002. Дерево без сучьев не бывает.
1003. Десять раз не умру – умру только один раз.
1004. Довольно сидеть у окна, как кошка, глядящая на мясо.
1005. Дружба познается в беде.
1006. Душа улетит, привычка останется.
1007. Ему уж кукушка не закукует.
1008. Если бы каждая пчела несла мед, мы бы не ели капусты.
1009. Жена не заплатит, чтобы ее оторвать.
1010. Жди, когда цыган попом станет!
1011. Зайцу говорит – „беги”, борзой – „лови”.
1012. Зимой бы мне быть кошкой, в летом – собакой.
1013. Злой собаке соседского хлеба не поесть.
1014. И земля черна, да нас кормит.
1015. И лук не съел, и луком не пахнет. (О человеке, от которого мало пользы).
1016. Идущий прямой дорогой поздно приходит.
1017. Из-за мышей поджег скирду.
1018. Имеющий много желает еще больше.
1019. Искать ручку у яйца (Ср.: Искать птичье молоко).
1020. Каждый петух копается на своем участке навоза.
1021. Как постелишь, так и поспишь.
1022. Как сделаешь, так и увидишь.
1023. Каким камнем ни придави – из-под всякого вылезет.
1024. Какова корова, такова и телка.

1025. Капля по капле – озеро образуется.
 1026. Когда соединятся два сердца, сарай кажется дворцом.
 1027. Корми ворону, чтобы глаз выклевала!
 1028. Корми лошадь до работы.
 1029. Корми собаку, да не думай, как она залает.
 1030. Кровь людская – не водица.
 1031. Кто гонится за многим – теряет и малое.
 1032. Кто грамотен, у того четыре глаза.
 1033. Кто далеко обходит, скоро доходит.
 1034. Кто деньги дает, тот и музыкантами командует.
 1035. Кто имеет дело с медом, тот палец облизывает.
 1036. Кто летом в тени лежит, зимой голодает.
 1037. Кто не доволен малым, того и большим не удовлетворишь.
 1038. Кто о чем, а мельник о ветре.
 1039. Кто удобряет землю, тот получает пшеницу.
 1040. Курица кукарекает к несчастью.
 1041. Лежачему и Бог не дает.
 1042. Лентяя по походке узнаешь.
 1043. Лишний кусок глотай, а лишнего слова не говори.
 1044. Лошкой кормит, а ручкой ее в глаза тычит.
 1045. Лопата и кирка – только и есть за его душой.
 1046. Люблю тебя как прошлогодний снег.
 1047. Молодое дерево гнется, а старое – нет.
 1048. Мышь, обросшая шерстью, в прежнюю дыру не влезет.
 1049. Мясо от ногтя не отделишь.
 1050. На хорошей земле хороший хлеб родится.
 1051. На чью телегу садится, того и песню поет.
 1052. Не засучивай шаровары, пока не увидишь реку.
 1053. Не красотой на свете живут, а счастьем.
 1054. Не поститься – не грех, грех на честного человека клеветать.
 1055. Не пугай волка овечьей шкурой.

1056. Не смейся над соседом: придет и на твою голову беда.
 1057. Не спускайся в колодец на веревке обманщика.
 1058. Не становись мостом, чтобы по тебе ходили.
 1059. Не тот много знает, кто много жил, а тот, кто много ездил.
 1060. Не тронешь лежащего пса – не укусит.
 1061. Нельзя взять два арбуза под мышку.
 1062. Нельзя жать пшеницу, если сеешь овес.
 1063. Нельзя увидеть одним глазом то, что видно двумя глазами.
 1064. Обжегся на молоке – дует и на воду.
 1065. Овцу вешают за ее же ногу.
 1066. Огонь горит там, куда упадет.
 1067. Одно слово открывает другое.
 1068. Он как масло – все наверх выплывает.
 1069. Он подобен кошке – всегда падает на ноги.
 1070. Опрокинутую посуду не наполнишь.
 1071. Останется ли лед на солнце!
 1072. От умершего животного остается шкура, от человека – имя.
 1073. Перед тем как идти в гости, наполни свою торбу хлебом.
 1074. Побольше знай, да поменьше говори.
 1075. Поздоровались с ним – виновными оказались.
 1076. Пока не сядешь на осла, не маши ногами.
 1077. Пока собака не упадет в воду, плавать не научится.
 1078. Пока ты в себя пришел, заяц через гору перевалил.
 1079. После того как опрокинулась арба, нашлось много таких, кто дорогу показал.
 1080. Постой, я поем; останется – и ты поешь.
 1081. Поток воды уходит – песок остается.
 1082. Правда всегда хороша.
 1083. Прежде узнай соседа, потом строй дом.
 1084. Приятная речь заставляет медведя танцевать.

1085. Прям, как веревка в мешке.
1086. Пустая бочка поет, полная – нет.
1087. Пустился в путь – смотри вперед.
1088. Пустое слово в мешок не влезет.
1089. Пусть пьяный сам падает.
1090. Пчела маленькая, да мед ее сладок.
1091. Пять пальцев не похожи друг на друга – будут ли
похожи брат на брата?
1092. Работать – маленький, говорить – большой.
1093. Разве голодная собака залает?
1094. Разве стена тебе скажет слово?
1095. Разве у тебя тысяча свиней! (т. е. поступай обдуманно).
1096. Разумный человек себя не хвалит.
1097. Рана, нанесенная ножом, заживает, рана, нанесен-
ная языком, не заживает.
1098. Рвет, как голодная собака.
1099. Руками работаешь, а глазами груши собираешь!
1100. Рыба еще в озере, а он торги ведет.
1101. Рыба всегда с головы тухнет..
1102. С водой да с огнем шутить нельзя.
1103. С одной овцы двух шкур не дерут.
1104. Самые лучшие яблоки всегда свиныи едят.
1105. Сбесившемуся и лекарства нет.
1106. Сирота никогда не смеется.
1107. Сиротские слезы на землю не упадут.
1108. Скажу „сарай” – найди двери.
1109. Смотри на мать – бери дочь.
1110. Сочувствующих много, дающих деньги – нет.
1111. Спросить не стыдно – воровать стыдно.
1112. Старайся блеснуть умом, а не глупостью.
1113. Старая лошадь, видя свой хвост, чувствует себя
жеребенком.
1114. Старый друг врагом не станет.

1115. Стоишь над моей душой, как архангел. (О навязчивом человеке).
1116. Столько денег, а живет, как муха у собаки под хвостом – скверно, плохо.
1117. Сумасшедший из-за блох одеяло спалил.
1118. Суп из дешевого мяса безвкусен.
1119. Сходи, найди да в руки дай.
1120. Съел старый кот молодую мышь (про старика, который женился на молодой).
1121. Такой голове – такое и бритье.
1122. Там, где нет дров, огонь гаснет.
1123. Тебе это идет, как свинье ярмо.
1124. То, что написано, не испортится.
1125. Тысяча друзей – мало, один враг – много.
1126. У каждого слова свое место.
1127. У лгуна свеча горит только до обеда (т. е. рано или поздно он попадетсЯ).
1128. У ноги нет глаз.
1129. У сказки хозяина нет.
1130. У скотины тоже есть язык, да не говорит.
1131. У страшного сна последствия хорошие.
1132. У черной овцы и ягненок черный.
1133. Умной голове и палка не нужна.
1134. Учили лентяя работать, а он: „Который час?“
1135. Учить злу, все равно что делать зло.
1136. Хлеб черный – да свой.
1137. Ходит, как жена попа (т.е.важно).
1138. Хозяин богат, да глуп.
1139. Хозяин с батраком живет, как кошка с собакой.
1140. Хорошему человеку последний кусок отдай.
1141. Хочешь, чтобы и желудок был полон и хлеб цел.
1142. Хуже всего на этом свете глупца учить.
1143. Цветок пахнет, когда расцветает, а не тогда, когда засыхает.

1144. Цену денег спроси у бедняка.
 1145. Человек дружит с тем, кто ему по характеру.
 1146. Человек – как мак: распустится и завянет.
 1147. Человек – как яйцо: упал, разбился – и нет его.
 1148. Что сделаешь, то и получишь.
 1149. Чужая курица ему гусем кажется.
 1150. Чужому горю не радуся, радуйся чужому счастью.
 1151. Чужому (дареному) коню в зубы не смотрят.
 1152. Я барину говорю о своем горе, а он спрашивает,
 сколько у меня детей.
 1153. Язык без костей, да может наломать костей.

*(Источник: Пословицы
 и поговорки народов Востока.
 М., 1961, с. 182–186).*

3. AFORİZMALAR

(arif insannarın fikirleri,
bilgiç sözü, şannı hem anılmış zaabitlerin
düşünmekleri)

-A-

1. Aalemi bilän-akılı başında insan, kendi kendini bilän-ilerdä gerçeklik işleri görebilän insan (*Kitay*).
2. Aalemin aklısına dayanarak, oldukça faydalı kendi aklını bilemää, yondurmaa (*Monten*).
3. Aalemin kusurları gözlerimizin önündä, kendi kusurlarımız sa-arkamızda (*Seneka*).
4. Aalemin yanında karınnan öpüşmä, hiç tä çekişmä: birinci iş-ahmıklık, ikinci iş - kuduzluk (*Kleobul*).
5. Aariflik hem sevgi hiç birzaman biri - birinnän karşılaşmaz (*Babur*).
6. Acı olmadan kazanç yok (*Stivenson*).
7. Açan insan bilmeer, angı tarafa yola çıkêr, ona hiç bir lüzgâr yardımcı olamaz (*Seneka*).
8. Açan insan kapanêr kötülüün önündä korkuya, başléer duymaa korkunun kötülüünü (*Bomarşe*).
9. Açan sevgilin sana, şen olarak, gelecek, onun elini tutup, çabuk mumu süündür (*Saadi*).
10. Açan ahmak kandilini yakêr gündüz, kandilinin yaası avşama kalmêr (*Saadi*).
11. Açan läüzim seslemää, birinci ol, açan läüzim lafetmää, bitkinci ol (*Kapiev*).
12. Açan kadınnar kızêr, onnarın sözlerindän akıllı fikir beklämä (*Bomarşe*).
13. Açan iki kişi çekişer dä birisi üfelener, kayıl olan akıllı çıkêr (*Evipid*).
14. Açan sana sorêrlar yakışksız soruş, ona diil läüzim cuvap veräsin.

15. Açan lafederlär yakışksızlık durumdan, diil läüzım soruş sorasin.
16. Açan annadêrlar yakışksızlık bişey, diil läüzım onu sesleyärsin (*Kitay*).
17. Açan şişmannar yolda zabunnêêr, zabunnar, bütün gücünü harcayarak, tezdä öler (*Saadi*).
18. Açan aldadıcı ölçüsüz para saymaa başlêêr, onun elleri titireer (*Saadi*).
19. Açan köör gider, ileridä sä var kuyu, bän susarsam, günaaya giririm (*Saadi*).
20. Açan işidiler çirkin ses, insanın tek saç da dim-dik olêr (*Saadi*).
21. Açan kuvannar yaşlanêr, onnar bal toplama diner (*Dreyks*).
22. Açan bän ekmeycäm kırdä, ne koruyacan sän aulda? – demiş beygir köpää (*Krılov*).
23. Açan yok kara göz, öpersin maavi gözü dä (*Kränga*).
24. Açan adam becermeer kendini tutmaa bir – İki filcan şaraptan sora, onun önünä yok Nicä çıkmää-bölä adamdan uzak tut Kendini (*Vasilioglu*).
25. Açan insanın yanında var sade korkak, o kendini tek başına duyêr (*Kamü*).
26. Açan aciyêr kafan, acısını çeker bütün güüdän (*Servantes*).
27. Açık davranış-gerçek anası, dooru insanın yazılı tabeli (*Didro*).
28. Adetä görä, biz kendi işlerimizi taa kötü bileriz, nekadär başkaların işlerini (*Kurtyi*).
29. Ah, benim dostlarım! – Dünneeda yok dost (*Aristotel*).
30. Ah, benim bu son sevgim! Sendä var mutluluk ta, umutsuzluk ta (*Tütçev*).
31. Ahmak olanın dili kılıçtan taa korkulu (*Genri Şou*).
32. Ahmak maanasında sorulan soruşlara aarif insan da zor cevap verer (*Hilon*).
33. Ahmaklaa karşı kanun (zakon) yok (*Rollan*).
34. Ahmaklın temelindä akıla ev yapamazsın (*Servantes*).
35. Akıl gösterer amacı, ateşli şaşirtıcı sä, insanı başka yola sapıdêr (*Russo*).

36. Akıl herbirinin Allahı (*Gereklit*).
37. Akıl dayanamêêr esirlää (*Pisarev*).
38. Akıla üüretmää, akılı başında olmaa – bús-bütün ayrı iş (*Lihtenberg*).
39. Akılı genişletmâk (arttırmak) için, lâázım taa çok düşünmää (*Dekart*).
40. Akıllı çok iş üürenâbilir duşmandan (*Greşiya*).
41. Akıllı diil çok bilân, bilgileri faydalı olan-akıllı (*Volter*).
42. Akıllı insan duyêr onu, neyi başkası sade biler (*Monteskye*).
43. Akıllı nekadar taa çok ilii sever, okadar taa çok ililik bulêr başkasında (*Paskal*).
44. Akıllı iilää, barışa çaarêr, ahmak cengä, kavgaya çeker (*Rudaki*).
45. Akıllı insannar-en islää ensiklopediya (*Göte*).
46. Akıllı fikirlerini ölçeräk, düşüner, ahmak onnari açıkça bildirer (*Geyne*).
47. Akıllının işi taa gelmedân belayı görmää, iitlerin işi sä beladan üst çıkmaa, açan bela insanın başına geler (*Pittak*).
48. Akıllının yanında ahmak olanın bir üstünlüü var: ahmak her zaman kendi varlığını beener (*Napoleon*).
49. Akılsızlar en çok zarar getirân hırsızlara benzeer (*Göte*).
50. Allaa yıldızları da, açık maavi uzaklı da yaratmış, ama yaratıcı kendi kendini geçmiş, açan kederi yaratmış (*Hayäm*).
51. Allaa beni korusun dostlarımdan, duşmannarın başına nasıl da olursa, kendim çıkacam (*Napoleon*).
52. Aldadılan sevgi-sevgi diil (*Kornel*).
53. Alifli tutkuya (strast) dalannarın birisi kötü düşüner (*Balzak*).
54. Almaa,kapmaa o pek mayıl,ama vermää – hiç diil kayıl (*Krılov*).
55. Ananın canı-dipsiz: onun derinniindä uşakları için her zaman var sevgi (*Balzak*).
56. Arkadaş edenmenin tek bir yolu var: kendin arkadaş olarsın (*Emerson*).

57. Artık ne gelmâk, ne gitmâk-yaşamının en zor yanı-beklemâk (*Aziz Nesin*).
58. Aşırı sevgi duygusuna tutulan-köör,ama gözlän görünän ateşli tutkunun izi onu götürer oraya, neredâ gözleri görenâ giriş yok (*Nizami*).
59. Ateş tâ islââ bir iş, ama kimâr kerâ pek fena yakêr (*Kränga*).
60. Ateş üürenilmâz yanmayınca, gençlik bilinmâz yaşlanmayınca, mutlu olunmaz mutsuzluk yaşamayınca (*Aziz Nesin*).
61. Avalar çeker kuraa, ekinnâr başlêêr senmää, gelir kara bulut, sade onda umut (*Krîlov*).
62. Ayakta durarkan söleer bir türlü, oturarkan-başka türlü (*Sallüstii*).
63. Ayıbın gölgesi dâ korkunçtur (*Puşkin*).
64. Ayıbın oku ona geeri döner, kim isteer başkasını yaralamaa (*Göte*).
65. Ayırılmanın var bir büyük maanası: bir gün mü, üz yıl mı seversin-sevgi gelir bir düş, düş tâ sade-bir an (*Tütçev*).

-B-

66. Başarı kazanmak için üürenicilâr lââzım etişsinnâr öndekileri, beklâmesinnâr geeridâ kalannarı (*Aristotel*).
67. Başkasını enseyân kuvetli, ama kendi kendini enseyân taa da kaavi (*Kitay*).
68. Başkalarına taa çok fayda getirân-o insannarın arasında en ii insan (*Djami*).
69. Başkasının haklarını ezân serbestlik – despotluk (*Kampoamor*).
70. Başlêêr bülbül türkü çalmaa, eşâân istediini yapmaa, kim onu seslemiş, şaş – beş kalmış (*Krîlov*).
71. Bân düşünerim-demâk ki, bân yaşêêrim (*Dekart*).
72. Bân parçasının parçasıyım (*Göte*).
73. Bân yaşlıyım gençlerin iilenmeklerini bilmâk için, ama gençim onnarı bûs-bütün istememâk için (*Göte*).

74. Bän zamanın bekçisiyim:zamanı almayın elimdän (*Aziz Nesin*).
75. Bän bilerim sade bir iş, ani bilmeerim hiç bişey (*Sokrat*).
76. Bän herzaman dooruluk istärdim, ama hererdä gördüm sade yalan, kötülük (*Fizuli*).
77. Bän dökerim göz yaşı, içimdä buz eriyer, vazgeçilmöz işlär gider uzaklara, eskiliklär, yaklaşıarak, edener açıklık (*Göte*).
78. Bän insan olarak, sanêrim, ani bana insanca hiç bir iş uymaz yok (*Terentiy*).
79. Bela geldi mi başına-duva edersin sän ona (*Krılov*).
80. Bela geldii zaman, haliz iitlik gösterer kendini (*Volter*).
81. Benim tarafımı tutmayan-bana karşı gider (*Göte*)
82. Benim iki canım var: ikisi dä biri birinnän diriliktä yaşayamêr (*Göte*).
83. Benim hoşuma gider, açan bana deerlär „namuzlu adam” (*Goraşiy*).
84. Benim filcanım büük diil, ama kendi filcanımdan içirim (*Müsse*).
85. Beenilän işi hem gözellii yok nasıl ayırmaa insanın saalından (*İşeron*).
86. Bil dost olmaa-ozaman dost bulursun.
87. Bil, ani sevgidä dooru olmayanın, şalvirlik, ikiüzlülük kanında (*As-Samarkandi*).
88. Bilgi sakallan ölçülmöz (*Moler*).
89. Bilgi-kuvettir,kuvet-bilgi (*Bekon*).
90. Bilgilik kökü acı,ama meyvası tatlı (*Katon*).
91. Bilgiç insannar benzeer doktorlara, ama doktorlar ilaç verer sade hastalara (*Saadi*).
92. Bilgisizlik-insannın en büük hastalı (*Kolter*).
93. Bilgisizlik içindä geçirdim ömürümü: bu iştä bendän örnek almayın (*Saadi*).
94. Bilgisizlik kinin, haseetin, doymazlıın – bütün başka üzsüz, üürenmeleri kıt olannarın günaa kusurlarının anası (*Galiley*).
95. Bilgisizliktän kaarä amansız fukaaralık yok (*Magomet*).
96. Binnärcä hastalık var, ama saalık sade bir (*Berne*).

97. Bir kerä kapandan kaçan tilki onun içinä başka kerä düşmüz (*Plutarh*).
98. Bir kişinin elindä olan halk-insan ona dayanamaz (*Şeridan*).
99. Bir günün faydasını avşama dooru say, ömürün faydasını sa onun sonuna dooru say (*Gerbert*).
100. Bir kişiyä yapılan haksızlık-hepsinä büyük zarara yol açan durum (*Monteskye*).
101. Bir candan çıkan söz sızêr başka üreklerä (*Nizami*).
102. Bir yalan duudurêr başka yalan (*Terentiy*).
103. Bir fukaareyâ ver onu, ne o isteer, zerâ bir vakit despot onu sendän alır.
104. Bir ii insan olmak-demäk ki sade haksızlık yapmamak diil, ama haksızlık için hiç düşünmemäk (*Demokrit*).
105. Birdän-birâ gelän şan, tez uçup, gider (*Fuller*).
106. Biri-birinizâ baş kaldırmayın, kin kılıcınızı çıkarmayın (*Napoleon*).
107. Birisinin laflarına inan sade ozaman, açan bu sözlerä uyêr onun işi, söz çıkarmadan (*Angeli*).
108. Birlik olursa, küçük iş tä büyük olêr, kavga olduu erdä, büyük işlär dâ daalêr (*Sallüstii*).
109. Birlik üç kişinin yardımını, altı kişinin ükünü kaldırêr (*Herbert*).
110. Birliktä küçük iş tä büüyer, çekişmektä büyük iş tä daalêr (*Sallüstii*).
111. Birinci erdä lââzım olsun Vatan hem ana-boba, sora uşaklar hem bütün aylä, ondan sora-senselelär (*Tişeron*).
112. Bitkidä bir suan idim-sizâ bir büyük yalan söledim (*İ. Kränga*).
113. Biz öldüreriz vakıdı,vakıt ta öldürer bizi (*Krotkiy*).
114. Biz sayêriz akıllı düşünän insan sade onnarı, kim bizim-nän herbir iştä kayıl olêr (*Laroşfuko*).
115. Bizim korkumuz-duşmannarımızın iitlik kaynaa (*Tomas Mann*).
116. Bizim adımıza hoş söz söyleyännerä kulaklarımız-açık kapudur, gerçek için onnar benzeer bir iinenin kulaana (*Paskal*).

117. Bizlän aslana karşı gidilmâz (*Seneka*).
118. Boydan küçüksün, ama fikirdän, laftan büük adamı gecär-sin (*Kränga*).
119. Brak taa az dostun olsun, unutma bir fikiri: uzakta yaşayan dost taa ii, nekadar yakındaki senselän (*Omar Hayäm*).
120. Brakın herkez kendi elindän gelenin en ii işini yapsın (*Şekspir*).
121. Brakın sözleşmeyi bir tarafa:görülmemiş bir sevgiyä bän esir düştüm (*Saadi*).
122. Bu gün läüzüm söylemää o sözleri, anguları bu gün faydalı, başka sözleri brak da sölä onnarı bir uygun zaman (*Gorați*).
123. Bu gün damarlarımı dolaşan kan dünküyä benzämeer (*Samed Vurgun*).
124. Bu insan islää ürektä, nasıl sıcak ekmek fırında (*Kränga*).
125. Bülbül üüsek çikêr kalitesinnän, saçak kuşu-sayısınan (*Krotkiy*).
126. Bütün insannarın akılları bir erä toplansa da, yardımcı olamaz ona, kimin yok kendi akılı (*Labrüyer*).
127. Bütün dünnää ona dar görüner, açan çok şarap içer (*Angeli*).
128. Büük fidannar küçük urmaklan da devirilir (*Benjamin Franklin*).
129. Büük bir ürek (can) okean gibi hiç bierzaman donmaz (*Börne*).
130. Büük zorluksuz büük iş hiç bierzaman yapılmaz (*Volter*).
131. Büük kısmet, açan toplêersın ortadan aarlıktan kaybel-meyän sevgi bereketin güçlünü (*Göte*).
132. Büük erdä izmet eder, ama cöbindä lüzgär eser (*Krılov*).
133. Büük ateş gelir küçük bir kıvılcından sora (*Dante*).

-C-, -Ç-

134. Can güüdedän öndä gider, can güüdeyi yedeer (*Aziz Nesin*).
135. Can sıkısından kaçsan da, yok nasıl kolay kurtulasın ondan (*Kränga*).
136. Candan-cana baalı olannara emin sevgisi zorlukları geçirmää yardım eder (*Şiller*).

137. Canım,sän sevgi denizin içinä dal, başka mutlulaa gidän yolları unut (*Fizuli*).
138. Canını sevgilisinä verän sade o sevdalı, canını koruyän, sevgi ne demäk o bilmäz (*Fizuli*).
139. Canında sevgi filizi büüdän birisi-bilgin insan (*Hayam*).
140. Cenklerä betva edän-analar (*Gorañiy*).
141. Çok kerä çikiş orada, neredä giriş (*Leť*).
142. Çok görän insanın elleri uzun (*Kelliy*).
143. Çok dil bilmäk-demäk ki bir kilit için çok anatar elindä tutmak (*Volter*).

-D-

144. Daatma boşuna lafını, neredä läüzim koyasın kuvedini (*Krılov*).
145. Damarlarımızda azalsın kanımız, ama cannarımızda azalmasın sevgimiz... Ah, benim bu son sevgim! Sän mutluluksun, unudulmazsın (*Tütçev*).
146. Damna deler taşı diil kuvedinnän, ama sık-sık onun üstünä düşmesinnän (*Bruno*).
147. Dangalak,ne annamêêr-kötüleer (*Krılov*).
148. Dargınnık olmayan ayledä sevda (sevgi) çok sürmüz (*Ovidiy*).
149. Dartışmalı işlerdä görüşlär türlü-türlü, ama gerçek her zaman bir (*Petrarka*).
150. Dartışmada inatçılık hem ölçüsüz aliflenmäk-şaşılmayan ahmaklıın gösterişi (*Monten*).
151. Delikannı kusurları ihtärlaa kadar diil läüzim korumaa: ihtärlık getirer kendi kusurlarını (*Göte*).
152. Demir enserä benzeer derin fikirlär: onnar insanın aklına ölä kakılmış ki, bu fikirleri yok nasıl çıkarasın (*Didro*).
153. Denemäk-ömürün ölmüz üüredicisi (*Göte*).
154. Denemäk-bir okul, nerdä insan, nesoy evel ahmak olduunu annêêr (*Genri Şou*).
155. Devlet adamın canı kafasında olmalıdır (*Napoleon*).

156. Devletlär kaybeler ozaman, açan başlêêrlar ayırmamaa kötü insannarı ilik yapannardan (*Greŧiya*).
157. Dil altın-budur bizim hem kılıcımız hem zihirimiz (*Lermontov*).
158. Dil-halkın istoryası (*Kuprin*).
159. Dil fikir iş için yaratıldı (*Volter*).
160. Dil insana verilmiş fikirlerini saklamak için (*Taleyran*).
161. Dilberi kendi tarafına çekmektän başka taa tatlı iş hiç yok (*Molyer*).
162. Dilberin gözlerini unut: bu gözlerdän acıma beklämä (*Fizuli*).
163. Dilinä izin vermä geçsin fikirinin önünä (*Hilon*).
164. Dilini kontrol altına almarsan, gerçek çıkmaz (*Gandi*).
165. Diştiplina cengi kazanmak için başarının anası (*Suvorov*).
166. Dolaşık yollardan gerçek bulamazsın (*Gügo*).
167. Dooruluk devletin sarsılmaz temeli (*Greŧya*).
168. Dooruluk her zaman ölümsüz (*Egipet*).
169. Dooruluk var nasıl beklesin: onun ömürü ilerdä uzun (*Şopengauer*).
170. Dooruluk yaşamanın soluu (*Drayzer*).
171. Dooruluun en büyük meyvası-raatlık (*Epikur*).
172. Dooruluun var iki başlangıç temeli: birisinä zarar etmemäk, topluma (cümneyä) fayda olmak, dooruluktan kaarä dünneeda taa tatlı hiç bişey yok (*Ŧiŧeron*).
173. Dooruluk ortaya çıkêr, açan herbiri izmetinä görä alêr ödülünü (medalyasını); dooruluksuzluu başarêrlar iki türlü: eki zorlan, ya da yalannan (*Ŧiŧeron*).
174. Dost ol sade dostlaa hakları olannarlan, namuzsuz eriflêrlân görüşmä, kendini utacak duruma sokma (*Omar Hayam*).
175. Dost olun akıllılarlan: ahmak dost kimêr kerä taa korkulu, nekadar akıllı duşman (*Rumi*).
176. Dost-dosta bir ayna, taa temiz, aydın ayna yok (*Anvare*).
177. Dostum bana taa yakın, nekadar bân kendi kendimä, ama garipli bir iş var: bân ondan uzaklaştırdım (*Saadi*).

178. Dostum! Zenginnik aarama-zenginnik kısmet getirmeer (Saadi).
179. Dostlarını kaybetmemää istärsän, onnarın kusurlarını läözüm afetmää (Egipet).
180. Dostluk yaşayabilir sevgisiz, ama sevgi dostluksuz yaşayamaz (Klüçevskiy).
181. Dostluk-kanatsız sevgi (Bayron).
182. Dostluk olmaz orda,neredä serbestlik yok (Fuller).
183. Dostluun gözleri siirek yanılér (Volter).
184. Duan saçak kuşundan hiç birzaman korkmaz (Rudaki).
185. Duşmandan da var nasıl üürenmää (Ovidiy).
186. Duşmannarımı yaparak dost, enseerim onnarı (Linkoln).
187. Duşmannarınızı afedin, ama hiç birzaman onnarı unutmayın (Djon Kennedi).
188. Dünnää-bir büyük deniz,onu geçmää deyni hayırlı iştan yap bir gemi (Rudaki).
189. Dünneeda en zor zanaat-insan olmak (Hose Marti).
190. Dünneeda pek az kadın var, angıların üstünnüü taa çok sürtsün onnarın güzelliindän (Laroşfuko).
191. Dünneeda amazlamak için ilaç yok (Molyer).
192. Düşünmök-demäk ki kendi kendinnän lafetmök, kendi sesini işitmök (Kant).
193. Düşük kaliteli demirdän islää kılıç yapılmaz (Saadi).
194. Düşük gerçek olur,ama bunun faydası yok: boşuna beklämä dönsün geçmiş günnär (Saadi).
195. Düşüneräk laflarda ölçülü davranış – laflan inandırmadan taa üüsek (Bekon).
196. Düşündürücü insan sayılır, kimin var şakada annaması (Aristotel).

-E-, -F-

197. Eer ilik hem gerçek kök atmışsa, onnarı var nasıl koolamaa, ama yok nicä uzun vakit ezmää (Telman).
198. Eer sevgi ölçüläbilirsä, o cılız bir sevgi (Şekspir).

199. Eer kuvetlän dooruluk bir erä gelirsä, bu birliktän taa kuvetli acaba ne olur? (*Eshil*).
200. Eer insan kendinä inanmarsa, eer o büük zorlukta bulunursa, sade ruhunu kaybetmesin: duşmannarın derilerini soysun, dostların rubalarını da çıkarmaa unutmasın (*Saadi*).
201. Eer sade kendi kendinnän lafedersän, ozaman-herzaman dooruluun olacek (*Balzak*)
202. Eer bilgilik vereydi insana ekmek, bilmezlii sevän ekmeksiz kalacaydı (*Saadi*).
203. Eer benim dostum olursa dost benim duşmanımnan, ozaman bana düşmeer olayım onunnan dost (*Avişena*).
204. Eer korkudan herzaman titirärsän, ozaman hiç bir vakıt, kısmetli olarak, yaşamazsın (*Golbah*).
205. Eer herzaman yoksa nasıl dooru lafedärsin, bu demäk diil, ani läüzim yalan söyleyäsın (*Libkneht*).
206. Eer sevärsän dooruluu seslemää, üüren kendin gerçek söylemää (*Goraşiy*).
207. Eer komşunun evi yanarsa, bela seni dä korkuder (*Goraşiy*).
208. Eer kedi kurtulamazsa kaplandan, kaplan läüzim korusun gözlerini kedinin kudurmuş turnaklarından (*Saadi*).
209. Eer istärsän kedersiz ömürünü geçirmää, evlenmä (*Menandr*).
210. Eer duşmanın öldüysä, ilerisini düşünmedän, okadar büük sevinç göstermä: unutma, ani kendin dä diveç yaşamayacan (*Saadi*).
211. Eer pek acımasız davranırsan, seni bekleer başarısızlık (şansızlık), ama pek yumuşak çalışırsan, ellerini sincirdä bulursun (*Kitay*).
212. Ecelin geleceeni sade Allaa bilir (*Egipet*).
213. Ecelin acımasına taa az dayanan birisi şannık kuvedini taa uzun vakıt eldä tutêr (*Makiavelli*).
214. Ekin ekmää okadar zor diil, nekadar onu biçmää (*Göte*).
215. Ellerinı kirletmeer, kim kendi işini kendisi yapêr (*Kornaşano*).
216. En akıllı öndercilär (liderlär) kendilerine gelecek gençleri etiştirer (*L. McGinnis*).

217. En büük zenginnik-akıl (*Abi-Talib*).
218. En büük fazlı-fazlının duşmanı (*Volter*).
219. En önemni iş-insanı üüretmää düşünsün (*Breht*).
220. En akıllı, kim sinirlener, açan vakıdını kaybeder (*Dante*).
221. En güç (zor) iş-kendi kendini tanımaa, en kolay iş-başkasına akıl vermää (*Fales*).
222. En büük acı-yalnız kalmak (*Marsel*).
223. En korkulu yalan-biraz aslıyı bozan dooruluk (*Lihtenberg*).
224. En kötü duşman çıkêr insanın eski dostların içindän; onnar urêrlar adamın en yufka olan erlerinä, nerelerini islää bilerlär (*Grasian*).
225. Enseer onnar, kim savaşêr (*Sen-Jüst*).
226. Eski küüdä dä eni adet olur; eski günnerin kısmetindän bana kaldı sade hatıra: genä durêr şaraplan dolu filcan, ama yok yanımda eski dostlarım (*Omar Hayam*).
227. Eski sevgi unutulmaz (*Petroni*).
228. Eski taligaylan hiç bireri gidämeycän (*Gorkiy*).
229. Eşek kalêr eşek, önünä yıldız da dökülürsä; nerdä eşek läözüm çalışsın aklısınnan, o sade sallêr kulaklarinnan (*Derjavin*).
230. Evlenmemiş (dul) kadınnarı taa yakından biler, nekadar evlileri: başka türlü olsaydı, onnar da evleneceydi (*Menken*).
231. Evlilik ölä bir durum (hal), açan iki kişi yok nasıl yaşasın biri birinnän, hiç tä biri-birisiz (*Esenbah*).
232. Evelki zamanda yapılan kötülüü taa kolay ayıplamaa, nekadar onnarı düzeltmää (*Bokkaçço*).
233. Fena olan birisi kötü insana da läözüm yapasın iilik: köpään aazı sade kemiklän kapanmaz (*Saadi*).
234. Fikiri olanın kuvedi dä var (*Gügo*).
235. Fidancık taa kök atmadıysa, onu herbiri elinnän çıkarır (*Saadi*).
236. Fikiran dili işidiler, açan o geçer ürään içindän (*Ruso*).
237. Franțuz erkekleri aalemin yanında eşleri için lafetmeerlär: korkêrlar lafetmää yabancılarnın yanında, anguları onnarın kadınnarını taa islää biler, nekadar kendileri (*Monteskye*).

-G-

238. Gecä, sevgi hem şarap işini yapêr: gecä koolêêr utanmayı, şarap hem sevgi koolêêr sıkımnayı (*Ovidiy*).
239. Gecä verer parlaklık yıldızlara hem kadınnara (*Bayron*).
240. Gecä getirer raatlık yaşlılara, umut – gençlerä (*Şou*).
241. Geç kalmak-ölümä benzär (*Petr I*).
242. Geçmiş zamanı birisi geeri çevirämäz, läüzüm örümää, ileri dooru yoluna gitmää, faydasız geeri bakmamaa (*Rolan*).
243. Geçmiş taa kolay ayıplamaa, nekadar düzeltmää (*Liviu*).
244. Geçmişteki yaptın yannışlı düzeltmemäk – haliz bir büük yannışlık (*Kitay*).
245. Geldi, gördü, ensedi (*Svetoniy*).
246. Gelecek gün dä kismet saadi uracek, açan bütün dünneada aklının hem üzün sırası duracek birinci erdä (*Robert Berns*).
247. Geleceyi sevinçlän karşıla, geçmiş vakit için kahırlanma (*Rudaki*).
248. Gençlär düş güder, yaşlılar geçmiş hatırlêêr (*Aragon*).
249. Gençlik kismetli-onun gelecää var (*Gogol*).
250. Gerçek kimär kerä duudurêr kin (*Terentiy*).
251. Gerçek-insanın inanç hem umut kaynaa (*Barbüs*).
252. Gerçek okadar paalı ki, ona läüzüm eşlik etsin yalancılar-dan bir eskort (*Çerçill*).
253. Gerçek acı bir içki: dadı sevilmäz, ama buna karşılık iileş-tirer saalı (*Balzak*).
254. Gerçek kendi kendini koruyêr (*Tişeron*).
255. Gerçek-zamanın tek nazlı kızı (*Lafonten*).
256. Gerçek gerçektän kendisi çıkêr, sade yalanı insan yaradêr (*Brak*).
257. Gerçek işleri yapmaa deyni läüzüm şaka sölemää (*Aristotel*).
258. Gerçek sade ona dooru gider, kim onu, aaraya-aaraya, bulêr (*Minuşiy*).
259. Gerçek-kaçan bir sel: onun üzü diişilmeer (*Pant*).
260. Gerçää sev, hatayı baaşla (*Volter*).
261. Giriş sade yapabilecän işä (*Goraşiy*).

262. Gitmäk-gelmäk ömürün ambarı (*Plutarh*).
 263. Gökün hem topraan ıarııası-akıllık (*Sokrat*).
 264. Göklär herzaman koruyêr kabaatsızları (*Bomarşe*).
 265. Göklän toprak arasında asılı kalmaa.
 266. Görüş birlii yaradêr dostluk (*Demokrit*).
 267. Göz yaşlarıma bakarak, canım kimär kerä hasrettän bunâlêr, büük sevinçlän dä görüner sevgilimin üzü (*Fizuli*).
 268. Gözâl lafedän, göz alıcı üzü olan siirek aslıdan gerçää sevän insan çikêr (*Kitay*).
 269. Gözellik hererdä pek beklenän bir musaafir (*Göte*).
 270. Gözellik herzaman haklı-bölä onun adeti (*Babur*).
 271. Gözelliktä kadınnar siirek afeder biri birinin üstünnüünü (*Fontenel*).
 272. Gözlär gözellää bakêr,can bundan sıkıntı çeker (*Angeli*).
 273. Gurbet Vatan olmaz (*Göte*).
 274. Güçsüz (kuvetsiz) tä gerçek kendi kendini koruyabiler (*İşeron*).
 275. Gülmä aalemin derdini-kendin bulursun erini (*Krılov*).
 276. Güneş duudu zaman, hepsinä sabaa gelir (*Servantes*).
 277. Güneşin var bir kusuru: görmeer kendi kendini (*Sokrat*).
 278. Güzä dooru havalalar yaamurlu, insan da yaşlandıkça, aazı taa az kapanêr (*Krılov*).

-H-

279. Haliz gerçek büük bir arif adam – aaç gözlü olamaz (*Egipet*).
 280. Haliz sevgi-köör (*Balzak*).
 281. Haliz sevgi-acımsız (*Balzak*).
 282. Haliz sevgi bilmeer ölçüyü dä, sınırı da (*Propertiy*).
 283. Haliz dost her kerä dostuna baalı kalêr – mutlulukta da, belada da (*Şekspir*).
 284. Halk taa çok kuvedi sever (*Göte*).
 285. Halk çok, ama haliz insan-az (*Diogen*).
 286. Halkı yok nasıl satın almaa, ama onu kimär kerä becererlär aldatmaa (*Russo*).

287. Halkın sevgisindän kaarä herbir iş satın alınêr (*Merime*).
288. Halkın gelecää anaların ellerindä (*Balzak*).
289. Halkını ezän birisi, nasıl padişaa olabilir? Sürüdä olur mu çobanın işini yapsın canavar? (*Saadi*).
290. Haram onun altın tenesi, açan bana yok faydası (*Krïlov*).
291. Hastalık gelmedän, insan bilmeer saalın paasını (*Fuller*).
292. Haseet akıl için-göz acısı, haseetliktän akıl var nasıl köör olsun (*Cani*).
293. Haseet hiç bizzaman bilmeer, ne demäk yortu (*Bekon*).
294. Haseet ürek (can) için bir zehir (*Volter*).
295. Haseetçi zabunnêr, cılızlaşêr, açan görer başkasının mutluluunu (*Goraşiy*).
296. Haseetçilik kısmetlilerin duşmanı (*Epiktet*).
297. Haseetlik (çok görmäk) kinin en çalışkan payların birisi (*Balzak*).
298. Haseetlär ölecek, ama haseetlik hiç bizzaman ölmöz (*Molyer*).
299. Hasretin varlığını annamaa (*Göte*).
300. Hayırlı niyetä yol açan yalan taa ii, nekadar belayı gösterän gerçek (*Saadi*).
301. Haylazlar her zaman çıkêr orta tipli (ötää-beeri) insan (*Volter*).
302. Havessiz üürenän üürenici – bir kanatsız kuş (*Saadi*).
303. Hepsi deer: bu erdä dooruluk yok, ama dooruluk yok yukarda da (*Puşkin*).
304. Herbir işin zamanı var (*Seneka*).
305. Her türlü cengi kolay başlamaa, ama pek zor onu bitirmää (*Sallüsty*).
306. Herbir ömür yaradêr kendi ecelini (*Amel*).
307. Herbir büük iş verer bilgi, eer bu işi becerärsän (*Göte*).
308. Herbir güceniklik için olmaz çeviräsin dostuna arkani (*Samarkandi*).
309. Herbir diişiklik başka diişikliklerä yol açêr (*Makiavelli*).
310. Herbir insanda var neysä insannarın hepsindän (*Lihtenberg*).
311. Herbir insan kendi ecelini kendisi yaradêr (*Sallüsty*).

312. Herbir amaca yol açêr para: onun önündä başını aşaa indirer kötü adam da, islää adam da (*Sevrus*).
313. Herbir işi bilmää yok nicä (*Goraftiy*).
314. Herbir insanın var bütün hakı kendi düşüncesini taşımaa, eer onun düşüncesi uyarsa benimkiisinä (*Şou*).
315. Herbir insan başka istoryaya benzemeyän istorya (*Karrel*).
316. Herbiri, kim sade kendi için düşünêr, herbir iştä kendinä kär aarêêr, o kismetli olamaz (*Seneka*).
317. Herbiri ömüründä läüzüm yapsın kendi yannışlıklarını (*Kristi*).
318. Herbirimiz-kendi işlerimizin oolları (*Servantes*).
319. Herzaman haklı çıkkmaa istemäk – üüretimi kit olan insanın aklısını gösterer (*Kamü*).
320. Herzaman yok nasıl girgin olmaa, ama herzaman insan kalmaa var nasıl (*Göte*).
321. Herzaman diişilmezlik gösterän insan – ahmaktır (*Volter*).
322. Herzaman, herbir iştä ildä gider yalan, arkasından o çeker boş söz söylemää seväni, düşük kaliteli ahmakları; bitkidä pek geç etişer gerçek, angısı sürüklener sakat vakıdın ardından (*Grasian*).
323. Hiç yaratıcı duygu, hiç çalışma, hiç boş vakıdın sevinci-hiç bişey tek bir dostun erinä geçemöz (*Puşkin*).
324. Hiç birzaman brakma saa elin bilsin, ne yapêr sol elin (*Franklin Ruzvelt*).
325. Hiç bir zaman atlatlama, hiç tä kızma; üüret kendini elindä tutmaa, ozaman başkalarını da tutabilirsin el altında (*Grasia*).
326. Hiç birzaman geç olmaz susmaa,eer bilirsän, ani yalan söyleersin (*Düma*).
327. Hiç bir kadın başka bir kadının güzelliini kabul etmöz (*Lessing*).
328. Hiç bir iş korkudan taa korkunç diil (*Henry Thoreau*).
329. Hiç kimsey bilmöz herbir işi (*Horace*).
330. Hiç sölediin bir söz okadar fayda getirmedi, nekadar siirek söylenän sözlär (*Plutarh*).

-İ-

331. İi insannarın hepsi kendinä çok iş istämeer (*Göte*).
332. İi yapan insan kötülükän karışamaz.
333. İi başlangıç-ışın yarısı (*Horase*).
334. İi (gözäl) bir oyuna diil läüzüm son söz (*Şekspir*).
335. İi ürekli insanı-iilik beklee, kötü ürekliyi kötülük beklee (*Fizuli*).
336. İinäylän kuyu kazılmaz.
337. İilik – yaşamamızın en üüsek, sonsuz amacı (nişanı) (*L. Tolstoy*).
338. İilik yap, boşuna ömürünü harcama: tezdä haber gelir: „O artık insannardan heptän ayırıldı” (*Saadi*).
339. İilik pek tez ihtärlêêr (*Aristotel*).
340. İilik yapmaa, hepsinä kötülük isteyräk (*Göte*).
341. İilik sevän yapmaa-demäk ki üüsek duygulu insan, ama başkasını iilä üüretmä-taa da üüsek duygulu olêr (*Mark Tven*).
342. İilii kötülüktän ayırmaa-en büük akıllık (*Sokrat*).
343. İilii sevmäa deyni, läüzüm candan sevmemäa kötülüü (*Volf*).
344. İilii sevmäk için läüzüm bütün canınnan kötüläa kin beslemäa (*Volf*).
345. İhtärlar, ateş olarak, gençlär gibi parlamaz; ihtärlık-iläçlanmaz bir hastalık (*Seneka*).
346. İkiüzlülük kısmetä aykırı gider (*Morua*).
347. İki-üç kişi bir yatakta yatabilir, ama iki padişaaayä bir padişaalık dar geler (*Saadi*).
348. İlin,temiz üräan ömürü uzundur (*Şekspir*).
349. İlkin çekişmä meydanından kaçan sevgi cenktä o kazanêr (*Fuller*).
350. İnanêrim:gelecek vakıt da kötü alçaklım, üfkeliin gücünü enseyecek iiliin ruhu (*Pasternak*).
351. İnanılmaz dostlar benzeerlär kırlangaçlara, angılarını var nasıl göräsın sade yazın; onnar benzeerlär güneş saadına, angısının var faydası sade güneşli havada (*Gippel*).

352. İnanılmaz canda bulunan sevgi hiç bişey tutmaz (*Omar Hayam*).
353. İnanmalarını duvara asamazsın (*Balzak*).
354. İnatçı olan ahmakların hepsi – ahmak (*Grasian*).
355. İnsan yapêr taman-taman okadar, nekadar tutêr onun sözün paası; insan kalkabilir en üüsek tepelerä, ama orada çok zaman kalamaz (*B. Şou*).
356. İnsan inanmêêr yalancıya ozaman da, açan o dooru söleer (*ŦiŦeron*).
357. İnsan yaşadıkça, hiç bir zaman diil läázım kaybetsin umudunu (*Seneka*).
358. İnsan bişey ölä tıtsiliklän karşılamêêr, nasıl açan ona akıl verersin (*Addison*).
359. İnsan sever o fikirleri, angıları insanı gücendirmeer (*LeŦ*).
360. İnsan kendi ecelin saabisi (*Şekspir*).
361. İnsan yaradılmış düşünmäk için (*Paskal*).
362. İnsan yaradılmış iilik yapmak için (*Dal*).
363. İnsannarda da var tabeet: onnar da kurbaa gibi haseet (*Krılov*).
364. İnsana taa çok kısmet getirän birisi-en kısmetli insan (*Didro*).
365. İnsanın kuvedi-diil onun zenginnii, ama onun iitlii (*Saadi*).
366. İnsanın büüklüü diil onun yaşında,ama başında (*Saadi*).
367. İnsanın eceli-insanın kendisi (*Breht*).
368. İnsanda dil-bir, kulak-iki: biri lafları korumak için, öbürü-başkasını taa çok seslemäk için (*Defo*).
369. İnsanı sevän-insanın ömürü uzun.
370. İnsanı annayabilirsın çekıştä hem yolda gidärkän (*Gerbert*).
371. İnsanı var nasıl yoketmää, ama onu yok nasıl ensemää (*Heminguey*).
372. İnsanın can kuvedini düşürän korku – hastalıktır (*Defo*).
373. İnsanın nekadar üstünnüü (beenilän tarafı) varsa, okadar da kusuru var (*İndiya*).
374. İnsanın üstünnüü aalemä okadar pek görünmeer, nekadar onun kusurları (*İndiya*).
375. İnsanın dili koruyêr onun başını (*Grasian*).

376. İnsannın varlıunda var korkunç yıllar da (*Tütçev*).
377. İnsandan herzaman bekleriz ilik, ama sendän isteerim yapmayasın baari kötülük (*Saadi*).
378. İslää insannarın yaşaması-sonsuz gençlik (*Node*).
379. İslää yaşanan ömür-uzun bir ömür (*Leonardo do Vinçi*).
380. İslää başlangıç-demäk ki işin yarısını yapmak (*Platon*).
381. İslää üüredici üüreder gerçää bulmaa (*Disterverg*).
382. İskustvo (incezanaat) herzaman ölümüz (*Petronii*).
383. İskustvo halkın rubası (*Balzak*).
384. İskustvoya çok iş lääzım, ama hepsindän taa çok ona sevgi lääzım (*L. Tolstoy*).
385. İstämeersin askerä para vermää? – ozaman kılıcın sapını asker elindä tutmaz (*Saadi*).
386. İstärsän kulakların, gözlerin, dilin bütün kalsın, lääzım yapılasın dilsiz, saar, köör (*Omar Hayam*).
387. İstärsän üüseklenmää, kendinä duşman kazan (*Taleyran*).
388. İstärsän kadın seni ileri dooru da sevsin, savaş uyandıрмаa onda bir fikir, ani sän onun güzelliindän bayılêrsın (*Ovidiy*).
389. İstärsän derindän bunu annamaa, lääzım bu masalı baştan okumaa (*Krılov*).
390. İstoriya tekrarlanêr-bu onun kusurlarından biri (*Darrou*).
391. İstoriya-ömürün üüredicisi (*ŤiŤeron*).
392. İstoriyanın birinci kanunu (zakonu): ne olabilirsä dä, herbir yalandan korkmaa, sora hiç bir dooruluktan korkmamaa (*ŤiŤeron*).
393. İstediin erä etişmäk için lääzım ileri örümää (*Balzak*).
394. İş-kismetin bobası (*Franklin*).
395. İşin en lääzımını parçası-başlamak (*Plato*).
396. İşin adımı koyêr işin sonu (*Göte*).

-K-

397. Kabaatlı mı insan, kabaatsız mı, ama onu kapana sokmaa deyni hiç birisinin atlatlamaa hakı yok (*Molyer*).
398. Kadın güler, açan gülêbiler, o aalêêr, açan isteer (*Bayif*).

- 399 Kadın kindä her zaman taa çok diişmâz durumda bulunêr, nekadar sevgidâ (*Goldoniy*).
400. Kadın ya sever, ya da kin besleer: üçüncü yolu o bilmeer (*Publiliy Sir*).
401. Kadını kullanabilän, o devleti dâ kullanabilir (Balzak).
402. Kadını nekadar taa az severiz, okadar taa kolay onun hoşuna gideriz, taa açıkça onu battırêrız, düşüreräk can avcının aalarına (*Puşkin*).
403. Kadını zengin neder onun susması (*Gomer*).
404. Kadının sevgis kısa zaman-kederli: sevgi geçecek, can sıkıntısı gelecek, dilber genâ sevecek (*Puşkin*).
405. Kadının haliz gözellii-onun saalunda (*Fonda*).
406. Kadının varlı gözelliindä diil, onun aklısında hem sesizliindä (*Menandr*).
407. Kadınнар bilmeerlär, ne o beklemäk: bunu unutmayın! (*Kristi*).
408. Kadınнар siirek yanılêr, açan düşüner biri-biri için (*Kristi*).
409. Kadınнар beenmeerlär ürkek adamnarı; kedilär beenmeerlär yavaş kaçan sıçannarı (*Menken*).
410. Kadınнар pek çok severlär, açan onnar için para harcêêrlar (*Molyer*).
411. Kadınнар ayırılêr iki bölümä: birilerine läüzım devlet kuvedi dünneeda gegemon olmak için, öbürlerine devlet kuvedi läüzım yatakta, açan kadınнар sevişer (*Onassis*).
412. Kadından taa yıkıcı, işi yaramaz duruma getirän kimsey yok (*Gomer*).
413. Kadınнарı üünmäk edän yalannarı onnar içêr bir yudumda, acı gerçeyi sä içinä çeker damna-damna (*Didro*).
414. Kadınнарın sözlêri düşän yapraklardan taa ilin, angılarını su, lüzgâr kolay alıp, götürer, nereyâ isteer (*Ovidiy*).
415. Kadınнарın çoyunda fikir izmet eder taa kolay onnarın düşünmeksizliini temizlemäk için, diil kuvetlemäk için onnarın uygun fikirliini (*Larofuko*).
416. Kahırdan korkmak-kısmeti görmemäk (*Göte*).

417. Kahırlanma, ani seni bilmeerlär, savaş annamaa, nedän saygı görän insan seni bilmeer (*Kitay*).
418. Kanunnar (zakonnar) devletin akılı (*Baalzak*).
419. Karı-koca yaşamasında üzä çıkan ufak annaşmazlıkları düzeltebilir sade ateşli sevgi (*Drayzer*).
420. Kayıpların en aar kayıbı-zamanı kaybetmää (*Buffon*).
421. Kavgaylan ara-sıra kesilän dirlik – kötü söz biri-birinä söylemäk (*Stivenson*).
422. Kederimi gösterer gülün yaprakları, onnarı görän bülbül öter, bitmüz hasret çekeräk (*Fizuli*).
423. Kendi üstünä alan yapamayacak işi – onun başına bela gelir (*Nasır Hosrov*).
424. Kendi ellerinnän herkez ömürünä läüzüm yol açsın (*Agata Kristi*).
425. Kendi dostlarında görmeyän dünneeyi, o insan kazanamaz hak dünnää işitsin onu (*Göte*).
426. Kendi askerini doyurmaa istemeyän halk, zorunda kalacak doyursun yabancının askerini (*Napoleon*).
427. Kendi-kendindän üstün çıkan – filosofyanın tepesi (*Diogen*).
428. Kendi-kendini bilmäk-en üüsek akıllık (*Galiley*).
429. Kendi-kendinä saabi olmaa-bu haliz büyüklük (*Lafonten*).
430. Kendin can veräbilirsin, ama arkadaşının yardımına geläsin (*Suvorov*).
431. Kendin dä sän yaşa, ama brak yaşasın başkası da (*Derjavin*).
432. Kendinä pazarlık yaptın zaman, kâr aarama: açan pazarlık ederiz gözelliklän, kazanç zarara çiker (*Fizuli*).
433. Kendini sert tut, başkasına yımışak ol: bölä korursun kendini insanın kinindän.
434. Kedi bir kurtuluş bulamarsa, hızlanêr fena, korkunç köpää dä (*Saadi*).
435. Kendisi esaplı olan insan taa az yannışlık yapêr (*Kitay*).
436. Kendini akıllı göstermää savaşan – ahmaklıktan taa korkulu bişey yok (*Göte*).
437. Kıskanç insan açêr yol annayıssızlaa (*Demokrit*).

438. Kıskançlık tatlı ürek için-zehir (*Volter*).
439. Kıskançlık, haseet bilmeerlär, ne demäk yortu (*Bekon*).
440. Kısmet havada uçmeer, çalışarak, onu kazanırsın (*Rudaki*).
441. Kısmet zamanın elindä-en keskin siläh (*Valeriy*).
442. Kısmet eşlik (arkadaşlık) eder girgin olannara (*Sofokl*).
443. Kısmet herbir kapuya en az bir kerä urêr (*Gezlit*).
444. Kısmeti taa kolay bulmaa, nekadar onu elindä tutmaa (*Publily Sir*).
445. Kısmetin gözleri-kapalı (*Valeriy*).
446. Kısmetin anası-akıllık (*Sofokl*).
447. Kısmetli olmaa istärsän, etär olasıñ iilik yapan bir insan (*Greşiya*).
448. Kısmetli olan diil läüzüm savaşıñ taa kısmetli olsun (*Fontene*).
449. Kısmetli zamannarda pek çok sevinmä, ama belada kendi kuvedinä inan (*Kleobul*).
450. Kısmetli aylelerin hepsi biri-birinä benzer, herbir kısmetsiz aylenin kendiyçä bir kısmetsizlii var (*L. Tolstoy*).
451. Kısmetsizlik-herbirimizin büük üredicisi (*Bini*).
452. Kısmetsizliktä borcuna emin kalmak-en büük bir iş (*Demokrit*).
453. Kısmetsizlii düşünmemäk-kısmetsizliin en faydalı ilacı (*İndiya*).
454. Kim hiç bişey bilmeer,zorunda kalêr hepsinä inansıñ (*Eşenbah*).
455. Kim kısmetini korumêer, kısmetsizlik yolunun sonuna geler (*Avişena*).
456. Kim, sinirli olarak, senin üzündä başkasını kötüleer, başkasının yanında o seni dâ kötüleer (*Saadi*).
457. Kim kendi-kendini enseyabildi, ondan taa kuvetli yok (*Biçer*).
458. Kim burnusunu sokêr hererä, çok kerä dayak iyer (*Brant*).
459. Kim hererdä-o hiç birerdä (*Seneka*).
460. Kim acı çekti, acıyı unutmaz (*Tişeron*).

461. Kim yaradêr başkasına kanun, ko onnar ilkin uysun bu zakona (*Goser*).
462. Kim saklêêr canında bir türlü söz, ama söleer başka türlü, ona besleerim kin (*Gomer*).
463. Kim saklêêr kendi hatalarını, o isteer taa çok onnarı yapmaa (*Buast*).
464. Kim pek çok düşüner yapmaa iilik, onun yok vakıdı olsun iilik sevân bir insan (*R. Togor*).
465. Kim düşüner, ani eni iiliklâr (hayrlı işlâr) var nasıl zorlasınar büük adamnarı, o pek yanilêr (*Makiavelli*).
466. Kim var nasıl yalan sölâmesin, o serbest bir insan (*Kamü*).
467. Kim tutmêêr aklında kendi geçmiş yaşamasını, o genâ onu geçirer başından (*Santayana*).
468. Kim sevâbiler karısını, nasıl başkasının eşini, kısmetli; kim izin verer başkasının karısına onu sevsin, nasıl kadın sever kocasını, o kısmetsiz (*Klüçevskiy*).
469. Kim sana annadêr aalemin kusurlarını, bil, ani bu erif annadêr başkasına senin dâ kusurlarını (*Didro*).
470. Kim kara günnerdâ koruyacak canını, o kısmetli (*Koster*).
471. Kim yok ne kaybetsin, onunnan hiç birzaman çekişmä (*Grasian*).
472. Kim kendinâ raatlık aarêêr, açan uşaklarını yokluk ezer, o utanmaz bir erif kısmetin üzünü hiç birzaman görmâz (*Saadi*).
473. Kim üünmää sever-onu üünmâk bozêr (*Ruso*).
474. Kim sevgi için gençlik günnerini harcamadı, bilsin, ani onnar faydasız geçti (*As-Samarandi*).
475. Kim dostunun başı belaya girdii zaman dostunu brakêr, kendisi dâ belanın kedereni duyêr (*Rustaveli*).
476. Kim pek metin iştä-hınçkırık lafta (*Krîlov*).
477. Kim Arhimedin noktasını kendi kendindâ bulêr, çok kısmetli (*Tütçev*).
478. Kim halkı ileri dooru akıllı götürmeer, herzaman uzurpator olêr (*Bini*).

479. Kim sever, ama sevgi bilmeer, o kısmetsiz; taa kısmetsiz, kim sevmeer, ama sıkıntı çeker, hepsindän taa kısmetsiz, kim kısmetä girmeer, kimin artık bundan birtaa yok kuvedı sevmää (*Mitkeviç*).
480. Kim herbirin dostu, onu kendi dostum saymam (*Molyer*).
481. Kim umut eder kurtulmaa yalancılıktan da çıkmaa aydınnaa, o dooru yoldan gider (*Göte*).
482. Kim dayma pek üüner, işi dolaştırêr (*Krılov*).
483. Kim esaba almêêr kendi kuvedini da ne paasına olursa olsun savaşêr başka halkları elinä geçirmää, onnar ayıplı hata yapêr (*Makiavelli*).
484. Kimä düşer islää güvä, edener bir ool, kimä kötü güvä-o kaybeder kızını (*Demokrit*).
485. Kimär kerä karının dili kocası için taa kötü, nekadar en korkulu duşman (*Brant*).
486. Kimär kerä insan denämeer, nasıl kendini meteder (*Krılov*).
487. Kimin var kuvedı namuzunu kaybetmemää-o haliz adam (*Hayam*).
488. Kimin var çok dostu, onun yok haliz dostu (*Aristotel*).
489. Kimisi kısmettän taa çok ahmak olêr, nekadar kısmetsizliktän (*Lüter*).
490. Kimisinin dilindän çıkan dooruluk döner yalana (*Mann*).
491. Kiriş kalêr kiriş, medalya da ona astın zaman (*Berns*).
492. Ko kiyatlar olsun uşakların akılı (*Sfift*).
493. Ko insan ne istärsä sölesin, sän git kendi yolundan (*Dante*).
494. Ko arap soylu at zabun olsun, ama o taa islää, nekadar besli eşek (*Saadi*).
495. Korunun zihirlän karışan şekerdän, sakının ölü yılanın üstünä konan sinektän (*Avițena*).
496. Koruyun uşaklarınızın göz yaşlarını da onnar yaş dökäbilsin mezarınızda (*Pifagor*).
497. Ko sade sevgi koparsın sevgi çiçeni, ne dä olsa (*Şiller*).
498. Kollarımı, sallaya-sallaya, örüdüm sevgi yollarından, ömürümü harcamaa başladım (*Fizuli*).

499. Koruyun zamanı: vakit-koraflı dokuma, nedän yapıldı yaşamak (*Riçardson*).
500. Kötü fikir var herbirindä, ama akıllı onu açıklamêêr (*Buş*).
501. Kötü insan taa çok biri-birinä yardım eder, nekadar ü ürekülär (*Buast*).
502. *Kötü kanunnar (zakonnar) - en kötü soy zulumnuk bir davranış (Börk).*
503. Kötüdän taa ii olmak-ii diil (*Seneka*).
504. Kötülük yavaş-yavaş uçamaz (*Petr I*).
505. Kötülük ekän beklesin kannı ekin biçmesini (*Rasin*).
506. Kötülük gerçekleşsin için kötüyü cezalamayan yardımcı olêr (*Leonardo da Vinçi*).
507. Kötülää son vermäk için var bir kolaylık: kötü insannara iilik yapmaa (*L. Tolstoy*).
508. Kötülüü Allaa unutmêêr: üz kerä taa çok ona karşılık verer (*Rudaki*).
509. Kötülüü beklemäk-on bin kerä taa kötü kötülüktän (*Defo*).
510. Kötülüklän taa ii üzdän-üzä buluşmaa, nekadar onu her zaman düşünmää (*Menadr*).
511. Köpeklerin hepsi fena, arsız-onnardan korkêr sade hırsız (*Krîlov*).
512. Kullanılmayan demir pastlanêr, duran su kokêr eki dä suuktan donêr, kullanılmayan insanın akılı sa cızızlanêr (*Leonardo do Vinçi*).
513. Kusurlarımızdan kaarä bizi biri-birimizä hiç bişey baalamêêr (*Balzak*).
514. Kuvet hiç birzaman ilacın erini alamaz (*Brayt*).
515. Kuvet kuvedi enseer, gözellik hepsini enser (*Lope de Vega*).
516. Kuvedi elinä geçirän dost-kaybelän dost (*Adams*).
517. Kuvedini hayırlı işlerä harcayan insan taa kuvetli olêr (*Makiavelli*).
518. Kuvetli olmak pek islää, akıllı olmak iki kat taa islää (*Krîlov*).
519. Küçük yabanı büük yabanı olacak, eer çok vakit yaşarsa insannan barabar: Bunu bil! (*Saadi*).

-L-

520. Lafedin, nasıl hepsi lafeder, ama düşünün kendi fikiri-nizâ görâ (*Paskal*).
521. Lääzım savaşmaa da insanın saalam güüdesindä saalam ruh olsun (*Üvenal*).
522. Lääzım taa pek korkmaa kadının sevgisindän, nekadar erkään kinindän: kadının sevgisi bir zihirdir: nekadar o taa tatlı, okadar da taa korkulu (*Sokrat*).
523. Lääzım olursa, kötülük canavar gibi topraa sarsıdar (*Derjavin*).
524. Lääzım sakınasınız padişaaaların kef diişiklerindän, zerä kimär kerä onnar küserlär, açan onnara baaşiş getirerlär, kimär kerä sä onnar insana medalya verer, açan insan onnarı süüyer (*Saadi*).
525. Lüzgärlän alış-veriş yapmak-büük iskustvo (incezanaat) (*Grasian*).

-M-, -N-

526. Maymun oynak,
Eşek korkak,
Keçi şeytan,
Ayı ayvan –
Yapmışlar sovet,
Çalsınnar kvartet,
Ama bülbül demiş:
Siz nesoy da otursanız –
Muzikant sizdän olmaz
(*Krılov*).
527. Muzıka lääzım ateş çaksın insanın canında, nicä yangın ateşlensin (*Bethoven*).
528. Natura hiç birzaman yanılmêér: eer o yaradırsa bir ahmak-bu demäk ki, natura bunu isteer (*Şou*).
529. Naturanın var canı, kendi dili, naturada var serbestlik, sevgi (*Tütçev*).

530. Nasıl insan ekmeksiz yaşayamaz, ölä dä o Vatansız yaşayamaz (*Gügo*).
531. Ne demäk kismetli, biler sade kendi başından bela geçirän (*Saadi*).
532. Ne demäk sevgi bilmeyän, o saylêr, ani yaşamadı (*Molyer*).
533. Ne fayda o dilber gözlerä, açan onnar etişmeer dışlerä (*Krîlov*).
534. Ne fayda onu asalım, taa islää suya atalım, ko zeetlensin, göldä buulsun, balıklar da onu görsün! – kayılız, ko ölä olsun-ştüka göldä buulsun! – karar almış sud (*Krîlov*).
535. Nekadar taa akıllı insan, okadar taa çok haliz insan kendinä bulêr (*Paskal*).
536. Nekadar da kötü olur olsun ortalık, inanılmaz, ani insan insansız yaşayabilir (*Göte*).
537. Nekadar insan varsa, okadar da düşüncä (fikir) var (*Terentiy*).
538. Nekadar taa uzaa kacêr ay güneştän, okadar taa parlak görüner ay (*Fizuli*).
539. Nekadar taa kismetli vakıt,okadar taa kısa onun ömürü; nekadar da zor olsa yaşamak-kimsey istämeer ölmää (*Krîlov*).
540. Nekadar insan taa kismetli, okadar da taa az o koruyêr kismetini (*Moravia*).
541. Nekadar da çok yaşarsan yaşa, ama ölümdän kaarä hiç birinin yok başka sonu (*Rudaki*).
542. Nekadar da çok altın sana verselär, inanma duşmanına (*İndiya*).
543. Nekadar da yaşamasan, herzaman üüren (*Seneka*).
544. Nekadar yıldız var göktä, okadar yalan saklêêr kadının canı (*Gippokrat*).
545. Nekadar taa sıkı insanın eli, okadar taa çok o gösterer sertliini (*Petrarka*).
546. Nerdä akıl etişmeer, orda etişmeer bişey (*Galifaks*).
547. Nerdä, nasıl, ne olmuş, ama ilk avı tilki tutmuş (*Krîlov*).

548. Nerdä kuvet olêr gegemon, orada kuvedin yok kuvedi
(*Menandr*).
549. Nerdä gegemon olêr kuvet, orda akıl susêr (*Fahado*).
550. Nerdä taazä içmâk suyu var, orda bulunêr insan da, kuş
ta, karımca da (*Saadi*).
551. Nerdä akıl çalıŝêr, orda can dinnener (*Buffler*).
552. Nerdä dâ bân olsam, hererdä sevginin esiri olêrım (*Fizuli*).
553. Neyimi istârsân al, yalnızlımı bendâ brak (*Aziz Nesin*).

-O-, -Ö-

554. O günnâr geçip gitti, açan büük sevinç bilârdi, ne demâk
küçük keder (*Rudaki*).
555. O halk kismetli, angısının istoriya kiyadı yazılmış.
556. O kismetli bir insan, kim kendi ömürün başlantsını
baalayabiler ömürün sonunna (*Göte*).
557. Olabilecek acıları sevincâ çevirmäk – bu demâk, yaşamaa
bilmäk (*Grasian*).
558. Olur olsun: ürük at geeri kalêr, ama eşek seçildii erâ
birinci geler (*Saadi*).
559. Oturarkan bir fikiri var, kalkırkan başka (*Sallüsti*).
560. Ölä yaşayın da sizâ ayıp olmasın kasabada satmaa evdeki
papaganızı (popugay) – Rocers.
561. Ölä bir zamana geldim, açan yaşım ölmää erken, sevgiyâ
sä-geç (*Aziz Nesin*).
562. Ölçü bilmeyân sertlik hem korku elleşerlär (*Balzak*).
563. Ölçüsüz yırtıcı kin bizi koyêr kin besleyân insandan taa
aşaa (*Laröfuko*).
564. Ölüm hepsinin kapusuna birtürlü urêr (*Goraşiy*).
565. Ölüm insanın insanca yapılan işlerin son (bitki) sınırı
(*Goraşiy*).
566. Ölümdän korkan-artık yaşamaz (*Zeyme*).
567. Ölümdän kaçanı da ölüm etişer (*Goraşiy*).
568. Ölümün korkusu taa kötü, nekadar ölüm (*Bruno*).
569. Ömür balın hem ödün birleştirmesi (*Apuley*).

570. Ömür kısa, ama iskustvo (incezanaat) isteer çok vakıt (*Gippokrat*).
571. Ömür kısa, ama açan başın derdä girer, o pek uzun görüner (*Publiliy Sir*).
572. Ömür geçip, tez gider, – bu onun en kötü işi (*Krotkiy*).
573. Ömür boyunca en büyük kısmet-inanç, ani seni severlär (*Gügö*).
574. Ömür kısa, ama sonsuz şannı olabilir (*Titëron*).
575. Ömürä ilerlemäk lâazım (*Aristotel*).
576. Ömürüm geçer er altında, bendän başka birisi bilmöz, ne var orada, – demiş köstebek kartala (*Krilov*).
577. Ömürün payına hiç bişey kolay düşmeer (*Gorañiy*).
578. Ömüründä üürenäbilirsın o işi, neyi seversın (*Göte*).

-P-, -R-

579. Padişah kendinä halk seçämöz, ama o kendinä tanınmış insan ayırabilir; kimi istärsä, o cezalandırır, af edir; kimi istärsä, onun hakı var kendinä yaklaştırmaa (*Makiavelli*).
580. Padişahın aklısına nota koyêrlar, ama ilkin bakêrlar, kimi o yanına yaklaştırêr, ne iş onnar yapabilir (*Makiavelli*).
581. Para-cengin ana damarı (*Petr I*).
582. Paraylan umut satın alınmaz (*Terenñiy*).
583. Paraylan satın alınan dostluk-dostluk alış-veriş gibi olêr (*Makiaveli*).
584. Pas tutan demiri boşuna uumak fayda olmaz (*Saadi*).
585. Pek kolay kendi kendini aldatmaa (*Demosfen*).
586. Pek çok alatlayan her iştä yannışlık yapır (*Gerodot*).
587. Platon benim dostum, ama gerçek taa paalı (*Aristotel*).
588. Politika-kuvetlerdä deng olsun becermäâ (*Morua*).
589. Politikanın canı yok, onun sade başı var (*Napoleon*).
590. Resimci için en önemni-devirin ruhlu özünü göstermäâ (*Şadr*).
591. Resimcinin işi-insana sevinç getirmäk (*Paustovskiy*).
592. Ruh resimcinin elini alıp, götürmeyän erdä iskustvo (incezanaat) yok (*Leonardo do Vinçi*).

593. Ruhu alçak olan insandan gelän baaşıştan ilik beklemä (*Evipid*).
594. Rusya akıllan tanınmaz, herbir arşınnan ölçülmöz: Rusya kendi kendinä saabi bir devlet-Rusyayä var nasıl sade inanmaa (*Tütçev*).

-S-

595. Saalam insan yaşamayı sever (*Geyne*).
596. Saalık altından taa paalı (*Şekspir*).
597. Saalı erindä olan insan-genç (*Bon*).
598. Saalıksız kismet ta olmaz (*Belinskiy*).
599. Sabur hem vakit insana getirer taa çok, nekadar kuvet hem kızgınnık (*Lafonten*).
600. Sabur-bilginin arkadaşı (*St. Augustin*).
601. Sabur insanın çok islää kalitesi, ama pek çok beklemek için ömür kısa (*Faradj*).
602. Saburlu olarak, insan var nasıl etişsin taa büük işä, nekadar kuvetlän (*Börk*).
603. Sade denemäk bizi üüreder ömürün kismetini duymaa (*Göte*).
604. Sade vakit geçtikçä, halkın dadı, hoş duygusu diişer (*Volter*).
605. Sade yazıya geçmiş fikirlerin paası var: geeri kalan düşüncelär (fikirlär), boşuna çırpınarak, lüzgerä karışıp, bir saatta uçup, gider (*Zolä*).
606. Sade kötü insan taa çok korkêr kötülüktän (*Skot*).
607. Sade ilik yapan duşmana öderiz iiliklän, kötü için kin-niimizi açêrız duşmana da, dosta da (*Klüçevskiy*).
608. Sade büük olaylar yaradêr büük adamnarı (*Russo*).
609. Sade kendini düşünmäk – dostluk için zahir (*Balzak*).
610. Sade başından geçirän biler, ne demäk sevda (*Kobalero*).
611. Sade kısa geçişinnän üfkä deliliktän ayrılêr (*Katon*).
612. Sade bir kerä zorundaysın yapmaa ölüm yolunu (*Goraşiy*).
613. Sade gurbettä annêersın, ne o Vatan (*Freytag*).
614. Sade ahmaklar hem ölümlär hiç birzaman diiştirmeer düşüncelerini (fikirlerini) (*Louell*).

615. Sade büük zarar yapabilecek bir korku var nasıl olsun adam için denemä (*Şiller*).
616. Sade gerçek gözäl, sade gerçek sevgiye yaraşêr (*Buolo*).
617. Sade iki iş kısmetä yardımcı olêr: inanç hem sevgi (*Node*).
618. Sade kuvetli devlet vatandaşlarına serbestlik garanti edä-biler (*Russo*).
619. Sade çiçek büütmää kuvedi olan fidandan meyva bekle-diim zaman, bir yannışlık yaptım (*Mirabo*).
620. Sakın, sölämä ilk yalanını, ozaman korkun olmaz, ani seni üzä çıkaracaklar, başka yalan sölärkän (*Prentis*).
621. Sakın, üfkeni çıkarma, zerä kürkümü tersinä çeviririm (*Kränga*).
622. Sarılmış tilkinin derisinnän ucuz metinnerdän sakın ol (*Goraşiy*).
623. Satılık mal gibi kullanma güüdeni (*Puşkin*).
624. Saygın olannarın kanunu (zakonu) – ilik yapmak, çekiş-memäk (*Kitay*).
625. Sän gülmä aalemin derdini, kendin bulursun onun erini (*Krilov*).
626. Sän ona girärsin kız olarak, ama ondan, kız olarak, çık-mazsın (*Göte*).
627. Sän güzün-bir akıl başçası için, ilkyaz-sevgi çiçeklii için (*Rudaki*).
628. Senin muzıkandan insan titireer: hepsi bekleer, nezaman onu bitirip, cendem olacaksın (*Saadi*).
629. Senin siman (üzün) beni korkudêr (*Göte*).
630. Senin güzelliinä görä sesin dä olsa hep ölä?! (*Krilov*).
631. Serbestlik-insan için en paalı (*Göte*).
632. Serbestlik istemäk kendinä-bu demäk ki, onu istemäk başkasına da (*Bovuar*).
633. Serbestlii kazanamarsın, eer kendin onu başkasına ver-märsän (*Uayt*).
634. Serbestlii sevmeyän insan yok, ama biri isteer serbestlik olsun hepsinä, öbürü sä – sade kendinä (*Börne*).

635. Serbestliin paası-sonsuz (*Dcefferson*).
636. Sert gerçek her zaman sölenir sertliklän (*Toro*).
637. Sev sän-seni dä sevsinnär (*Mark*).
638. Sevda için ölmäk-ayıp diil (*Nazım Hikmet*).
639. Sevdalılar, delilär, yazıcılar (yazarlar) – hepsi bir mayadan üzä çıkêr (*Şekspir*).
640. Severim boranı mayın başında, açan ilkyaz gök gürültüsü gümbürdeer maavi göktä, daalarak o çalêr türküsünü (*Tütçev*).
641. Sevgi hepsini denk yapêr (*Peres*).
642. Sevgi sevgidän üstün olur (*Angeli*).
643. Sevgi hem korku yan-yana durmaz (*Publiliy Sir*).
644. Sevgi yarasını ilaçlayabilir sade o, kim yarayı açtı (*Publiliy Sir*).
645. Sevgi yolundan sana gidärkän, salgın tutkusundan korkmam (*Fizuli*).
646. Sevgi gelir dä,gider dä sesiz (*Rollan*).
647. Sevgi herbir ecelä direner (*Servantes*).
648. Sevgi yıldıza benzeer,onunnan denizci okeanda kendinä er seçer (*Şekspir*).
649. Sevgi ölüm korkusundan taa kuvetli (*Şekspir*).
650. Sevgi-büük üüredici (*Molyer*).
651. Sevgi cengä benzeer: onu kolay başlamaa, ama pek zor durgutmaa (*Menken*).
652. Sevgi başladı zaman, sevişennär lafeder gelecek işi, sevişmenin sonunda onnar lafeder geçmiş işi (*Morua*).
653. Sevgi hem gelir, hem gider sessiz (*Rollan*).
654. Sevgi olmayan erdä, kusursuz iş olmaz (*Mani*).
655. Sevgi oldu erdä, göz yaşı da var (*Saykaku*).
656. Sevgi, sevgi! Açan sän girersin insanın canına, var nasıl söylemää: afet, uygun fikirlik (*Lafonten*).
657. Sevgi işlerini akıl elindä tutamaz (*Molyer*).
658. Sevgi açêr canı sevgiyä (*Bethoven*).
659. Sevgi için bir saat-bütün ömür (*Balzak*).

660. Sevgi nazlı bir çiçek; eer onu yıslarsan göz yaşınnan, bu çiçek uzun vakit yaşamaz (*Kuper*).
661. Sevgi için dün yok, sevgi yaarınkı günü da bilmeer, sevgi doymaz birisi gibi uzanêr bu günä, ama bu gün ona lääzım olsun bütün, sınırsız, gölgesiz (*Geyne*).
662. Sevgi en ateşli bir duygu - herzaman birdän kaplêêr insanın başını, üüreeni, güüdesini (*Volter*).
663. Sevgi-kadınların cannarında çalan kuş (*Karr*).
664. Sevgi herbir yaşa yakışêr, uslu seslener (*Puşkin*).
665. Sevgi kanunnarı(zakonnarı) bilmeer (*Boeıty*).
666. Sevgi kendisindän kaarä hiç bir doktora inanmaz (*Properti*).
667. Sevgi hastalundan kurtuluş yok! (*Puşkin*).
668. Sevgi açılmeer orada, nerdä korku saklanêr, sevgi sözdä diil, sevgi canda yaşêêr (*Mirza-Şafi*).
669. Sevgidä şaka olmaz, sevgidä candan olmayan duygu, ne sevgi o bilmäz (*Molyer*).
670. Sevgimi metetmäê istämeerim-bän onu kimseyä satmêêrım (*Şekspir*).
671. Sevginin ateşindä yanan insana en parlak cendem korkulu diil: kim bir kerä yandı, o artık yanmaz, cendem dä ona sevinmâz (*Fizuli*).
672. Sevginin ateşi okadar yısıtmêêr, nekadar ilk can şafkları (*Vovenarg*).
673. Sevginin yaraları hiç birzaman kapanmaz (*Bayron*).
674. Sevginin yaratı kadar kinni duşmannın duşmannı yok (*Properti*).
675. Sevilän çok kerä sevenin gözlerini köör eder (*Platon*).
676. Sevmäê-demäk ki, başkasının kısmetindä kendi kısmetini bulmaa (*Leybnit*).
677. Sinek aslanı cengä çaarêr, onnan birä-bir düüşmäê isteer (*Krilov*).
678. Siz lääzım şükür edäsiniz ona, kim sizi üüretti annamaa, ne demäk sevgi (*Göte*).
679. Sonsuz kahır da, kısmet tä olmaz (*İndya*).

680. Sormayın şaşılacak soruş, ozaman sizä yalan sölemäm (*Goldsmıt*).
681. Sölärkän benim islää soydan çıktımı, görersin sade benim görünmüş, açık erlerimi,içimdä ne var bilmedän (*Saadi*).
682. Söz zaman-zaman taa çok yaralêêr, nekadar ilaçlêêr (*Göte*).
683. Söz ölmeyän erdä, iş tä ölmâz (*Gerßen*).
684. Söz işin gölgesi (*Demokrit*).
685. Söz olan erdä, sözlerin sözü geçer (*Şekspir*).
686. Sözdän kuvetli hiç bişey yok (*Menandr*).
687. Sözlär-yazarların silâhları (*Göte*).
688. Sözlän var nasıl ölümü önlemää, sözlän var nasıl ölüleri diriltmää (*Navoi*).
689. Susmak-demäk ki, kendi kendinä inanmaa (*Kamü*).
690. Susmak-insanın en emin dostu: o hiç birzaman onu sata-maz (*Kitay*).
691. Susuzluktan yanan insan temiz su akan çöşmeyä yaklaştı zaman, ürküdücü seslän anıran fillerdän bilä korkmaz (*Saadi*).
692. Süngüylän ne istärsän yapabilinir, sade onun üstünä oturulmaz (*Napoleon*).

-Ş-

693. Şaka olmayan işleri yapmaa deyni läázım şaka sölemää (*Aristotel*).
694. Şan-zihirdir: onun faydası olur sade küçük ölçüdü (*Balzak*).
695. Şan hiç birzaman yardım etmeer ölülerä, dirilerä çok kerä ölüm getirici olur (*Petrarka*).
696. Şan bulêr onu,kim ona dooru gider (*De Goll*).
697. Şan için duuan birisi korkmêêr fukaaralıktan: o bilir, ani yoksuklukta da onun aklısının kuvedi bir anılmış kuvet olacek (*Dossi*).
698. Şan-dumandır! Zenginnik-çürümäktir (*Miŋkeviç*).
699. Şana yol açılêr çalışmaklan (*Publily Sir*).
700. Şannı birisi olunca, tezdä bulunêr bir erif, angısı başlêêr sölemää, ani okulda onnar bir partada oturarmış (*Habbard*).

701. Şarap yaşamamızın kaynaa, şarapta var genç kuvet, şarapta bizim gençliimiz (*Omar Hayam*).
702. Şarap içenin hem su içenin başka türlü düşünceleri (fikirleri) var (*Demosfen*).
703. Şarabın içindä saklanêr ölümsüz kuvetlerin sonsuzluu- içimizdä çoktan süünän diri, genç bir ateş (*Hayäm*).
704. Şarapta-gerçek, suda-salık; şaşılacak iş çok bu dün- needa, ama lâázım biläsin nerdä (*Krîlov*).
705. Şen olan insana bütün dünnää şen görüner (*Göte*).
706. Şeytan koymuş yola birisini tutsun, kapsın kendi göl- gesini, ama var mı nasıl sän onu tutasın, etişip tä ona el koyasın? (*Krîlov*).
707. Şindiki vakıdı ölä geçir dä yaşlı olduun zaman azarlama kendini, ani gençliindä boşuna yaşadın (*Bokkaçço*).
708. Şüpeyi geçirirkän başından, insan etişer gerçeklää (*ŦiŦeron*).

-T-

709. Taa çok seslä kulaklarını,taa az kullan dilini (*Demokrit*).
710. Taa islää açık duşman, nekadar düşük, yalancı dost (*Petr 1*).
711. Taa kolay boba olmaa,nekadar boba kalmaa (*Klüçevskiy*).
712. Taa islää şansız olmaa, nekadar yalan şanın olsun (*Petrarka*).
713. Taa islää bitsin korkunç, nekadar sonsuz korkunç kalsın (*Şiller*).
714. Taa ii olmaa boydan alçak insan, ama bilgiç, nekadar balaban, ama ahmak (*Saadi*).
715. Taa kolay şapka yapmaa, nekadar ona saygılı kafa bulmaa (*Göte*).
716. Tabannarına tükür dä evä yollan (*İon Kränga*).
717. Tatlıyı anmak için günnär geeri gelmäz (*Puşkin*).
718. Tek başına olarak, insan sade insannarın arasında kendi kendini tanıyabilir (*Göte*).
719. Tek bir bilgisiz insan bilgin insannara yol bulursa, o, kendi adetlerini göstereräk, onnarın yaşamalarını bozêr (*Saadi*).
720. Tek başına ihtârlık-belaların belası (*Sofokl*).

721. Tek başına hiç birisi ahmak olmêêr: birisi kendi ahmak-
lunnan kızıştırêr öbürünü, birincisi dâ başkasının ahmak-
lını içinä çeker (*Küçük Seneka*).
722. İlkyaz bizä daadêr hoş kokusunu (*Tütçev*).
723. Tilki diiştirer derisini, ama diiştirmeer tabeetlerini (*Sve-
toniy*).
724. Türküsüz hem şarapsız ömür boşuna geçer (*Bomarşe*).
725. Têzara düşer ayakta ölsün (*Svetoniy*).

-U-, -Û-

726. Uçan sözü tutamazsın (*Goraşiy*).
727. Uçmak için duuannar sürüklenmâz (*Gorki*).
728. Umut ölan erdä ortaya çıkêr boşluk (*Leonardo da Vinçi*).
729. Umut gerçektä bir düştür (*Aristotel*).
730. Unutma, ani senin ömürün-senin yaratman (*Omer Hayam*).
731. Uslu oturarkan da kendi ekmeeni taa mutlu imää, neka-
dar başkasının altın kuşaanı taşımaa (*Saadi*).
732. Uyanıklı olun fikirlerinizä! Onnar davranışlarınızın baş-
lantıları (*Kitay*).
733. Uzakta olan zorlukları düşüneni yakındaki belalar mutlaka
bekleer (*Çin*).
734. Üretim-akılın üzüdür (*Kabus*).
735. Üç türlü yalan var: yalan, iirenç yalan hem statistika
(*M. Tven*).
736. Üfkeli insan her zaman zehirli (*Kitay*).
737. Üfkeli insan kömürä benzeer: yakmasa da, seni kirleder
(*Greşiyä*).
738. Ürek (can) oldu erdä, kismet tä, keder dâ olur (*Klüçevskiy*).
739. Ürekleri ii soylu olan insannarı her zaman aara, ama
her zaman sakın sana benzeyän insannardan (*Saadi*).
740. Ürään bütün kuvedinnän lääzım gitmää dooruluk ham
gerçek yolundan (*Platon*).
741. Üräändän dışarı at tamahlı, ozaman dünnäa sana ölçü-
süz cömert görünecek (*Rudaki*).
742. Üz kızartıcı sade bir iş var-duymamak kendi ayıplını (*Paskal*).

-V-

743. Vakıt-ustalıkkl doktor: ilaçlêer hastalı ya da bizimnän onu gömer (*Buast*).
744. Vakıt-en büük üuredici (*Börk*).
745. Vakıt hepsini ihtärladêr, vakıt insanın evelki işini gençleştire (*Rudaki*).
746. Vakıdı kazanan-bitkidä hepsini kazanêr (*Molyer*).
747. Vakıdı kaybetmâk kimi sinirlendirer-o insan akıllı (*Dante*).
748. Vakıdından ileri birşeyä kederlenmä, ama hiç tä ona sevinmä ne taa olmadı (*Egipet*).
749. Vakıt geçer: yıl-yıldan biz ihtärlêêrız, günnär uçup, gidêr, yok nasıl onnarı durgutmaa (*Ovidiy*).
750. Var iki kaldıraç (rıçak), neylän var nasıl insanı ilerletmä: birisi korku, öbürü – adama kazanç olsun (*Napoleon*).
751. Var nasıl herzaman aldatmaa halkın bir kısmını, var nasıl aldatmaa bütün halkı birkaç vakıt, ama yok nasıl herzaman aldatmaa bütün halkı (*Linkoln*).
752. Var nasıl beenärsin eskilii, ama lääzım gidäsin büünkü yoldan (*Tařit*).
753. Var nasıl ilgilenmeyäsin politikaynan, ama, ne dä olsa, politika seninnän ilgilenecek (*Montalamber*).
754. Var ölä insan, angılarından yok nasıl beklemä, ani bir çizmesini giidiktän sora,giyecek öbür çizmesini dä (*Gebbel*).
755. Var ölä insan, angıları hiç birzaman yanılmêer, zerä onnar hiç birzaman bulamêer akıllı fikir (*Göte*).
756. Var nicä kapayasın kasabanın tokatlarını, ama yok nasıl kapadarsın duşmannarın aazlarını (*Babur*).
757. Vatanın dumanı da tatlı (*Derjavin*).
758. Vatanını severlär diil onun için, ani o büük, ama onun için, ani o senin Vatanın (*Küçük Seneka*).

-Y-, -Z-

759. Yalan sarsıdêr gökleri (*Derjavin*).
760. Yalan benzeer yaayä: üzer aslının üstündä (*Senkeviç*).

761. Yalanı taa kolay üzä çıkarmaa, nekadar iki kat aldatmak için yarım dooruluu (*Gippel*).
762. Yapabilirsin, çünkü yapmalysın (*Göte*).
763. Yaralanan sevgi için hazırla şarap (*Hayam*).
764. Yarasa kuşun gözleri gündüz görmeer; bu iştä güneşi kabaatlı buluruz mu? (*Saadi*).
765. Yaradıcı yapmış iki yannışlık: yaratmış kadınnarı hem altını (*İndiya*).
766. Yaarınkı gün gelmedän sevinmä: kimsey bilmeer, ne bela o getirir (*Egipet*).
767. Yalan yalanı duudurêr (*Terentiy*).
768. Yalan benzeer kaardan bir topcaaza: nekadar taa aşaa o düşer, okadar taa büük olêr (*Lüter*).
769. Yalan dooruluun ekmeeni iyärkän, çiçek gibi açilêr, ama onun ömürü kısa olêr (*Egipet*).
770. Yalancılar aslının en büük duşmanı (*Lihtenberg*).
771. Yalanın diişmüz yol arkadaşı-şalvirlik, kurnazlık (*Lokk*).
772. Yalancılık insanın en iirenç kusuru (*Monten*).
773. Yalancıylan düümä kafa-onunnan sän durma lafa (*Krılov*).
774. Yanar evdä perdelär diiştirilmüz (*Krotkiy*).
775. Yanılêr onnar, angıları kismetliktä düşüner, ani onnar derttän heptän kurtuldu (*Tişeron*).
776. Yardım etmeyän ahmak duşmandan taa beter (*Krılov*).
777. Yaratım-kismet sade budur; sade o yaşêêr, kim yaradêr; ömür sevinçleri – yaradıcılık sevinçleri (*Rollan*).
778. Yarım aslıyı iki kat taa zor üzä çıkarmaa, nekadar bütün yalanı (*Melliy*).
779. Yaşa, nasıl yaşayabilersin, eer yok sa nicä yaşayasin, nasıl isteersin (*Staşiy*).
780. Yaşamak-düşünmük demektir (*Tişeron*).
781. Yaşamak-sade solumak diil, yaşamak-işlemük demektir (*Russo*).
782. Yaşamak-şakaya gelmüz, ona hiç benzemüz (*Nazım Hikmet*).
783. Yaşêêr sade onnar, kim ilik yapêr (*L. Tolstoy*).

784. Yaşlıların vakıdında sevgi kusur (*Balzak*).
785. Yıllar geçtikçä, insan kaybeder hepsini: gençliini, gözelliiini, saallıını, keskin duygularını-sade ahmaklık ondan hiç birzaman çekilmeer (*Ariosto*).
786. Yok ölä bir geçmişlik,neçin läözüm kederlenmää (*Göte*).
787. Yoksa uygunluk işä-o iş hiç çıkmaz başa (*Krılov*).
788. Yokluk (zorluk) durumda bulunan insan – diil serbest (*Franklin Ruzvelt*).
789. Zaman ilaçlêêr yaraların hepsini (*Menandr*).
790. Zaman geçtikçä, üzük tä siliner (*Ovidiy*).
791. Zaman diıştirer insanın düşüncelerini (*Aziz Nesin*).
792. Zamanı gelän bir fikirin karşısına hiç bir asker çıkamaz (*Gügo*).
793. Zamanın kanatlarında uçer keder (*Lafonten*).
794. Zorluk olmadan kusursuzluk ta olmaz (*Ovidiy*).

-P.S.-

1. Aalemin derisindän geniş kayış yapmaa.
2. Aar yaralanan kartalı garga da galalêêr.
3. Açlık canavarı da daadan çıkarêr.
4. Açan beegir bütün kuvedinnän kaçêr, atlı ona ayaklarınan urmêêr.
5. Açan dişlerim kalmadı,ozaman ceviz getirdilär.
6. Adet kanundan (zakondan) taa kuvetli.
7. Afiet(imäk havezlii) geler ekmek iyerkän.
8. Ahmak olanın sözleri dä ahmak.
9. Ahmak ev yapmış-akıllı onu satın almış.
10. Ahmaklara kanun (zakon) yazılmamış.
11. Ahmaklık sölemää istärsän, taa islää sobanın ardında kal.
12. Ahmaklarla şakalaşma!
13. Ahmakların sayısı yok.
14. Alla korusun beni ahmaklardan!
15. Altın açêr herbir kapuyu.

16. Altınnan üklü olan eşek girebilir herbir tokattan.
17. Ana sevgisinin sonu yok.
18. Ak saç sakalda-akıl başta.
19. Ateştän kurtulmak-yangına uramak.
20. Ballan var nasıl tutmaa taa çok sinek, nekadar sirkäylän.
21. Bela belayı çeker.
22. Bela tek başına gelmeer.
23. Benim evim kenarda,bän bişey bilmeerim.
24. Bir fıçı bal içinä bir kaşık katran dökmäk.
25. Bir kurşumnan iki tavşam urmaa.
26. Bir uruşlan meşä aacını devirmäzsin.
27. Boş çuvaldan bişey dökülmäz.
28. Bulanık su-balıkçının sevinci.
29. Burnunu başkasının işinä sokma!
30. Cana izin verilmäz.
31. Canavar çalêr tek koyunu da.
32. Cılız fidana keçi dâ piner.
33. Dilim benim-duşmanım benim.
34. Diri köpek ölü aslandan taa iidir.
35. Dişimi kırırsan-dişini kırırın, gözümü çıkarırsan-gözünü çıkarırım.
36. Domuzu sofraya alırsan, o ayaklarını da masa üstünä koyacak.
37. Domuzun burnusunnan limon kokusunu kokmazlar.
38. Dostluk hem arkadaşlık-zenginniktän taa paalı.
39. Dostluk taa kuvetli, açan dostların arasında var dooruluk.
40. Dün atın altındaydı-büün atın üstündä.
41. Düüşmektän sora yumuruklarını sallama!
42. Eer iki kişi sana diyärsä „sän sarfoşsun”, git tä yat uyumaa.
43. Eh, gençlik bilsäydi-ihitärlik yapabilsäydi!
44. Ekmek kırıntısı olsun, sıçan bulunucek.
45. Eli günaayä girer, belasını arkası çeker.
46. Eni süpürgä temiz (pak) süpürer.
47. Eni ruba almadan eskisini parça için kullanma!

48. Erkek kedi dâ türkü çalêr, açan islää yaşêêr.
49. Eski sevgi pas tutmaz.
50. Evlenmâk-su içmâk demâk diil.
51. Fukaaranın evindâ yortular kısa.
52. Fukaaralık insanı üüreder-zenginnik bozêr.
53. Gecâ hepsi kedilerin kara.
54. Gençlik her zaman gözâl.
55. Gençliindâ şeytan da gözâl.
56. Gözyaşu çabuk kuruyêr.
57. Güneş şafk eder ilik yapannara da, kötü yapannara da.
58. Gürültü çok, ama düüş yok.
59. Halkın sesi-en büük kuvet.
60. Hasta başın belasını saalam başa atmaa.
61. Nekadar da doyursan canavarı, o bakêr daaya.
62. Herbir salan köpek dalemêr.
63. Herbir komuşudan birêr iplik-çıplak için gölmek hazır.
64. Herbir insan olsun usta kendi işindâ.
65. Herbir insan-kendi kısmetin yaratacısı.
66. Herbiri biler çizmenin neresi ayaanı sıkêr.
67. Herbiri kendi uşaklarını sever.
68. Hızlı gidân beegir taa çabuk yorulêr.
69. Hiç birisi ölümdân kaçamaz.
70. Hiç bir zaman olma köprü dâ senin üstündân geçsinnâr.
71. Horoz kendi kümesindâ saabi.
72. İi bir söz insanı hiç bir zaman gücendirmâz.
73. İilik için ilik yapılêr.
74. İilik yapmaa hiç bir zaman geç diil.
75. İilii kötülää dıştıirmeelâr.
76. İiliktân ilik aaranılmaz.
77. İitlâr genç öler.
78. İhtârlık gelecek-kuvetsizlik gelecek.
79. İki tavşaman ardına kaçan-tavşamsız kalêr.
80. İki skemnedâ oturamazsın.
81. İki düündâ birdân oynamêrlar.

82. İki iş birdän yapmazsın.
83. İki kötüdän küçük kötüyü ayırerlar.
84. İleri gitmeyän-geeridä kalêr.
85. İlk yannışlıktan korkma-ikincisini yapma.
86. İnanma ona, kim adamada çok söz söleer.
87. İnsan çok olduu erdä, lafetmeyän birisini sanêrlar en akıllı insan.
88. İstärsän olsun duşmanın,yap ona ilik.
89. İş bittiktän sora başkasının fikirlerini annamaa-boşuna bir iş.
90. Karada akıllı çok, açan denizdä işlär bokluk.
91. Kadının adeti-belaya gözyaşınnan yardım etmää.
92. Kardaş kalsın kardaş, ama para olsun ayırı.
93. Kart canavar kuzu etin faydasını biler.
94. Kart köpek lüzgerä karşı salmaz.
95. Kart tauktan da tatlı çorba olêr.
96. Kart tilkiyi şalvirlää (kurnazlaa) üüretmää.
97. Kendi gölmään teninä taa yakın.
98. Kendi ekmään taa tok.
99. Kırılan gemi için arkadan esän lüzgär yok.
100. Kısmetsiz olursan oyunda-kısmetli olursun sevgidä.
101. Kilit gibi kapalı aaza sinek girmäz.
102. Kim aarêr-o bulêr.
103. Kim düşmeer, o kalkmêêr.
104. Kim çabuk güler, o çabuk ta aalêêr.
105. Kim umutlanêr komuşularına, avşam imeksiz kalêr.
106. Kim kanun (zakon) yazêr-o da onu bozêr.
107. Kim pek üüsää kalkêr, o pek aşaa düşer.
108. Kimä hiç bişey läözüm diil-o zengin.
109. Kimi popazı sever, kimi-matuşkayı, kimi sä popazın kızını.
110. Kimin neresi acıyêr, onun için lafeder.
111. Kimin hiç bişeyi yok, o bişeydän korkmaz.
112. Kiminnän oynêêrsın, onun tabeetlerini dâ üürenersin.
113. Kin güdän insan herzaman kötü iş için düşüner.

114. Korkutulan garga gümädän korkêr.
115. Kötü haberlär herzaman dooru çıkêr.
116. Kötü başlantısının kötü sonu var.
117. Kötü yapêrsın-kötü görersin.
118. Kötülük iiliksiz olmaz.
119. Köör bıçak ta elini keser.
120. Kuru odun taa kolay yanêr.
121. Kusursuz sade bir Allah.
122. Kuş tanınêr uçuşundan.
123. Kuvet-birliktä.
124. Kuvetli olan herzaman kabaatı güçsüzä atêr.
125. Masa üzünü alınca, dostluun sonu geler.
126. Musaafirliktä islää, ama evdä taa da islää.
127. Nasıl bilerim, ölä dä traş ederim.
128. Nasıl bobası-ölä dä oolu.
129. Nasıl yaşadı-ölä dä öldü.
130. Ne balaa kokêr, ne dä etä.
131. Nekadar taa çok uzatêrsın,okadar taa tez kopêr.
132. Nerdä derä derin, orada o taa az gürültü yapêr.
133. Nerdä para lafeder, orada gerçek susêr.
134. Nereyâ can uçêr, oraya göz bakêr.
135. Öldü altın yımırta yapan tauk.
136. Ölülär için kötü söz söylenmâz.
137. Ölülêri cabuk unudêrlar.
138. Ölüm ayırmêêr ihtâr mı, genç mi.
139. Ölümün ilacı yok.
140. Ölümdän kaarä herbir iş düzülür.
141. Ölümdän korkmaa-dünneeda yaşamamaa.
142. Ömürün paasını annêrsın, açan ömür kaçıp gider.
143. Para parayı çeker.
144. Para kendi saabisini tanımêêr.
145. Paranın kokusu yok.
146. Piliçleri güzün sayêrlar.
147. Saalam insana doktor diil lââzım.

148. Sade aalemin belası olmaz.
149. Sade akıl paraynan satın alınmaz.
150. Sevgi başlêêr sevgidän.
151. Sevginin reŕepte yok.
152. Sevgidän hem ölümdän taa kuvetli bişey yok.
153. Sevincin ömürü kısa-kötünün ömürü uzun.
154. Silähını, karını hem köpääni aalemin elinä kaçıрма.
155. Sinektän fil yapmak.
156. Sofrada çok lafedän aaç kalêr.
157. Sölä bana, kim senin dostun, söyleyim sana kimsin.
158. Söz verdin mi-sözünü tut!
159. Söz çok, ama iş az.
160. Söz kadinnara-iş erkeklerä.
161. Sözdän kürk dikilmäz.
162. Sürüyä düşärsän,salmazsan da, kuyruunu salla.
163. Şennik üfkeyi çıkarêr.
164. Taa islää bir kerä görmää, nekadar üz kerä işitmää.
165. Taa islää olasin kedinin başı, nekadar aslanın kuyruu.
166. Tek bir kişi cenktä asker diil.
167. Tilkiyä kendi derisi bela çıkarêr.
168. Topal eşeklän kervana katılma!
169. Uykuda olan kedinin aazına dooru sıçan kaçmaz.
170. Ük aar diil aalemin omuzlarında.
171. Ürük kır atını ahırda tutamazsın.
172. Üürenmää hiç birezaman geç diil.
173. Yannişlık yapan dost-korkunç duşman.
174. Yap ilik, ama düşünmä kimin için.
175. Yavaş gidärsän taa uzaa etişirsin.
176. Yayan gidän atlıya kafadar diil.
177. Yolda akıllı arkadaş-demäk yolun yarısını yapmaa.
178. Zengin olanın hererdä evi var.
179. Zengin uyuyamêêr-zengin hırsızdan korkêr.
180. Zengin yaşêêr, nasıl isteer, fukaarä, nasıl elindän geler.
181. Demir ötmesindän tanınêr, insan sa lafindan (*Grasian*).

182. Eni hiç bişey yok nasıl sölemää, ne bundan evel sölenmedi (*Terentiy*).
183. Eni dostunu eski dostunun yanında üstün sayma (*Katon*).
184. Erdän yıldızlara gidän yol kolay bulunmaz (*Seneka*).
185. Saygının sınırı var, sevginin sınırı yok (*Lermontov*).
186. Sözlerin en gözâli-sevmäk (*Aziz Nesin*).
187. Yalnızlım-dünneeda en çok kıskandım tek duygum (*Aziz Nesin*).
188. Yaşamanın en zor yanı-beklemäk; hiç birimiz beklemedik duumayı; duuduumuzdan beri beklediimiz-sade ölmäk (*Aziz Nesin*).
189. Üürüyä-üürüyä, yolumu açtım, kendimi köprü yapıp, üstündän geçtim (*Nesin*).
190. Yangın çıkmayınca, ateşin kuvedi üürenilmöz.
191. Yaşamak zamanını kaçırma! (*Aziz Nesin*).
192. Yaşlanmayınca, gençlik bilinmöz.
193. Zaman zamanı koolër, ayırër insanı biri-birindän (*Aziz Nesin*).

4. ГАГАУЗЫ – ПОТОМКИ ОГУЗОВ

Предки гагаузов – древнейшие тюркские племена. С Алтая берет свое начало длительный и горький, малоизведанный и опасный путь гагаузского каравана. В древнем тюркском языке слово „тюрк” („тур”) означало силу. До принятия ислама в среде тюрков-кочевников преобладала вера в единственного Бога, названного ими Тенгри (персид. *Tengar* – Аллах, вечное Небо) или Гёк Тенгри (Голубое небо).

В Среднюю Азию христианство проникло из Ирана. Его распространение среди тюрков началось в VI в. и было делом несториан. Процесс принятия ислама тюрками продолжался почти 4 века. Только четыре тюркских народа не мусульмане: гагаузы – христиане, чуваша – христиане, якуты – язычники (шаманы) и алтайцы – шаманисты.

В древнетюркском языке слово „огуз” означает стрела (ок). „Ок” имеет также значение „род”, „племя”. Буква „з” – показатель множественного числа. В византийских источниках огузы упоминаются, как „узы”, в арабских и персидских – „гуз” („гуззы”). В русских летописях огузы, узы проходят как „торки”. Имена огузов впервые упоминаются в эпитафиях VI в. (на берегах Барлык-Китай). С VIII в. огузы проживали в нижнем течении Сырдарьи. Со временем они стали насчитывать 24 рода. Основной костяк древних предков гагаузов относится к роду кайы (крепкий, надежный) ветви „бозок”. К этому роду относятся также предки османов.

На берегах Сырдарьи огузы имели свое государство Ябгу. Его столицей был Янгикент (*Yeni Kend*, низовье Сырдарьи). Оно распалось на рубеже X–XI вв. Причины? Острая внутренняя борьба и давление кыпчаков (полов-

цев, куманов). Огузские роды распались на три части: одна вслед за сельджуками ушла в Малую Азию (Анатолию), другая осталась на месте и, приняв ислам, составила основу туркмен. Третья часть, отказавшись принять ислам, двинулась на Балканы. В ее составе были и предки гагаузов.

Гагаузский этнос окончательно сформировался на Балканах на базе узского (основа), печенежского и кыпчакского компонентов. Эти три племени дошли до Балкан. Наиболее сильным и многочисленным тюркским народом были кыпчаки, не относившиеся к огузам. В древнетюркских источниках Днепр называется Узы. Один из притоков Волги и Дона в старину также назывался Усы („Узы“).

Имеется множество гипотез об этимологии слова „гагауз“. Ясно, что вторая часть глоттонима „гагауз“ („гаг+уз, гага+уз“) связана с племенем огузов. А первая часть „гаг, гага“? Она связана или со словом „хак“, или означает собственное имя главы родовой общины части узов. Слово „хак“ (арабск.) в религиозном смысле означает „путь, указанный религией“. Можно предположить, что часть огузов, принявшая христианство или отказавшаяся принять ислам, сначала и стала называться „хакогузами“, а позже узами. Российский тюрколог Н. А. Баскаков считает, что „гагаузы“ и „хакогузы“ – это одно и то же.

Однако, действуя методом исторической аналогии, можно предположить, что термин „гага“ („гаг“) имеет самостоятельное значение и относится к одному из кланов (или вождю кланов) узов, которые были частью племени огузов. Автор этой книги придерживается мнения, что „гаг“ или „гага“ связан с собственным именем конкретного человека. Например, имя Гаг (Как) носил один из кыпчакских полководцев – вождь общинного рода Гаглар. Один из эмиров Измира (Турция), выходец из рода чавулдур племени огузов, носил имя Чака. В Грузии

сохранилось тюркское название крепости и долины Гаг. Село Баймаклия (под Бендерами) расположено на реке Чака. Напомним, что в древности названия рек, крепостей, городов давались по имени конкретного человека или племени (рода), или профессии человека.

В Добрудже гагаузы имели свое государство (1346–1419гг.). Оно называлось „Огузская держава”, „Добруджанского деспотство”, „Узиеалет” (узи – это узы, eyelet – арабск. – страна, край). Его создателем был христианин по имени Балык (Балик). Это слово означало „крепость”, „город”, „убежище”. Центр государства был в Карвуне (Карбоне, Балчике), Калиакрии. Последней его столицей была Варна. В центре красного флага Гагаузского государства был изображен белый петух – символ верности христианству, означавший гордость, отвагу и бодрость духа гагаузского народа

İÇİNDEKİLÄR

1.YAŞAMAK BENİM CANIMDA	5
Oguz Kagan dastanı	5
Of! Sevgili halkım	13
Dostlar beni ansın (Aşık Veyselî anarkan sofrâ türküsü) .	18
Anamî anarkan	21
Aylâ,ama ne aylâ! (sayın Mete Bora Beyâ baaşlêêrîm) .	24
Göktâ sevgilimâ varayım (türkü)	27
Unudamam bân seni (halk folkoruna görâ)	28
Gül bülbülâ üz açmaz	30
Bülbül sabaa kadar uyumaz.	30
Gül, Laalâ, Nergis, Karanfil lafa oturmuş	31
Derdim açık	34
Ayrılmak	37
Bucak serenadası	39
Sevginin kapusu açık.	42
Baykal gölü	43
Önünâ diz çökürüm	44
Sevgimi aararkân göktâ.....	45
İstanbul gecesi	46
Kış avşamı	47
İlkiyaz	48
Yeşil tarla	49
Yaz yaamuru	50
Sevgi baayı	51
Senin bekçin olurum	52
Canımın içinâ bakma, dostum	53
Kıskanç eşim	54
Gurbettâ derdâ tutuldum (türkü)	55
Derâ, tepâ sân dolaştın (Türkmenistan Ankara Büükelçisinâ)	57
Годы мудрости, годы любви (Ему жу посвящается) ..	58
Ömürçâ sevginin mumu süünmâz (halk folkloruna görâ) .	60
Sevda yolu	61
Dooru yoldan gittim	62

Dünneyi ölçtüm adım-adım	63
Vatan için düşünmelär	65
Vatan-anan	67
Kasım gelincä	68
Kahırlı bir çocuk	70
2007-dä kurak	72
Yalancı bulut	74
Ömür-bir uzun soluk	76
İlk öpüş	78
Seni düşünërim, yavklum	80
Sevda	81
Eski sevgi	82
Aynaya bakınca	83
Erkekliim dolma biber gibi (Aziz Nesinä görä)	84
Turnalar uçtu-sevinçli haber getirdi (kız-turna sözleşmesi) ..	86
Kederli Moldova	90
Gül-gülistan	91
Daalar-devletin temeli	92
Toprak-ana, çiftçi-boba	94
Lüläka	96
Bülbülüm benim,bülbülüm	97
Dörtlük	99
Кавказский лев (К 85-летию Гейдара Алиева)	101
Kavkaz Aslanı (Geydar Aliyevi anarkan)	103
Kelebek sevgilisini ararken	105
Dörtlük	108
İki kardaş	109
Dörtlük	112
Çakmak (Andersen anarkan)	113
Dörtlük	121
Gül-bülbülün sevgilisi	122
Gölgenin-gölgesi	124
Dörtlük	125
Ana dilim için söz	127
Yaşamak, Ömür	130
Gençlik	132
Olgunnuk (zrelost)	133
İhtârlık	134
Ölüm	135
Dörtlük	136
Ali-Baba hem kırk haydut (arap masalına görä)	138

Dörtlük	150
Gözyaşından duuan Fât-Frumos (M.Emineskunun sözlerinä görä)	152
Dörtlük	168
Zerdeli fidanı	172
Yardımsız dünnä dönmez	173
Uyku.....	174
Yaşım etmiş-işim bitmiş.....	175
Bülbül gibi kederliyim.....	176
Hoca hem tükenci	177
Güçsüz at hem yaamur	181
Hoca hem iki hırsız	184
Dörtlük	187
Fukaara çocuk (halk masalına görä)	190
Dörtlük	202
Nadema hem şah kızı (iran-farsi masalına görä)	205
Benim atım-benin dostum.....	212
Ana dilimiz-halkımızın diri canı	213
Dörtlük	214
Kötü söz Vatanına sölemä	217
Gözlän kaş.....	218
Sevgilin yok sa yanında.....	219
Gözlerin-iki yıldız	220
Beni çok bekletmä	221
Dörtlük	222
Gözelli çıldırđı beni.....	226
Düşümdä.....	227
Hamamda çekişmä (M. Zoşçenkonun sözlerinä görä) ..	228
Köpektän haberi al (M. Zoşçenkonun sözlerinä görä) ..	233
Gargalar padişaa seçer (Aziz Nesinin sözlerinä görä) ..	238
Sevgi senin kuvedin.....	243
Yaşamanın en zor yanı-beklemäk.....	244
Süüt pazarını anarkan.....	246
Şalvir tavşam	248
Tilki hem yabancı	249
Köpek-tren yarışı (Aziz Nesini anarkan).....	252
Cennet kuş adası (masal)	256
2. ALTIN SÖZLÄR (HALK YARATMALARI)	263
3. AFORİZMALAR.....	302
4. ГАГАУЗЫ – ПОТОМКИ ОГУЗОВ.....	347

Todur Angeli Çadır-Lunga rayonun Aydar küündä duudu (24. X. 1935). İlk ürenimini Aydarda, orta ürenimini Çadırda yaptı. Moskova devlet universitedini bitirdi. Orda aspirant olarak ta ürendi. Filologiya bilimler doktoru çıktı. Moskova üsek partiya okulunu bitirdi. Çok yıl jurnalist olarak çalıştı: Bukureştä Moskova „Novosti“ haberlär

ajansinin korespondenti (1967–1972), „Pravda“ gazetesinin korespondenti (1974–1979).

1972–1974, 1979–1983 yıllarında Moldova komünist partiyasında çalıştı, Moldova haberlär ajansinin genel direktoru işledi (1983–1990).

1985–1998 yıllarında Moldova parlamentin deputatı oldu. 1998–2001 yıllarında Moldova Ankara Bükkelçisiydi.

Todur Angeli birkaç önemni kiyat yazdı:

„Страницы истории Османской империи“ (2002),

„Республиканская Турция. Сулейман Демирель“

(2005), „Гагаузская автономия. Люди и факты“ (2006).

„Очерки истории гагаузов-потомков огузов“ (середина VIII – начало XXI вв.) – 2007г.

Todur Angeli gagauz dilinä A. S. Puşkinin masallarını, Mihay Emîneskunun „Luçafêr“ poemasını, onun gözyaşından duuan „Fêt-Frumos“ masalını çevirdi.